

Πανεπιστήμιο Κρήτης

Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Επιστήμες της Αγωγής: Παιδαγωγική και Διδακτική Πράξη

«Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στην
Εκπαίδευση»

Διπλωματική εργασία με τίτλο:

**«Στάσεις και απόψεις γονέων παιδιών προσχολικής ηλικίας ως προς την Εξ
αποστάσεως Εκπαίδευση κατά την διάρκεια της πανδημίας Covid-19»**

Καραταράκη Ιωάννα

A.M. 520

Επιβλέπων καθηγητής: Καλογιαννάκης Μιχαήλ

Ρέθυμνο

2022

Περίληψη

Η Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση χρησιμοποιήθηκε με σκοπό την αντικατάσταση της παραδοσιακής διδασκαλίας σε όλες τις βαθμίδες στην περίοδο της πανδημίας Covid-19. Η ξαφνική στροφή στη διαδικτυακή μάθηση στις μικρές ηλικίες, ανέδειξε αρκετές προκλήσεις και προβληματισμούς σε γονείς και εκπαιδευτικούς. Η παρούσα εργασία είχε σκοπό τη διερεύνηση των στάσεων και των αντιλήψεων γονέων με παιδιά προσχολικής ηλικίας για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, όπως αυτή εφαρμόστηκε στην προσχολική εκπαίδευση, στη διάρκεια της πανδημίας. Συμμετέχοντες της έρευνας αποτέλεσαν 142 γονείς παιδιών προσχολικής ηλικίας, εκ των οποίων περισσότεροι από τους μισούς δήλωσαν ότι το παιδί τους, κατά την διάρκεια της πανδημίας, συμμετείχε στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση κάθε μέρα και οι ίδιοι συχνά παρακολουθούσαν μαζί με το παιδί τους το εξ αποστάσεως μάθημά του. Ωστόσο, τα αποτελέσματα φανερώνουν τις αρνητικές στάσεις και πεποιθήσεις των γονέων για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση γενικότερα. Η αλληλεπίδραση των παιδιών κρίθηκε μέτρια από τους γονείς, οι οποίοι έκριναν ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση υστερεί στην δημιουργία μαθησιακής ατμόσφαιρας και ότι είναι ακατάλληλη για παιδιά προσχολικής ηλικίας. Επίσης, θεώρησαν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση ως αναποτελεσματική. Τέλος, η συντριπτική πλειοψηφία των γονέων συμφώνησε ότι δεν θα ήθελε το παιδί τους να συνεχίσει την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και μετά την πανδημία Covid-19.

Λέξεις κλειδιά: Εξ αποστάσεως εκπαίδευση, πανδημία Covid-19, στάσεις και πεποιθήσεις γονέων, προσχολική ηλικία

Abstract

Distance Learning was used to replace traditional teaching at all educational levels during the Covid-19 pandemic. The transition from traditional learning in the classroom to online learning at early ages has raised many challenges and concerns for parents and teachers. The purpose of this study was to investigate the beliefs and attitudes of preschool children's parents about distance education, as it was applied in preschool education, during the pandemic Covid-19. The study involved 142 preschool children's parents and more than the half of them, said that their child, during the pandemic, participated in distance education every day and they often attended distance learning with their child. However, the results, in general, show the negative attitudes and beliefs of parents about distance education. The interaction of the children was considered moderate by the parents, who considered that distance education lacks in creating a learning atmosphere and that it is unsuitable for preschool children. They also considered distance education to be ineffective. Finally, the vast majority of parents agreed that they would not wish their child to continue distance education after the Covid-19 pandemic.

Keywords: distance learning, Covid-19 pandemic, parents' beliefs and attitudes, preschool education

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	2
Abstract	3
Κεφάλαιο 1: Πανδημία Covid -19.....	6
1.1 Η πανδημία Covid-19 στην Ελλάδα και οι επιπτώσεις της	8
1.2 Η πανδημία Covid-19 στην Ελλάδα και οι επιπτώσεις της στους μαθητές.....	10
Κεφάλαιο 2: Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση και πανδημία Covid-19	13
2.1 Νομοθέτηση και εφαρμογή της Εξ αποστάσεως Εκπαίδευσης στην Ελλάδα.....	14
2.2 Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση την περίοδο της πανδημίας στην Ελλάδα	16
2.3 ΤΠΕ και εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην προσχολική εκπαίδευση	21
2.4 Κοινωνικές και εκπαιδευτικές επιπτώσεις της Εξ αποστάσεως Εκπαίδευσης	26
Κεφάλαιο 3: Γονείς παιδιών προσχολικής ηλικίας και Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση.....	29
3.1 Ο ρόλος των γονέων παιδιών προσχολικής ηλικίας στην Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση.....	29
3.2 Απόψεις των γονέων παιδιών προσχολικής ηλικίας σχετικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση	32
3.3 Δυσκολίες και οφέλη της εξ αποστάσεως εκπαίδευση από την οπτική των γονέων...	36
Κεφάλαιο 4: Ερευνητικό μέρος	40
4.1. Σκοπός και αναγκαιότητα της έρευνας.....	40
4.2 Ερευνητικά ερωτήματα	40
4.3. Μεθοδολογικό πλαίσιο της έρευνας	41
4.3.1. Περιγραφή ερευνητικού εργαλείου και τρόπος συλλογής δεδομένων	41
4.3.2. Το δείγμα της έρευνας	42
4.3.3. Μέθοδος ανάλυσης δεδομένων	43

4.3.4. Αξιοπιστία της έρευνας	44
Κεφάλαιο 5: Παρουσίαση και ερμηνεία των αποτελεσμάτων της έρευνας	45
5.1. Περιγραφική Στατιστική	45
5.1.1. Δημογραφικά (ποιοτικά) στοιχεία	45
5.1.2. Χρήση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	48
5.1.3. Στάσεις και πεποιθήσεις ως προς την εξ αποστάσεως εκπαίδευση	55
5.1.4. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση μετά την πανδημία Covid-19	59
5.2. Επαγωγική Στατιστική	62
5.2.1. Συσχέτιση με τα δημογραφικά στοιχεία	62
Κεφάλαιο 6: Συμπεράσματα- Συζήτηση.....	78
Κεφάλαιο 7: Περιορισμοί της έρευνας και προτάσεις	84
Βιβλιογραφία	86
Παράρτημα.....	104
Ανώνυμο ερωτηματολόγιο γονέων.....	104

Κεφάλαιο 1: Πανδημία Covid -19

Η ανθρώπινη παρουσία στη γη συμβαδίζει με τις πανδημίες και τις επιδημίες. Άνθρωποι και ιοί συνεξελίσσονται εδώ και χιλιετίες. Ο Dr Saptarshi Chatterjee (2021) στο βιβλίο του, COVID-19 «Αντιμετώπιση παγκόσμιων πανδημιών μέσω επιστημονικών και κοινωνικών εργαλείων», αναφέρει ότι από τις αρχαιολογικές ανασκαφές και τα ευρήματα στην Hamin Mangha και στην Miaoziyou περιοχές της βορειοανατολικής Κίνας, εξακριβώθηκε ότι, στα προϊστορικά χρόνια περίπου πριν από 5000 έτη, δυο χωριά στην Κίνα αφανίστηκαν από επιδημία (Chatterjee, 2021).

Υπάρχει πληθώρα βιβλιογραφικών αναφορών για τις θανατηφόρες πανδημίες, οι οποίες επηρέασαν ολόκληρους πολιτισμούς, σκοτώνοντας εκατομμύρια ανθρώπους. Η πανδημία ορίζεται ως ασθένεια που επηρεάζει ολόκληρη τη χώρα ή τον κόσμο. Είναι γρήγορα μεταδιδόμενη από τη μια χώρα στην άλλη. Οι πανδημίες έχουν εμφανιστεί σε όλη την ιστορία και φαίνεται να αυξάνονται σε συχνότητα, ιδιαίτερα λόγω της αυξανόμενης ανάδυσης ιογενών νόσων από ζώα (Kaur, Garg, Joshi, Ayaz, Sharma, & Bhandari, 2020). Οι πιο θανατηφόρες πανδημίες παγκόσμια σε όλες τις ιστορικές περιόδους της ανθρωπότητας είναι οι κάτωθι:

- Το 541- 542 π.Χ. ο λοιμός του Ιουστινιανού σκοτώνει 35 εκατομμύρια ανθρώπους σε Ευρώπη και Βυζαντινή Αυτοκρατορία.
- Το 165-180 π.Χ. ο λοιμός των Αντωνίων θανατώνει 5 εκατομμύρια ανθρώπους σε Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία και Μεσόγειο.
- το 14^ο αιώνα η μαύρη πανώλη θανατώνει 75- 200 εκατομμύρια ανθρώπους σε Ευρώπη, Αφρική και Ασία.
- Το 1852- 1860 η τρίτη πανδημία χολέρας σκοτώνει 1 εκατομμύριο ανθρώπους.
- στα τέλη του 19^{ου} αιώνα (1889) υπήρξε η παγκόσμια εξάπλωση της πανδημίας της γρίπης επιφέροντας το θάνατο σε 1 εκατομμύριο ανθρώπους,
- Το 1910 η έκτη πανδημία χολέρας ξεκινά από την Ινδία και μεταδίδεται σε Μέση Ανατολή, Βόρεια Αφρική, Ανατολική Ευρώπη, Ρωσία και Αμερική σκοτώνοντας πάνω από 800.000 ανθρώπους.
- η ισπανική γρίπη (1918-1920) υπολογίζεται ότι θανάτωσε από 20 έως 50 εκατομμύρια ανθρώπους,

- ❖ Το 1968, η πανδημία γρίπης που ξέσπασε στο Χονγκ Κονγκ και μεταδόθηκε σε Σιγκαπούρη, Βιετνάμ, Ινδία, Αυστραλία, Ευρώπη και Αμερική οδήγησε στον θάνατο 1 εκατομμύριο ανθρώπους.
- ❖ το 1981 εμφανίστηκε η πανδημία του ιού του AIDS (HIV) έχει μολύνει περίπου 35 εκατομμύρια ανθρώπους,
- ❖ Η ελονοσία, η οποία πλήττει ακόμα κάποια μέρη και κατά κύριο λόγο την υπο- Σαχάριο Αφρική, θανατώνει κατά προσέγγιση 655.000 ανθρώπους τον χρόνο (Κωσταρίδης, Μούλιος, Σκουρλέτης-Εικοσιπένταρχος, Νικολακόπουλος, & Βλάσση, 2019).

(Kaur et al., 2020)

Παρ' όλη την πρόοδο στην επιστήμη της επιδημιολογίας, οι πανδημίες εξακολουθούν να απειλούν την ανθρωπότητα, δημιουργώντας πίεση σε πολλά κράτη της υφελίου. Από το Δεκέμβρη του 2019, μια νέα νόσος ξεκίνησε από την πυκνοκατοικημένη πόλη της Κεντρικής Κίνας τη Wuhan. Ο κορωνοϊός COVID-19, που οφείλεται από το στέλεχος του κορωνοϊού SARS-CoV-2 (Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus-2) εξαπλώθηκε σε όλο τον κόσμο (Τριανταφυλλίδου, 2020).

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) στις 30 Ιανουαρίου 2020, λόγω των χιλιάδων κρουσμάτων και τον θάνατο 170 ανθρώπων, κήρυξε επείγουσα ανάγκη για τη δημόσια υγεία (Τριανταφυλλίδου, 2020; WHO, 2020 a). Στις 11 Μαρτίου 2020 κηρύχθηκε πανδημία (WHO, 2020 b).

Η τρέχουσα πανδημία COVID-19 θεωρείται ότι αποτελεί μια νέα μορφή στρεσογόνου παράγοντα όχι μόνο για τον ασθενή αλλά για όλο τον κόσμο. Οι ερευνητές Kang και οι συνεργάτες του (2020) προσομοιάζουν την COVID-19 με φυσικές καταστροφές, όπως σεισμοί και το τσουνάμι. Επίσης, συγκρίνεται με πολέμους και διεθνείς μαζικές συγκρούσεις (Morganstein & Ursano, 2020). Εύστοχα, ο ψυχολόγος Kaniasty (2020) υποδεικνύει την ουσιώδη διαφορετική συνιστώσα που υπάρχει στην πανδημία και επισημαίνει *«ο εχθρός, στον πόλεμο, είναι εύκολα αναγνωρίσιμος, ενώ στην πανδημία η «απειλή» μπορεί να είναι παντού και να το μεταφέρει ο διπλανός μας»* (Kaniasty, 2020).

1.1 Η πανδημία Covid-19 στην Ελλάδα και οι επιπτώσεις της

Τα πρώτα επιβεβαιωμένο κρούσμα COVID-19 στην Ελλάδα προήλθαν από άτομα που επέστρεψαν στη χώρα μας στις αρχές Φεβρουαρίου 2020. Το ξέσπασμα της πανδημίας άρχισε στις 26 Φεβρουαρίου του 2020 (Kousi, Mitsi & Simos, 2021).

Την περίοδο που εξαπλώθηκε η πανδημία, η κυβέρνηση αποφάσισε και εφάρμοσε μέτρα και περιορισμούς για τη μείωση της εξάπλωσης. Αρχικά οι ασθενείς με COVID-19 και οι άνθρωποι που είχαν έρθει σε επαφή μαζί τους τίθενται σε καραντίνα. Γίνεται υποχρεωτική η χρήση της μάσκας, η τήρηση κοινωνικών αποστάσεων, επιβλήθηκε lockdown με απαγόρευση κυκλοφορίας και μετακινήσεων εκτός κατοικίας, απαγορεύτηκαν οι συναθροίσεις, έκλεισαν όλες οι βαθμίδες της εκπαίδευσης και καθιερώθηκε η υποχρεωτική τηλεργασία (Kousi, Mitsi & Simos, 2021).

Η καραντίνα αποτέλεσε απαραίτητο μέτρο για τη μείωση της μετάδοσης της νόσου. Οι δυσμενείς επιπτώσεις της καραντίνας έχουν επισημανθεί από τις διεθνείς ενώσεις και οργανισμούς όπως WHO, Unicef, ΟΟΣΑ. Ο COVID-19 έχει φέρει ριζικές αλλαγές, κοινωνικές αναταραχές με αβέβαια κοινωνικά και οικονομικά επακόλουθα (Seitz et al. 2020).

Σύμφωνα με τις οικονομικές προοπτικές του ΟΟΣΑ (2020), ο COVID-19 επηρέασε πολύ την παγκόσμια οικονομία κάτι το οποίο θα συμβεί και στο μέλλον, καθώς αναμενόταν ύφεση, κατά την οποία η παγκόσμια οικονομική δραστηριότητα προβλεπόταν να μειωθεί κατά 6% το 2020, με μέση ανεργία στις χώρες του ΟΟΣΑ κοντά στο 9,2%, από 5,4% που ήταν το 2019. Η τρέχουσα υγειονομική κρίση επηρέασε και συνεχίζει να επηρεάζει και τους προϋπολογισμούς της εκπαίδευσης, καθώς τα δημόσια έσοδα μειώνονται απότομα και οι κυβερνήσεις επανεξετάζουν την ιεράρχηση της εκπαίδευσης στους εθνικούς προϋπολογισμούς (ΠΕΡ-UNESCO, 2020).

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (2020) εστίασε στον τομέα της ψυχικής υγείας την περίοδο του COVID-19 και στην ελαχιστοποίηση του αντίκτυπου που επιφέρει ο ιός, η καραντίνα και η «κοινωνική απόσταση». Ο ΠΟΥ θεωρεί ως φυσιολογικό να νιώθει ο άνθρωπος λύπη, άγχος, σύγχυση, φόβο και θυμό κατά τη διάρκεια μιας κρίσης και προτρέπει για αναζήτηση βοήθειας, για επικοινωνία και κοινωνική

αλληλεπίδραση. Επίσης, εφιστά την προσοχή για την παραπληροφόρηση που υπάρχει από αναξιόπιστους ιστότοπους.

World Health Organization
postmodern.gr

Πώς να αντιμετωπίσεις το άγχος για την πανδημία του Covid-19

Είναι φυσιολογικό να νιώθεις στεναχώρια, στρες, φόβο ή θυμό κατά τη διάρκεια μίας κρίσης. Μπορεί να βοηθήσει το να μιλάς με ανθρώπους που εμπιστεύεσαι. Επικοινωνήσε με φίλους και συγγενείς.

Εάν πρέπει να μείνεις στο σπίτι, φρόντισε να διατηρήσεις έναν υγιεινό τρόπο ζωής που θα περιλαμβάνει καλή διατροφή, ύπνο, άσκηση μέσα στο σπίτι και κοινωνικές επαφές με ανθρώπους που αγαπάς μέσω τηλεφώνου, σόσιαλ ή μείλ.

Μην καπνίζεις, ούτε να καταναλώνεις αλκοόλ και φάρμακα για να αντιμετωπίσεις τα συναισθήματά σου. Εάν νιώσεις ότι “πνίγεσαι”, επικοινωνήσε με γραμμή υποστήριξης. Φτιάξε ένα πλάνο για το που θα πας και πως θα αναζητήσεις ιατρική ή ψυχολογική υποστήριξη, εάν απαιτηθεί.

Μάθε τα γεγονότα. Συγκέντρωσε πληροφορίες που θα σε βοηθήσουν να υπολογίσεις ακριβώς το ρίσκο που διατρέχεις, ώστε να πάρεις τα κατάλληλα μέτρα προστασίας. Βρες μία αξιόπιστη πηγή ενημέρωσης όπως το site του “who” (ή, για την Ελλάδα, του “eody”).

Περιορίσε την ανησυχία σου με το να μειώσεις τον χρόνο που καταναλώνεις, βλέποντας ή ακούγοντας ειδήσεις που, αντί να σε ενημερώνουν, σε αναστατώνουν.

Αξιοποίησε δεξιότητες που σε βοήθησαν στο παρελθόν για να ανταπεξέλθεις σε αναποδιές της ζωής σου και χρησιμοποίησέ τις για να διαχειριστείς τα αισθήματά σου κατά τη διάρκεια της δοκιμασίας που είναι για όλους η επιδημία.

Εικόνα 1: Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας 2020

Κατά τη διάρκεια της πανδημίας, αναφέρεται ότι είναι φυσιολογικό για τον γενικό πληθυσμό να εισέρχεται σε κατάσταση οξέος άγχους και κατάθλιψης. Ο μελετητής Pierce και οι συνεργάτες του (2020) επισημαίνουν ότι, οι δυσμενείς επιπτώσεις της πανδημίας θα επηρεάζουν και «μακροπρόθεσμα την ψυχική υγεία των ανθρώπων συμπεριλαμβανομένων των αυξανόμενων ποσοστών αυτοκτονιών και των νοσηλειών για ψυχικές ασθένειες» (Pierce et al, 2020).

Ευρεία είναι η επιστημονική αποδοχή ότι, η πανδημία COVID-19 επιδρά τόσο στη σωματική υγεία, όσο και στην ψυχική υγεία και ευεξία των ανθρώπων. Η πανδημία και τα σχετικά μέτρα περιορισμού, όπως η καραντίνα, η κοινωνική απόσταση και η αυτοαπομόνωση έχουν επιζήμιο αντίκτυπο στην ψυχική υγεία, η οποία διαταράσσεται από το μεγάλο ποσοστό θνησιμότητας και από τη μαζική καραντίνα και επιφέρει ψυχολογική δυσφορία, σύγχυση και αστάθεια (Bao et al. 2020; Brooks & et al., 2020; Duan and Zhu, 2020; Fiorillo & Gorwood, 2020; Shigemura, Ursano, Morganstein, Kurosawa, & Benedek, 2020; Rubin & Wessely, 2020).

Στην ιατρική βιβλιογραφία αναφέρεται ότι η απότομη αύξηση της μοναξιάς και οι μειωμένες κοινωνικές αλληλεπιδράσεις είναι γνωστοί παράγοντες κινδύνου για πολλές ψυχικές διαταραχές, συμπεριλαμβανομένης της σχιζοφρένειας και της μείζονος κατάθλιψης. Η αβεβαιότητα για το μέλλον, μπορεί να προκαλέσει ή να επιδεινώσει φόβο, κατάθλιψη, και άγχος. Εάν αυτές οι ανησυχίες παρατείνονται, μπορεί να αυξήσουν τον κίνδυνο σοβαρών ψυχικών νοσημάτων στα οποία συμπεριλαμβάνονται το άγχος, ο πανικός, η ιδεοψυχαναγκαστική διαταραχή, το στρες και οι διαταραχές που σχετίζονται με το τραύμα (Fiorillo & Gorwood, 2020).

Το ερευνητικό ερώτημα της πρόσφατης έρευνας, από τον Shuffrey και τους συνεργάτες του (2022), ήταν το κατά πόσο συνδέεται η μητρική λοίμωξη από SARS-CoV-2 την περίοδο της κύησης με τη νευροσυμπεριφορική ανάπτυξη του βρέφους στην ηλικία των 6 μηνών. Τα ευρήματα αναδεικνύουν ότι ενώ δε υπάρχει συσχέτιση και ανεξάρτητα από το εάν νόσησαν οι μητέρες, τα βρέφη παρουσιάζουν σημαντικά χαμηλότερες βαθμολογίες σε τομείς λεπτής κινητικότητας και νευροσυμπεριφορικής ανάπτυξης σε σύγκριση με τα βρέφη που γεννήθηκαν πριν από την αρχή της πανδημίας COVID-19. Οι ερευνητές γιατροί πιθανολογούν ότι βασικό αίτιο αποτέλεσε το μητρικό άγχος.

1.2 Η πανδημία Covid-19 στην Ελλάδα και οι επιπτώσεις της στους μαθητές

Το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ (2020) αναφέρει ότι, το 99% των παιδιών και των εφήβων στον κόσμο αντιμετωπίζουν διάφορες μορφές περιορισμού της αυτονομίας κινήσεών τους, συμπεριλαμβανομένης της αναστολής της φοίτησης στο σχολείο. Το 60% ζει σε χώρες με μερικό ή ολικό *lockdown*. Στις έρευνες που έχει διεξάγει αναδεικνύεται το ζήτημα ότι τα υψηλά επίπεδα άγχους και απομόνωσης

δύναται να έχουν επιδράσεις στην ψυχοσωματική ανάπτυξη των παιδιών και των εφήβων, ακόμη και μακροπρόθεσμα, επιβαρύνοντας περισσότερο όσους βρίσκονται σε καταστάσεις οικονομικής, κοινωνικής και εκπαιδευτικής φτώχειας. Το World Economic Forum (2020) προειδοποίησε ότι τα υψηλά επίπεδα άγχους και απομόνωσης μπορούν να επηρεάσουν την ανάπτυξη του εγκεφάλου, μερικές φορές με ανεπανόρθωτες μακροπρόθεσμες συνέπειες (weforum, 2020).

Στις 8 Απρίλη του 2020, σε ανάλογη δήλωση είχε προβεί η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού των Ηνωμένων Εθνών καλώντας τα κράτη να προστατεύσουν τα δικαιώματα των ανηλίκων και να παρέμβουν αποτελεσματικά για την υπέρβαση των ανισοτήτων που επιδεινώθηκαν από την έκτακτη ανάγκη της πανδημίας (UNICEF, 2020).

Σύμφωνα με τους ερευνητές Sansavini, Trombini και Guarini (2020), η πανδημία άλλαξε ριζικά προκαθορισμένους κανόνες και εθιμικά πρότυπα του ανθρώπου. Οι ξαφνικές και παρατεταμένες αλλαγές στους καθημερινούς ρυθμούς της οικογενειακής και σχολικής ζωής, η απώλεια της ρουτίνας είναι αντιπροσωπευτικές πιθανές πηγές άγχους και ιδιαίτερα για τα παιδιά.

Το κλείσιμο των σχολείων έχει επιφέρει επανάσταση στην καθημερινότητα των παιδιών και των εφήβων. Η απουσία σχολικών, ψυχαγωγικών και αθλητικών δραστηριοτήτων ανάγκασε εκατομμύρια παιδιά να μείνουν στο σπίτι, με επιπτώσεις που είναι ακόμα δύσκολο να ερευνηθούν (Praticò, 2020).

Από τις βιβλιογραφικές αναφορές παρατηρείται ότι οι ερευνητές καταλήγουν ότι τα ευρήματα δεν αποτελούν μια πλήρη εικόνα των επιπτώσεων της πανδημίας και των στρεσογόνων παραγόντων στις μαθησιακές ικανότητες των φοιτητών. Η Brooks και οι συνεργάτες (2020) σημειώνουν ότι η παγκόσμια βιβλιογραφία δεν διαθέτει την τεχνική για να καταγράψει τις ψυχολογικές διαταραχές και τις αρνητικές συνέπειες που υφίστανται οι μαθητές/φοιτητές κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Ανάλογη είναι η άποψη των ερευνητών Vuorikari, Velicu, Chaudron, Cachia και Di Gioia (2020), οι οποίοι θεωρούν ότι, η επιστημονική κοινότητα ήταν παντελώς απροετοίμαστη στην ξαφνική επέλαση του COVID-19.

Μία κοινά αποδεκτή συνιστώσα των ερευνητών είναι ότι, λόγω της κατάστασης του lockdown, η ψυχολογική ευεξία και η ψυχική υγεία των μαθητών/φοιτητών

επιδεινώθηκε καθώς έχουν υποστεί κοινωνικές και φυσικές διαταραχές στη ρουτίνα της ζωής τους. Η ακαδημαϊκή διαφοροποίηση, το χαμηλό κίνητρο, η έλλειψη κοινωνικοποίησης και η υψηλή πίεση έχουν ως αποτέλεσμα να μειώνεται η απόδοση και η επίδοση των μαθητών/φοιτητών (Brooks et al., 2020).

Κεφάλαιο 2: Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση και πανδημία Covid-19

Η εξ αποστάσεως Εκπαίδευση έχει τεθεί σε εφαρμογή σε πολλά μέρη του κόσμου και πρόσφατα με την εξάπλωση της πανδημίας COVID-19, το πεδίο εφαρμογής της έχει αναπτυχθεί πάρα πολύ και με γρήγορους ρυθμούς.

Ο Holmberg (2002) στο βιβλίο του «Θεωρία και πράξη της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης» περιγράφει τη θέση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην εκπαιδευτική σκέψη, τις διάφορες θεωρίες, αρχές, τα μοντέλα που χρησιμοποιούνται, τις τεχνικές, την απαιτούμενη οργάνωση και διοίκησή. Επίσης, παρέχει μια περιεκτική έρευνα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, εξετάζοντας την σε παγκόσμιο επίπεδο.

Κατά τον Holmberg (2002), η διδασκαλία και η μάθηση μέσω αλληλογραφίας είναι η προέλευση αυτού που ονομάζεται εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση δύναται να θεωρηθεί ως η κάλυψη των διαφόρων μορφών εκπαίδευσης για τα επίπεδα που δεν βρίσκονται υπό την επίβλεψη των δασκάλων συνεχόμενα και άμεσα. Οι μαθητές δεν παρουσιάζονται σε αίθουσες διαλέξεων και σε σχολικές εγκαταστάσεις, αλλά μέσω της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης οι μαθητές έχουν ωφέλειες από τον τρόπο σχεδιασμού, την υφιστάμενη καθοδήγηση και την παρεχόμενη διδασκαλία (Holmberg, 2002 σ. 15).

Ο Wedemeyer ήδη από το 1981 ισχυρίζεται ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση θεωρείται μια καινοτομία, η οποία προσδίδει στους εκπαιδευόμενους πολύ υψηλό βαθμό ανεξαρτησίας, καθώς η διδασκαλία είναι διαθέσιμη σε οποιοδήποτε μέρος, σε οποιαδήποτε στιγμή. Επιτρέπει στους εκπαιδευόμενους να ξεκινούν, να σταματούν και να μαθαίνουν βάσει των δικών τους δυνατοτήτων και δεξιοτήτων. Μία βασική παράμετρος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης που αναφέρει ο Wedemeyer (1981) είναι ότι παρέχεται περισσότερος χρόνος στον εκπαιδευτικό και στον εκπαιδευόμενο για ουσιαστικότερη και αποτελεσματικότερη πραγματοποίηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Σε παρόμοια συμπεράσματα καταλήγει και η πρόσφατη έρευνα του Sadeghi (2019) υπογραμμίζοντας όμως ότι στην σύγχρονη εκπαιδευτική πραγματικότητα οι απαιτήσεις και τα κριτήρια του εκπαιδευόμενου διαδραματίζουν καταλυτικό ρόλο για την αξιολόγηση της παρεχόμενης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση παρέχει εκπαιδευτικά θέματα μέσω πολλών μέσων,

όπως τηλέφωνο, tablet, τηλεόραση, διαδίκτυο, εφαρμογές, φυλλάδια-φύλλα εργασίας, συσκευές ήχου κ.λπ.. Μέσω αυτών προσεγγίζονται οι εκπαιδευόμενοι στο σπίτι ή σε μακρινό μέρος. Με τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά της, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποτελεί πάρα πολύ σημαντική σε καταστάσεις επείγουσας ανάγκης (Zafari, & Kamal, 2020).

2.1 Νομοθέτηση και εφαρμογή της Εξ αποστάσεως Εκπαίδευσης στην Ελλάδα

Το πρώτο Πανεπιστήμιο που θεωρήθηκε ως η αρχή μιας νέας εποχής για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση ήταν το 1970 στο Ηνωμένο Βασίλειο (Tight, 1987). Η αναγνώριση του όρου εξ αποστάσεως εκπαίδευση έγινε το 1982 όταν το Διεθνές Συμβούλιο Αλληλογραφίας (ICCE) άλλαξε και το όνομα που το διαδέχτηκε ήταν Διεθνές Συμβούλιο για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση (ICDE) (Sewart, Keegan & Holmberg, 1988).

Σταδιακά, δημιουργήθηκε ένα ευρύ κοινό αναγνώρισης της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Αρχικά, εξυπηρετούσε κυρίως τις σχολές επαγγελματικής κατάρτισης της δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Cooper & Lockwood, 1979). Οι Garrison και Shale (1990) αναφέρουν ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση ελκύει ώριμα άτομα με επαγγελματικές, κοινωνικές και οικογενειακές δεσμεύσεις για να καλυτερεύσουν την οικονομική και επαγγελματική τους σταδιοδρομία.

Το Εθνικό Κέντρο Εκπαιδευτικής Στατιστικής (NCES) (1999) των ΗΠΑ αναφέρει ότι, από το 1960 μέχρι το 1990, οι εκπαιδευτικοί άρχισαν να υιοθετούν πολλαπλά μέσα τεχνολογίας (π.χ. κασέτα, τηλεόραση, ραδιόφωνο, κασέτα ήχου και φαξ) στην προσπάθειά τους να ξεπεράσουν γεωγραφικές αποστάσεις και απροσδόκητα προβλήματα. Οι εναλλακτικές λύσεις παροχής εκπαίδευσης συνέχισαν να επεκτείνονται με την εμφάνιση των υπολογιστών και των δικτύων στα μέσα της δεκαετίας του 1980. Στα μέσα του 1990, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση μεταφέρθηκε στο επίκεντρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (NCES, 1999).

Η αυξανόμενη ζήτηση για εναλλακτικές υπηρεσίες εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με βάση την τεχνολογία παρουσιάζει προκλήσεις για το διδακτικό προσωπικό, την ακαδημαϊκή ηγεσία και τη διοίκηση. Η τεχνολογική αυτή αλλαγή είναι σημαντική σε όλους τους τομείς της εκπαίδευσης και ο σχεδιασμός διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού και η εφαρμογή επιλεγμένων τεχνολογιών είναι κρίσιμα ζητήματα για την εκπλήρωση των εκπαιδευτικών στόχων (Berg, 2002; Sadeghi, 2019).

Η σύγχρονη τεχνολογία κατέστησε δυνατή μια σειρά από χρήσιμες εξελίξεις στον τομέα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, θέτοντας ως εκπαιδευτική προτεραιότητα την μελέτη των δυνατοτήτων και των εφαρμογών της πολυμορφικότητας και της ευελιξίας της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (Λιοναράκης, 2006). Η χρήση της τεχνολογίας στην εκπαιδευτική διαδικασία θεωρείται ότι επιδρά θετικά, επομένως κρίνεται σημαντικό να ενσωματωθεί σε αυτήν (Moon, Francom, & Wold, 2021).

Η νομοθέτηση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι πολυεπίπεδη και πολύπλοκη, καθώς υπόκειται σε διάφορες κυβερνητικές αποφάσεις, νόμους, κανονισμούς και πρακτικές που επιβάλλονται από κυβερνητικούς νομοθέτες και διεθνείς θεσμικούς οργανισμούς. Η πρόοδος των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), οι υποδομές, αλλά και οι νόμοι που ρυθμίζουν το Διαδίκτυο συνδέονται άρρηκτα και διευκολύνουν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Rosalind, Belinda, Narend & António, 2013).

Η υλοποίηση προγραμμάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην Ελλάδα είναι:

- Αρχής γενομένης με το σχέδιο «Οίκαδε» (1999-2013) που στοχεύει στην πνευματική και στην πολιτιστική σύνδεση των Ελλήνων μαθητών από διαφορετικά σχολεία.
- Το πρόγραμμα «Οδυσσέας» (2004-2013) έχει ως στόχο την πιλοτική εφαρμογή της διαδραστικής τηλεδιάσκεψης στη διδασκαλία στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.
- Το πρόγραμμα «Προστασία του Περιβάλλοντος» (2004-2008) μέσω της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στοχεύει να αναπτυχθεί η συνεργατική μάθηση.
- Το πρόγραμμα «ΣΧΕΔΙΑ» έχει ως στόχο να εισάγει την πληροφορική στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση μέσω ενός δικτυακού ιστού για τα απομακρυσμένα και ακριτικά σχολεία της Ελλάδας (Αναστασιάδης, 2014; Αναστασιάδης, Χαμπιαούρης, & Ελευθερίου, 2000 ; Τσολακίδης & Φωκιάλη, 2001).

Οι Μίμινου και Σπανακά (2016) αναφέρουν ότι η Ελλάδα υπολείπεται αρκετά στη λειτουργία εικονικών σχολείων. Επίσης, οι ερευνήτριες ισχυρίζονται ότι δε συμβαδίζουν οι κυβερνητικές εξαγγελίες με την πρακτική εφαρμογή, καθώς τα εικονικά σχολεία στην Ελλάδα είναι στα σπάργανα, μολονότι οι ανάγκες είναι πολύ μεγάλες (Μίμινου & Σπανακά, 2016).

Από τα πρώτα στάδια της πανδημίας, διάφορες ενώσεις/οργανισμοί (WHO, Unicef), έχουν παράσχει καθοδήγηση στις κυβερνήσεις σχετικά με τις ενέργειες που πρέπει να πραγματοποιηθούν για την μείωση των επιπτώσεων της πανδημίας. Βασική προϋπόθεση για τη συνέχιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας κρίθηκε η εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Emergency remote learning ονομάστηκε η απροσδόκητη, απρογραμματίστη και ξαφνική μετατόπιση από την παραδοσιακή μορφή εκπαίδευσης σε εξ αποστάσεως εκπαίδευση μετά την κατάσταση έκτακτης ανάγκης λόγω της πανδημίας του COVID 19. Η ERL διαφέρει από την εξ αποστάσεως εκπαίδευση προτού εμφανιστεί η πανδημία. Η ειδοποιός διαφορά βρίσκεται στο γεγονός ότι η καλά σχεδιασμένη εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι μια πολύπλοκη διαδικασία, όπου απαιτείται προσεκτικός εκπαιδευτικός σχεδιασμός για τη δημιουργία μιας αποτελεσματικής μάθησης, ενώ η ERL είναι ξαφνική και απρογραμματίστη εφαρμογή, με διαφορετικά εργαλεία σχεδιασμού και αξιολόγησης (Affouneh, Salha & Khlaif, 2020). Η επείγουσα εξ αποστάσεως διδασκαλία δημιουργήθηκε για πρώτη φορά στην παγκόσμια ιστορία, κατά την οποία οι μαθητές έπρεπε να παρακολουθήσουν όλα τα μαθήματά τους διαδικτυακά και όλοι οι δάσκαλοι ήταν υποχρεωμένοι να διδάξουν διαδικτυακά. Η επείγουσα εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι μια προσωρινή διδακτική λύση σε ένα αναδυόμενο πρόβλημα. Σύμφωνα με τον Hodges et al. (2020) η εξ αποστάσεως εκπαίδευση σε έκτακτες συνθήκες στοχεύει στην παροχή εκπαιδευτικής υποστήριξης σε μαθητές και εκπαιδευτικούς με αξιοπιστία και όχι στη δημιουργία ενός εκπαιδευτικού συστήματος βασισμένου εξ ολοκλήρου στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Hodges et al., 2020).

2.2 Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση την περίοδο της πανδημίας στην Ελλάδα

Η παγκόσμια κρίση στη δημόσια υγεία, η οποία επήλθε από την πανδημία COVID-19, σύμφωνα με την UNESCO (2020a) επηρέασε καταλυτικά και την εκπαίδευση. Πάνω από το 90% των μαθητών (1,5 δισεκατομμύρια μαθητές) σε 200 χώρες δε παρακολουθούσαν με τον παραδοσιακό τρόπο τη διδασκαλία. Με το κλείσιμο των σχολείων διακόπηκε η σχολική και εκπαιδευτική πορεία εκατομμυρίων μαθητών σε όλο τον κόσμο. Το άρθρο της UNESCO (2020 b) «Πώς να προγραμματίσετε την εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην περίοδο του προσωρινού κλεισίματος των σχολείων» περιείχε 10 συστάσεις - προτροπές για να διασφαλιστεί η εκπαιδευτική διαδικασία

κατά τη δύσκολη περίοδο της πανδημίας. Πιο συγκεκριμένα ανέφερε ότι πρέπει να ληφθούν υπόψη:

- Ανάλυση του επιπέδου εκπαίδευσης και επιλογή του καταλληλότερου εργαλείου. Αρχικά πρέπει να αποφασιστεί αν θα χρησιμοποιηθούν εργαλεία υψηλής τεχνολογίας ή χαμηλής. Η επιλογή πρέπει να γίνει βάσει των δυνατοτήτων πρόσβασης στο διαδίκτυο και τις ψηφιακές δεξιότητες των δασκάλων και των μαθητών.
- Διασφάλιση της πρόσβασης σε προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για όλους. Προτείνεται να διατίθενται ψηφιακές συσκευές σε όσους αδυνατούν να έχουν, ακόμη και να δίνεται τεχνολογικός εξοπλισμός από τις σχολικές αίθουσες υπολογιστών σε οικογένειες με οικονομικές δυσκολίες.
- Προστασία του απορρήτου των μαθητών, των εκπαιδευτικών και των δεδομένων.
- Διασφάλιση της στενής συνεργασίας και διασύνδεσης όλων των σχολικών εμπλεκόμενων (διδασκτικό προσωπικό, μαθητές, γονείς) για να δοθεί προτεραιότητα στα μέτρα της ψυχοκοινωνικής προστασίας.
- Επιλογή κατάλληλων μεθόδων και προγραμμάτων διδασκαλίας για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.
- Διασφάλιση της συνέχειας στη διαδικασία της μάθησης, παρέχοντας βοήθεια και υποστήριξη στους εκπαιδευτικούς και τους γονείς που καλούνται να παίξουν καθοριστικό ρόλο στα νέα δεδομένα.
- Ενοποίηση των κατάλληλων εργαλείων και περιορισμό των εφαρμογών και των πλατφορμών για να εφαρμοστεί εύκολα η εξ αποστάσεως εκπαίδευση.
- Καθορισμός των κανόνων της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.
- Διατήρηση ενός ρυθμού μάθησης έχοντας ως βάση το επίπεδο αυτορρύθμισης και μεταγνωστικών δεξιοτήτων των μαθητών.
- Δημιουργία κοινοτήτων των εμπλεκόμενων του σχολικού οργανισμού, με στόχο τη συζήτηση σχετικά με τη στρατηγική και την αντιμετώπιση των προβλημάτων.

Κοινές προσπάθειες γίνονται από τους διεθνείς οργανισμούς για να ενισχυθεί η παγκόσμια συνεργασία και η συζήτηση για τις προκλήσεις της εκπαίδευσης κατά την εξάπλωση της πανδημίας COVID 19. Τα ινστιτούτα της UNESCO - Ινστιτούτο

Τεχνολογίας, Πληροφορικής στην Εκπαίδευση (ITΠΕ), το Διεθνές Κέντρο Έρευνας και Εκπαίδευσης και το Ινστιτούτο Ανάπτυξης της Εκπαίδευσης στις Αγροτικές Περιοχές (INRULED) - σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Έξυπνης Μάθησης του Πεκίνου (SLIBNU) πρότειναν κατευθυντήριες γραμμές για την ενεργό μάθηση στο σπίτι, για να ενισχυθούν οι δεξιότητες αυτορρύθμισης των μαθητών καθώς και συμβουλές για τον τρόπο επίλυσης των προβλημάτων που προκύπτουν όταν εφαρμόζεται η εξ αποστάσεως εκπαίδευση (UNESCO, 2020c).

Η συντριπτική πλειονότητα των χωρών χρησιμοποίησαν διάφορους πόρους για την υποστήριξη και προσέγγιση των μαθητών, την περίοδο της πανδημίας, όπως εκπαιδευτικά πακέτα, ραδιοφωνική εκπαίδευση, εκπαιδευτική τηλεόραση και διαδικτυακή εκπαίδευση. Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ, στις περισσότερες χώρες το πιο δημοφιλές εργαλείο αποτελεί η διαδικτυακή πλατφόρμα (Reimers & Schleicher, 2020).

Για να διασφαλιστεί η συνέχεια της εκπαίδευσης παρά το lockdown, όλες οι σχολικές βαθμίδες (από την προσχολική μέχρι και την τριτοβάθμια εκπαίδευση) προσπάθησαν να χρησιμοποιήσουν την τεχνολογία, ώστε μέσω των διαδικτυακών μαθημάτων να συνεχιστεί η εκπαιδευτική διδασκαλία. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση έγινε υποκατάστατο της σχολικής τάξης (Almendinge, Morseth, Gjolstad, Brevik & Torris, 2021).

Η επιτακτική ανάγκη, να κρατηθούν οι μαθητές και όλο το εκπαιδευτικό προσωπικό, όσο το δυνατόν ασφαλέστεροι μπροστά στην έκτακτη ανάγκη της δημόσιας υγείας, οδήγησε την ελληνική κυβέρνηση να νομοθετήσει και να υλοποιήσει την κατεύθυνση που δόθηκε από τους παγκόσμιους διεθνείς οργανισμούς και ενώσεις για κλείσιμο όλων των εκπαιδευτικών μονάδων. Η πρώτη κοινή υπουργική απόφαση (Υ.Α. Δ1α/ΓΠ.οικ. 16838/2020) για την προσωρινή απαγόρευση της λειτουργίας όλου του εκπαιδευτικού οργανισμού πάρθηκε στις 10 Μαρτίου το 2020 και αφορούσε την επιβολή κλεισίματος και την απαγόρευση της δια ζώσης εκπαίδευσης από 11 Μαρτίου 2020 έως και 24 Μαρτίου 2020. Στην υπουργική απόφαση, υποδεικνύεται η χρήση συστημάτων τηλεδιάσκεψης ως τρόπος για να συνεχιστεί η εκπαιδευτική διαδικασία (ΦΕΚ 783/Β` 10.3.2020).

Η αναγκαστική απαγόρευση λειτουργίας των σχολικών μονάδων με την υπουργική απόφαση Υ.Α. Δ1α/ΓΠ.οικ. 20021/2020 πήρε παράταση από 21 Μαρτίου έως και 10

Απριλίου 2020 (ΦΕΚ 956/Β` 21.3.2020). Καθώς η υγειονομική κρίση είχε έξαρση, η κυβέρνηση εκ νέου έπαιρνε αποφάσεις για την παράταση του μέτρου:

- Στις 10 Απριλίου παρέτεινε από 21 Μαρτίου έως και τις 10 Μαΐου 2020 (ΦΕΚ 1294/Β` 10.4.2020).
- Στις 4 Μαΐου παρατάθηκε έως και τις 31 Μαΐου 2020 (ΦΕΚ 1699/Β` 4.5.2020).

Με την έναρξη της νέας σχολικής χρονιάς 2020-2021, οι πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου για τις ρυθμίσεις αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών του κορωνοϊού COVID-19 αναφέρουν ότι θα γίνεται «*σύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση με χρήση μέσων τεχνολογίας σε μαθητές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που δεν δύνανται να παρακολουθήσουν διά ζώσης την εκπαιδευτική διαδικασία είτε λόγω καθολικής ή μερικής αναστολής ή απαγόρευσης ή εκ περιτροπής λειτουργίας εκπαιδευτικής δομής είτε για άλλο λόγο που ανάγεται σε έκτακτο ή απρόβλεπτο γεγονός*» (ΦΕΚ 177/Α` 15.9.2020, σελ.10).

Η υπουργική απόφαση Υ.Α. 120126/ΓΔ4/2020 αναφέρει ότι εφόσον υφίσταται ακόμη η πανδημία COVID-19, όλοι οι εκπαιδευτικοί οργανισμοί είναι υποχρεωμένοι να παρέχουν σύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Στην υπουργική απόφαση δίνονται επ' ακριβώς οι όροι, οι προϋποθέσεις, οι οδηγίες για την τηλεεκπαίδευση, ο αναλυτικός τρόπος λειτουργίας της πλατφόρμας. Επιπλέον, παρουσιάζονται τα μέτρα για να διασφαλιστούν τα προσωπικά δεδομένα των συμμετεχόντων. Συνοπτικά οι οδηγίες είναι:

Η διάρκεια της τηλεεκπαίδευσης ορίζεται από 30 έως και 40 λεπτά. Η πραγματοποίηση της σύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης να γίνεται με την χρήση ψηφιακής πλατφόρμας που πληροί τις προϋποθέσεις με ήχο και εικόνα. Το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων παρέχει πρόσβαση, σε όλους τους εμπλεκόμενους στην εκπαίδευση, ώστε να χρησιμοποιούν το Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο (ΠΣΔ) και την πλατφόρμα Webex Meetings. Ο εκπαιδευτικός πρέπει να επικοινωνεί, εξηγεί και να βοηθά τους γονείς/κηδεμόνες για τη λειτουργία σύνδεσης στην ψηφιακή πλατφόρμα. Απαγορεύεται να καταγράφεται και να αποθηκεύεται το μάθημα για την προστασία προσωπικών δεδομένων (ΦΕΚ 3882/Β` 12.9.2020).

Καθώς ο φόβος εξάπλωσης του κορωνοϊού COVID-19 υφίστατο και στην έναρξη της σχολικής χρονιάς 2021-2022, το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων με την

υπουργική απόφαση Υ.Α. 111525/ΓΔ4/2021 αναφέρει ότι η σύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση συνεχίζει να παρέχεται σε περίπτωση μη δυνατότητας δια ζώσης παρουσίας των μαθητών στην εκπαιδευτική διαδικασία (ΦΕΚ 4188/Β` 10.9.2021).

Η προσαρμογή του εκπαιδευτικού συστήματος εν όψει της πανδημίας COVID-19 έγινε αιφνίδια, χωρίς να υπάρχει από πριν σχεδιασμός, με αποτέλεσμα να μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια έκτακτη λύση. Οι ερευνητικές μελέτες που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα για να εφαρμοστεί πρακτικά η εξ αποστάσεως εκπαίδευση, παρουσιάζουν ενδιαφέρον, καθώς αποτυπώνονται οι απόψεις όλων των εμπλεκόμενων στη σχολική διαδικασία.

Έρευνα σχετικά με το τι πιστεύουν οι φοιτητές για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση διενεργήθηκε από το γραφείο διασύνδεσης του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, κατά την περίοδο 6 - 18 Μάη του 2020. Το δείγμα αποτελείται από 773 φοιτητές. Τα αποτελέσματα των ερευνητικών ευρημάτων υποδεικνύουν μια πλειοψηφούσα άποψη περί υστέρησης των διαδικτυακών μαθημάτων έναντι της φυσικής παρουσίας (Κουτζιακουτζίδου & Παναγιωτίδου, 2020).

Τις εμπειρίες των φοιτητών του Πανεπιστημίου Κρήτης σχετικά με την τηλεεκπαίδευση σε συνθήκες πανδημίας του COVID-19 διερεύνησαν οι Ζαϊμάκης και Παπαδάκη (2021), στην οποία συμμετείχαν 328 φοιτητές. Οι ερευνητές επισημαίνουν ότι *«η τηλεεκπαίδευση δεν ήταν αποτέλεσμα μια στρατηγικής επιλογής των πανεπιστημίων, αλλά προέκυψε ως μια αναγκαιότητα για την απάντηση στα προβλήματα που έθετε η κρίση της πανδημίας»* (Ζαϊμάκης & Παπαδάκη, 2021, σελ.25).

Η Παπαδοπούλου (2021) διερεύνησε τις απόψεις 138 εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής ως προς την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Από τα ευρήματα της έρευνας προκύπτει η ανάγκη επιμόρφωσης και κατάρτισης του εκπαιδευτικού προσωπικού σε ζητήματα νέας τεχνολογίας, καθώς και η ουσιαστική και επείγουσα ανάγκη να καθιερωθεί ένα δίκτυο επικοινωνίας ανάμεσα στο εκπαιδευτικό προσωπικό και των κηδεμόνων των μαθητών.

Οι Αθανάτου και Υφαντόπουλος (2021) διερεύνησαν τις απόψεις 102 εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης που υπηρετούν σε σχολεία της Ρόδου που αφορούσαν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν δήλωσαν ότι δεν είχαν την κατάλληλη επιμόρφωση για να χρησιμοποιούν τις πλατφόρμες, ότι ήταν ελλιπή τα τεχνολογικά μέσα, παρόλ' αυτά προσπάθησαν στο μέγιστο για να ανταπεξέλθουν στις νέες εκπαιδευτικές προκλήσεις.

Ανάλογα ευρήματα παρουσιάζει η έρευνα των Σταχτέας και Σταχτέας (2020), οι οποίοι διενέργησαν έρευνα σε 226 εκπαιδευτικούς δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για τις απόψεις των συμμετεχόντων σχετικά με το ψηφιακό σχολείο. Οι εκπαιδευτικοί παρόλο που είναι εξοικειωμένοι με τις νέες τεχνολογίες επισημαίνουν ότι χρειάζονται περαιτέρω εξειδίκευση και επιμόρφωση για να μπορούν να ανταποκρίνονται στις νέες συνθήκες.

2.3 ΤΠΕ και εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην προσχολική εκπαίδευση

Τα παιδιά της τέταρτης βιομηχανικής επανάστασης αποκαλούνται ως ψηφιακές εγγενείς γενιές (Nelissen, Bulck, & Van Den, 2017). Η εμφάνιση και η χρήση gadgets, smartphones και διαδικτυακών παιχνιδιών δημιουργούν νέες αξίες, νέο τρόπο ζωής και διαφορετικές προοπτικές (Hong, Lin, Lin, & Huang, 2021; Warsah, Morganna, Uyun, Hamengkubuwono, & Afandi, 2021). Η τεχνολογία, γενικότερα, θεωρείται ότι αποτελεί ένα καταλυτικό παράγοντα για την μαθησιακή διδασκαλία, καθώς δίνει την δυνατότητα στα παιδιά να αλληλεπιδράσουν κοινωνικά, παρέχοντάς τους ένα πλούσιο περιβάλλον μάθησης, προσαρμοσμένο στις σύγχρονες ανάγκες τους (Zaranis, 2014).

Ο Prensky (2001) αιτιολόγησε την άποψη του ότι, το εκπαιδευτικό σύστημα βρίσκεται σε παρακμή, καθώς οι τωρινοί μαθητές δεν μπορούν να διδάσκονται με το πεπαλαιωμένο τρόπο, αφού η άφιξη και η γρήγορη διάδοση της ψηφιακής τεχνολογίας έχουν αλλάξει ριζικά τη νέα γενιά. Τα παιχνίδια στον υπολογιστή, το διαδίκτυο, τα κινητά τηλέφωνα και η ανταλλαγή άμεσων μηνυμάτων είναι αναπόσπαστο μέρος της ζωής τους. Η μαθησιακή διαδικασία με την χρήση ΤΠΕ προκαλεί το ενδιαφέρον και αποτελεί κίνητρο για τους μαθητές σε αντιδιαστολή με την παραδοσιακή διδασκαλία χωρίς την χρήση νέων τεχνολογιών (Zaranis, Kalogiannakis, & Papadakis, 2013; Marsh, Kontovourki, Tafa, & Salomaa, 2017).

Ο Prensky (2001) θεωρεί ότι, το νέο τεχνολογικό περιβάλλον αλληλεπιδρά στη σκέψη και στα πρότυπα σκέψης των παιδιών. Τα διαφορετικά είδη εμπειριών και οι διαφορετικές βασικές πληροφορίες που δέχονται οι νέοι μαθητές οδηγούν σε δομές με διαφορετικό εγκέφαλο. Οι μαθητές του σήμερα είναι όλοι «φυσικοί ομιλητές» της ψηφιακής γλώσσας. Μάλιστα, επισημαίνεται από τους Maureen, van der Meij & de Jong (2018) ότι στη σύγχρονη εποχή εγγράμματος πολίτης θα θεωρείται αυτός που έχει αναπτύξει ψηφιακές δεξιότητες. Επιπρόσθετα, η χρήση νέων τεχνολογιών, όπως

φορητών συσκευών στην υποστήριξη της μαθησιακής διαδικασίας, αποτελεί βασικό στοιχείο για τις δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα κι έχουν προσελκύσει το ενδιαφέρον εκπαιδευτικών και ερευνητών, οι οποίοι αναζητούν εναλλακτικούς και καινοτόμους τρόπους προσέγγισης της μάθησης (Kalogiannakis, Papadakis, 2017).

Έχει παρατηρηθεί η αύξηση της συμμετοχής των παιδιών σε περιβάλλοντα με χρήση ΤΠΕ, καθώς ήδη στις μέρες μας, η έκθεση των μικρών παιδιών στην καθημερινή χρήση των υπολογιστών και των νέων τεχνολογιών πραγματοποιείται από τους γονείς τους και είναι η πρώτη βασική παράμετρος εξοικείωσης με την τεχνολογία (Drigas, Kokkalia, Economou, & Roussos, 2017; Liu, Toki, & Pange, 2014).

Σύμφωνα με την Useinova (2018), σήμερα είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς τη σύγχρονη εκπαίδευση υψηλής ποιότητας χωρίς τη χρήση τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών. Οι ΤΠΕ ενσωματώνονται ενεργά στη ζωή και στο εκπαιδευτικό σύστημα, συμπεριλαμβανομένης και της προσχολικής ηλικίας. Ήδη, αυτές οι τεχνολογίες χρησιμοποιούνται στη διαδικασία διαχείρισης των προσχολικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, στη μεθοδολογική εργασία, στο έργο των παιδαγωγών με παιδιά και γονείς. Στα σύγχρονα εκπαιδευτικά ιδρύματα προσχολικής ηλικίας διαμορφώνεται ένας νέος χώρος πληροφοριών και εκπαίδευσης, εμφανίζονται μέσα υψηλής τεχνολογίας διδασκαλίας και ανάπτυξης παιδιών προσχολικής ηλικίας. Έρευνες αναφέρουν ότι η χρήση των υπολογιστών, στα μικρά παιδιά, αναπτύσσει τις γνωστικές και κοινωνικές δεξιότητες (Tran, 2013). Η ψηφιακή μάθηση βοηθά τα μικρά παιδιά να κατανοούν αφηρημένες έννοιες, να εμπλέκονται αποτελεσματικότερα στη συνεργατική μάθηση και να επιλύουν προβλήματα (Clements & Sarama, 2003). Η μάθηση γίνεται πιο ρεαλιστική (Zaranis, Kalogiannakis, & Papadakis, 2013) και τα παιχνίδια στον υπολογιστή αναπτύσσουν την μνήμη, την προσοχή, την ομιλία, την φαντασία κατά τις ψυχαγωγικές δραστηριότητες των παιδιών προσχολικής ηλικίας (Reed & Canning, 2010). Επίσης, η τεχνολογική εκπαίδευση στην προσχολική ηλικία ενθαρρύνει τα μικρά παιδιά να χρησιμοποιούν διαδικτυακά μέσα και στο μέλλον, καθώς αναπτύσσουν δεξιότητες (Turgut, Tunga & Kisla, 2016).

Σχετικά με την προσχολική ηλικία, έχει παρατηρηθεί ότι η χρήση κινητών συσκευών μπορεί να ωφελήσει αποτελεσματικά την διαδραστική μάθηση. Τα πλεονεκτήματα των φορητών συσκευών για μαθητές προσχολικής ηλικίας είναι ότι, τα παιδιά αποκτούν κατανόηση στη λογική των φαινομένων, καταλαβαίνουν τη σχέση τους,

παρατηρούν και μελετούν τον κόσμο, ενισχύουν την περιέργεια, τη μηχανική σκέψη, την ικανότητα να βρουν διέξοδο σε δύσκολες καταστάσεις και αποκτούν δεξιότητες ομαδικής εργασίας (Lupu & Laurentiu, 2015). Τα οφέλη που επιφέρει η χρήση τους αρκετά, με ορισμένα από αυτά να αποτελούν την αύξηση της συνεργασίας μεταξύ μαθητών, την αύξηση των κινήτρων για μάθηση, περισσότερη δημιουργικότητα, ποικιλία υλικού και πηγών που συνοδεύουν την μαθησιακή διαδικασία, ανάπτυξη των δεξιοτήτων που αφορούν τις νέες τεχνολογίες, καθώς και εξατομικευμένη μάθηση σε μεγαλύτερο βαθμό (Fokides, Atsikrasi, 2017). Η φορητή μάθηση δεν δεσμεύεται χωρικά, συνοδεύεται από χωρο-χρονική ανεξαρτησία και κρίνεται σημαντικό το επικοινωνιακό περιεχόμενό της, δηλαδή η καταλληλότητα του εκπαιδευτικού υλικού που μεταδίδεται μέσω της φορητής συσκευής. Τα χαρακτηριστικά των φορητών συσκευών προσελκύουν τους μαθητές και δύναται να επιδράσουν αποτελεσματικότερα και διασκεδαστικότερα στην εκπαιδευτική διαδικασία (Kalogiannakis, Papadakis, 2017). Βέβαια, οι Papadakis, Kalogiannakis & Zaranis (2018) επισημαίνουν ότι τα ψηφιακά μέσα μπορούν να αποτελέσουν εργαλεία μάθησης με την προϋπόθεση να πληρούν το κριτήριο του περιεχομένου και του πλαισίου. Συνεπώς, κρίνεται απαραίτητη η χρήση των ΤΠΕ στο νηπιαγωγείο σε αναπτυξιακά κατάλληλες εφαρμογές λογισμικού με την παράλληλη ενσωμάτωσή τους σε κατάλληλα εκπαιδευτικά σενάρια. Η Useinova (2018) προσθέτει την συλλογική διάσταση στην χρήση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση αναφέροντας ότι η συλλογική συμμετοχή βοηθά το παιδί να αποφύγει τον επικίνδυνο εθισμό και την εμμονή με το παιχνίδι στον υπολογιστή. Ένας διαδραστικός πίνακας επιτρέπει στα παιδιά προσχολικής ηλικίας να βλέπουν τον εαυτό τους από έξω και να παρατηρούν τις ενέργειες των συμμαθητών τους. Τα παιδιά μαθαίνουν να αξιολογούν την κατάσταση, δεν βυθίζονται εντελώς στον εικονικό κόσμο όντας μόνα τους με τον υπολογιστή. Βασικό ρόλο παίζουν οι παιδαγωγοί προσχολικής ηλικίας, καθώς έχουν το καθήκον να είναι οι οδηγοί των μικρών παιδιών στη διαδικασία εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Βέβαια, κυβερνητική είναι η ευθύνη για ταχεία πληροφόρηση και ενδεδειγμένη ενημέρωση των εκπαιδευτικών και των κηδεμόνων για τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην εκπαίδευση, καθώς και ο ακριβής προσδιορισμός των αναπτυσσόμενων και εκπαιδευτικών πόρων του Διαδικτύου. Μόνο με αυτή την έμπρακτη προϋπόθεση η χρήση της τεχνολογίας σε παιδιά μικρής

ηλικίας μπορεί να είναι ασφαλής για το σώμα και την ψυχή των μικρών μαθητών (Fedina et al., 2017).

Πληθώρα βιβλιογραφικών αναφορών υπάρχει και για τους κινδύνους και τα προβλήματα χρήσης των νέων τεχνολογιών από παιδιά προσχολικής ηλικίας. Σύμφωνα με την UNESCO, υπάρχει ένας ολόκληρος κατάλογος κινδύνων που ελλοχεύουν με την ενσωμάτωση των ΤΠΕ στην προσχολική εκπαίδευση. Ειδικότερα, ο πιθανός αντίκτυπος του αρνητικού περιεχομένου, οι μη ασφαλείς επαφές, η μοντελοποίηση της κοινωνικής συμπεριφοράς, ο παραγκωνισμός άλλων σημαντικών τύπων εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και οι επικίνδυνες συνέπειες της παρατεταμένης υπερβολικής χρήσης υπολογιστή για την υγεία του αναπτυσσόμενου σώματος ενός παιδιού (UNESCO, 2011).

Μερικοί μελετητές προβληματίζονται στο κατά πόσο θα πρέπει να γίνεται η διαδικτυακή μάθηση, καθώς θεωρούν ότι όταν τα μικρά παιδιά εκτίθενται στο διαδίκτυο δεν αναπτύσσονται σωστά κοινωνικά και συναισθηματικά. Επίσης, η διαδικτυακή μάθηση ενθαρρύνει τα παιδιά να είναι παθητικά, μετατρέπει τους μικρούς ηλικιακά μαθητές σε φανατικούς των ηλεκτρονικών παιχνιδιών, απομονωμένους από την κοινωνική αλληλεπίδραση και ενεργοποιεί διάφορους φόβους (Brady & Hill, 1984; Elkind, 2007; House, 2012). Επίσης, οι Edwards, Skouteris, Rutherford και Cutter-Mackenzie (2012) θεωρούν ότι η χρήση τεχνολογιών από τα μικρά παιδιά είναι υπεύθυνη για προβλήματα στη υγεία τους, στη μειωμένη ανάπτυξή τους, είναι η αιτία της ανεπαρκούς σωματικής δραστηριότητας, της συμμετοχής σε παιχνίδια ρόλων και άλλων ειδών ενεργούς κοινωνικής εμπειρίας.

Σε έρευνες αναφέρεται ότι η είσοδος των νέων τεχνολογιών στην προσχολική εκπαίδευση αποτέλεσε αντικείμενο συζήτησης και αντιπαράθεσης μεταξύ ερευνητών για αρκετό χρονικό διάστημα. Ωστόσο οι αμφιβολίες στην σημερινή εποχή ολοένα και υποχωρούν (Zaranis, Kalogiannakis, & Papadakis, 2013; Marsh, et al., 2017).

Η Timmons, Cooper, Bozek, & Braund (2021) επισημαίνουν ότι, ενώ η εξ αποστάσεως εκπαίδευση δεν έχει σχεδιαστεί για την προσχολική εκπαίδευση, εντούτοις με την αναστολή λειτουργίας των σχολείων, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση μετριάξει την μαθησιακή απώλεια και η συμβολή της έγκειται ότι διασφαλίζει ότι τα παιδιά δεν εγκαταλείπουν την εκπαίδευση.

Ανάλογη αναφορά γίνεται από τους ερευνητές Kan, Çaltikusu και Sensoy, (2021), οι οποίοι ισχυρίζονται ότι από τις βιβλιογραφικές μελέτες παρατηρείται μη συσχέτιση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με την προσχολική ηλικία. Την περίοδο της εξάπλωσης της πανδημίας COVID 19, οι ερευνητές προέβησαν σε έρευνα ως προς την ενσωμάτωση της τεχνολογίας στην προσχολική ηλικία. Το δείγμα αποτελείται από 35 εκπαιδευτικούς -νηπιαγωγούς της Βόρειας Κύπρου. Στην έρευνα συμπεραίνεται ότι οι συμμετέχοντες νηπιαγωγοί δήλωσαν ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι αναποτελεσματική σε σύγκριση με την εκπαίδευση πρόσωπο με πρόσωπο. Ωστόσο, διαπίστωσαν ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση συντέλεσε στο να μην εγκαταλείψουν τα παιδιά το σχολείο κατά την περίοδο της πανδημίας. Οι ερευνητές καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι, μια αποτελεσματική προϋπόθεση για την εξάλειψη ή τουλάχιστον την ελαχιστοποίηση του αρνητικού αντίκτυπου των ΤΠΕ στην πραγματική πρακτική των νηπιαγωγείων, είναι η προσέλκυση εκπαιδευμένων, καταρτισμένων, ψυχολογικά ικανών δασκάλων, των οποίων το καθήκον είναι να αξιολογούν κριτικά την επάρκεια και το περιεχόμενο των τεχνολογιών, ώστε να είναι συμβατά με το ηλικιακό φάσμα των παιδιών της προσχολικής ηλικίας (Kan, Çaltikusu, & Sensoy, 2021).

Στην Ελλάδα, με την υπουργική απόφαση 155689/ΓΔ4 που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 50/44/14-11-20 αναφέρεται ότι η προσχολική αγωγή, την περίοδο εξάπλωσης της πανδημίας COVID-19, θα παρέχεται στους μαθητές μέσω της σύγχρονης εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Το ωρολόγιο πρόγραμμα των νηπιαγωγείων θα είναι από τις 2.10 μ.μ. μέχρι τις 4.20 μ.μ. Η διδακτική ώρα θα διαρκεί τριάντα λεπτά και η διδακτέα ύλη θα συμβαδίζει με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών του Νηπιαγωγείου. Προϋπόθεση για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι να υπάρχει ηλεκτρονικός εξοπλισμός στα σπίτια των μαθητών.

Τα δεδομένα της ελληνικής στατιστικής αρχής (ΕΛΣΤΑΤ) που προκύπτουν από την διενέργεια πανελλαδικής έρευνας το 2019 σχετικά με τη χρήση των νέων τεχνολογιών στην Ελλάδα, αναφέρουν ότι *«το 85,1% των νοικοκυριών έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο από την κατοικία τους Σε σύγκριση με το 2011 καταγράφεται αύξηση 69,5% στην πρόσβαση στο διαδίκτυο από την κατοικία»* (ΕΛΣΤΑΤ, 2021, σελ.1).

Οι έρευνες που διεξήχθησαν από Έλληνες μελετητές, για τη μαζική στροφή προς την εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην προσχολική βαθμίδα για την διάρκεια της πανδημίας COVID-19, αναδεικνύουν την αναγκαιότητα για ταχύτερες

μεταρρυθμίσεις στην εκπαιδευτική πολιτική, κατάρτιση και επιμόρφωση του εκπαιδευτικού προσωπικού καθώς και μέριμνα ώστε να αναπτυχθούν ικανότητες και δεξιότητες (Τζήλου & Παπαδημητρίου, 2021; Φώτη, 2021).

Στην έρευνα της Φώτη συμπεραίνεται (2021) ότι η συντριπτική πλειονότητα των νηπιαγωγών που συμμετείχαν στην έρευνα δήλωσαν συμφωνία για να υλοποιηθεί η εξ αποστάσεως εκπαίδευση και άμεσα ανταποκρίθηκαν στις νέες εκπαιδευτικές προκλήσεις. Επίσης, οι νηπιαγωγοί θεωρούν ότι οι πλατφόρμες που χρησιμοποιήθηκαν είναι πολύ εύκολες στη χρήση τους, γεγονός που επιβεβαιώθηκε από την γρήγορη εξοικείωση των μαθητών.

Οι Τζήλου και Παπαδημητρίου (2021) διαπιστώνουν ότι, σημαντικός παράγοντας για τη σωστή εκπαιδευτική διαδικασία στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποτελεί το να συνεργάζονται στενά οι εκπαιδευτικοί με τους γονείς, καθώς και να υπάρχει σεβασμός και εμπιστοσύνη μεταξύ τους. Μόνο μέσα από ένα συνεργατικό κλίμα μπορεί να υπάρχει καθολική υποστήριξη των γονέων στο νέο ψηφιακό εκπαιδευτικό περιβάλλον.

2.4 Κοινωνικές και εκπαιδευτικές επιπτώσεις της Εξ αποστάσεως

Εκπαίδευσης

Η πανδημία του COVID-19, ως παγκόσμια υγειονομική κρίση έχει ως συνέπεια πολυεπίπεδες προκλήσεις στην καθημερινότητα των ανθρώπων. Η εξάπλωση του COVID-19 έχει προκαλέσει σοβαρό ανθρώπινο πόνο και απώλεια ζωής εκατομμυρίων ανθρώπων, έχει επιβαρυντικές συνέπειες και αποδιοργανωτικές επιπτώσεις στην οικονομική, κοινωνική και εκπαιδευτική ζωή των ανθρώπων σε όλες τις χώρες της υφηλίου.

Ο φόβος των ανθρώπων για τις μολυσματικές ασθένειες, όπως ο COVID 19, δημιουργεί ποικίλες ψυχολογικές καταστάσεις και αρνητικά συναισθήματα, για παράδειγμα: ανησυχία, επιδοκιμασία, απειθαρχία, περιθωριοποίηση (Bookser et al., 2021)

Σύμφωνα με την UNESCO, στις 31 Μαΐου 2021, το πλήρες και μερικό κλείσιμο των σχολείων επηρέασε 26,3 εκατομμύρια μαθητές (20% του συνολικού αριθμού μαθητών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης) που δεν πήγαιναν καθόλου

σχολείο. Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2020/2021, τα σχολεία έκλεισαν πλήρως κατά μέσο όρο για 4 εβδομάδες και μερικώς έκλεισαν κατά μέσο όρο για 16 εβδομάδες.

Ο Hanushek και ο Woessman (2020), σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ, εκτιμούν ότι ο μακροπρόθεσμος οικονομικός αντίκτυπος στο ΑΕΠ των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής, από την απώλεια των μαθημάτων όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης, θα είναι πάρα πολύ μεγάλος, καθώς το κλείσιμο των σχολείων θα έχει αρνητικά αποτελέσματα ως προς τις δεξιότητες. Όπως επισημαίνεται, οι δεξιότητες αυτές θα είναι καθοριστικές για την παραγωγικότητά τους. Πιο συγκεκριμένα, ισχυρίζονται ότι το κλείσιμο των σχολείων το 2020 στις ΗΠΑ θα έχει ως αποτέλεσμα την απώλεια 1,5% του μελλοντικού ΑΕΠ, που ισοδυναμεί με συνολική οικονομική ζημιά 15,3 τρισεκατομμυρίων δολαρίων.

Μια έρευνα που έγινε από τον ΟΟΣΑ και το Πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ, για τις συνθήκες που επικρατούν στην εκπαίδευση και για τη διατήρηση των εκπαιδευτικών ευκαιριών στη διάρκεια της πανδημίας, αναφέρει ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση, που έχει πραγματοποιηθεί την περίοδο που τα σχολεία ήταν κλειστά, στην καλύτερη περίπτωση είναι ένα μικρό ποσοστό αυτού που θα μάθαιναν οι μαθητές στη σχολική τάξη (Reimers & Schleicher, 2020).

Σε κυβερνητικό και θεσμικό επίπεδο σε όλες τις χώρες της Ευρώπης, την εποχή της έξαρσης του COVID-19, αποφασίστηκε να ενισχυθεί η χρήση ενεργών μεθόδων μάθησης με επίκεντρο τον μαθητή σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Η τηλεεκπαίδευση επέφερε αλλαγές και έπρεπε οι καθηγητές να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα σε όλους τους τομείς της εκπαίδευσης: διδασκαλία, αξιολόγηση, επίβλεψη, έρευνα, υπηρεσία και δέσμευση (Langford & Damsa, 2020).

Στην έρευνα των Almendingen, Morseth, Gjolstad, Brevik και Torris (2021) καταγράφονται τα βιώματα των μαθητών σε σχέση με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Οι μαθητές εξέφρασαν με διάφορους τρόπους ότι, η διαδικτυακή διδασκαλία λόγω της έλλειψης της κοινωνικής αλληλεπίδρασης οδηγεί σε χειρότερα μαθησιακά αποτελέσματα και χαμηλότερα επίπεδα κινήτρων και ευημερίας. Συνοπτικά, οι ανησυχίες και οι ενστάσεις των μαθητών ήταν η έλλειψη κοινωνικής αλληλεπίδρασης, το αίσθημα ότι είναι μόνοι στις σπουδές τους, οι δυσκολίες σύνδεσης στις πλατφόρμες, η ανεπάρκεια στο εύρος ζώνης δεδομένων και η αίσθηση

μειωμένου κινήτρου και προσπάθειας. Παρ'όλα αυτά, οι μαθητές ήταν θετικά προκείμενοι απέναντι στη χρήση ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού και εργαλείων σε μελλοντικά διαδικτυακά μαθήματα.

Σύμφωνα με τους Bubb & Jones (2020), στη διάρκεια της πανδημίας με την εφαρμογή της τηλεκπαίδευσης, το κύριο πρόβλημα που αντιμετώπισαν οι δάσκαλοι και τα παιδιά ήταν η επικοινωνία. Οι λόγοι για αυτό ήταν η κακή σύνδεση στο διαδίκτυο, η μη ύπαρξη κινητού τηλεφώνου, tablet ή υπολογιστή. Επιπλέον αρνητικοί παράγοντες είναι οι δάσκαλοι δεν ήταν εκπαιδευμένοι για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, δεν γνώριζαν πώς να οδηγήσουν και να επεξηγήσουν στους γονείς και τα παιδιά, την πορεία που θα έπρεπε να ακολουθηθεί για να γίνει το διαδικτυακό μάθημα. Οι ερωτηθέντες γονείς στην έρευνα των Bubb & Jones (2020), ανέφεραν ότι, ο χρόνος που πέρασαν τα παιδιά τους μπροστά στις συσκευές επεκτάθηκε. Οι περισσότεροι γονείς διαπίστωσαν ότι τα παιδιά τους είχαν μειωμένη συμμετοχή.

Οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί, στην έρευνα της Duran (2021), ανέφεραν την αντίθετη γνώμη τους για τη χρήση των διαδικτυακών μαθημάτων σε παιδιά προσχολικής ηλικίας, για το λόγο ότι η τηλεκπαίδευση δεν συμβάλει στην ανάπτυξη των παιδιών και το εκπαιδευτικό μοντέλο δεν είναι κατάλληλο για την αυτή την ηλικία. Η Szente (2020) αναλύοντας τις επιπτώσεις της διαδικτυακής εκπαίδευσης κατά τη διάρκεια του COVID-19 σε παιδιά προσχολικής ηλικίας, διαπίστωσε ότι ανασταλτικός παράγοντας στην αποτελεσματικότητα της τηλεκπαίδευσης ήταν το μεγάλο μέγεθος του αριθμού των παιδιών που συμμετείχαν στη διαδικτυακή τάξη, γεγονός που οδηγούσε τα περισσότερα παιδιά να είναι αποσπασμένα και λιγότερα δραστήρια. Η Szente (2020) πρότεινε ο αριθμός των μαθητών που θα συμμετάσχουν σε εκπαιδευτικές συνεδρίες πρέπει να είναι μεταξύ 6 το πολύ μέχρι 10 μαθητές.

Οι Singh et al. (2020) διαπιστώνουν ότι, ενώ τα παιδιά φαίνεται να διατρέχουν πολύ μικρότερο κίνδυνο από τα σωματικά συμπτώματα του COVID-19, υπάρχουν ενδείξεις ότι η καραντίνα και η απομόνωση δημιουργούν σημαντικές επιπτώσεις στην ψυχολογική τους ευημερία. Θεωρείται ότι επιβαρυντικοί παράγοντες είναι η αβεβαιότητα που νιώθουν τα παιδιά για το πώς μπορεί να επηρεάσει ο ιός την οικογένεια τους. Με την αναστολή λειτουργίας των σχολείων και την ακύρωση των εξωσχολικών δραστηριοτήτων, η κοινωνική αποστασιοποίηση μεγεθύνεται.

Η κατάσταση έκτακτης ανάγκης και οι νέες προκλήσεις για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση δημιούργησε υψηλά επίπεδα άγχους στους εκπαιδευτικούς, στους γονείς και στα παιδιά. Ανησυχία και αβεβαιότητα του κατά πόσο είναι προετοιμασμένοι για μία τέτοια κατάσταση και από μεριάς των γονέων το κατά πόσο μπορούν να ανταπεξέλθουν στα νέα τους καθήκοντα (Khlaiif, Salha, & Kouraiichi, 2021).

Κεφάλαιο 3: Γονείς παιδιών προσχολικής ηλικίας και Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση

Οι γονείς είναι οι πρώτοι εκπαιδευτές των παιδιών τους, επηρεάζουν τον χαρακτήρα, την προσωπικότητα και τις προτιμήσεις τους. Το οικογενειακό περιβάλλον αποτελεί σημαντικό φορέα στις εκπαιδευτικές εμπειρίες των παιδιών και διαμορφώνει τις αντιλήψεις που έχουν οι μαθητές για την τεχνολογία (Ceka & Murati, 2016).

Η νέα γενιά διαφοροποιείται πάρα πολύ από τις προηγούμενες γενιές, γιατί ακόμα και τα μικρότερα παιδιά ζουν σε έναν κόσμο κορεσμένο από τα τεχνολογικά μέσα και έχουν πολύ μεγάλο μέγεθος τεχνολογικές εμπειρίες (Wartella, Vandewater & Rideout 2005). Πλέον, είναι συνηθισμένο να παρατηρούμε νήπια και παιδιά προσχολικής ηλικίας να παρακολουθούν βίντεο, να παίζουν παιχνίδια σε tablet, smartphone και γενικά να εξερευνούν το διαδίκτυο. Με τέτοια δυναμική, υπάρχει ανάγκη να καθιερωθεί καλύτερη κατανόηση της διαδικασίας στην εμπλοκή των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας σε καθημερινές δραστηριότητες παιχνιδιού και μάθησης παιδιών προσχολικής ηλικίας.

Σύμφωνα με τους ερευνητές Dong, Cao και Li (2020), η διαδικτυακή μάθηση παιδιών προσχολικής ηλικίας στην περίοδο της πανδημίας COVID-19 θεωρείται μια νέα πρόκληση για τους γονείς, γεγονός που υποδεικνύει την αναγκαιότητα ενδελεχούς διερεύνησης όλων των παραμέτρων.

3.1 Ο ρόλος των γονέων παιδιών προσχολικής ηλικίας στην Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση

Η Povey et al. (2016) αναφέρουν ότι, η διδασκαλία και η μάθηση των παιδιών επηρεάζονται έντονα από τη στάση των γονέων σε σχέση με τα κίνητρα, την αποτελεσματικότητα, την ενασχόληση με εργασίες και δραστηριότητες, το επίπεδο

επικοινωνίας με τα σχολεία και τις δεξιότητες και γνώσεις για τις τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνίας.

Η στάση των γονέων στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση έχει άμεση σύνδεση με τον τρόπο ανατροφής, καθοδήγησης και ελέγχου των παιδιών. Σύμφωνα με τους Aloia & Warren (2019) υπάρχουν τρία στυλ γονικής μέριμνας που ταξινομούνται σε :

- Αυταρχικό στυλ ανατροφής είναι ο τρόπος ανατροφής που σχετίζεται με αυστηρούς κανόνες, αυστηρή παρακολούθηση και λιγότερη προσοχή στην ψυχολογία των παιδιών. Έρευνα που έγινε από τους Georgiou, Stavrinides και Fousiani (2013) έδειξε ότι αυτό το στυλ ανατροφής τείνει να θεωρείτε εκφοβισμός, καθώς τα παιδιά υποφέρουν από άγχος.
- Έγκυρο στυλ γονικής μέριμνας είναι ένα καλά ελεγχόμενο στυλ ανατροφής των παιδιών, δημιουργεί καλή και ανοιχτή επικοινωνία με τα παιδιά, παρέχει επαρκή υποστήριξη και καλή ψυχολογική φροντίδα και έχει θετικό αντίκτυπο στην κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών (Ren, Sun, Cheah, Sang, & Liu, 2019).
- Το ανεκτικό στυλ ανατροφή είναι όταν οι γονείς τείνουν να αφήνουν ελεύθερα τα παιδιά στο να πραγματοποιούν αυτό που θέλουν με λιγότερο έως καθόλου έλεγχο. Αυτό το είδος ανατροφής είναι υπεύθυνο στο να είναι τα παιδιά επιρρεπή, απείθαρχα και να έχουν χαμηλό συναισθηματικό έλεγχο (Barton & Hirsch, 2016).

Επομένως, σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν οι γονείς καθώς είναι υπεύθυνοι για την καθοδήγηση των παιδιών τους, ώστε να πραγματοποιούν σωστή χρήση των νέων τεχνολογιών (Useinova, 2018).

Οι πεποιθήσεις και οι στάσεις των γονέων για το ρόλο και τις δυνατότητες της διαδικτυακής μάθησης για μικρά παιδιά μπορούν να επηρεάσουν την ποιότητα, την ποσότητα και τις μαθησιακές εμπειρίες της διαδικτυακής μάθησης που λαμβάνουν τα παιδιά στο σπίτι (Isikoglou-Erdogan, Johnson, Dong, & Qiu, 2019).

Σύμφωνα με τους Stites, Sonnenschein και Galczyk (2021), οι γονείς αντιλαμβάνονται τη σημαντικότητα της φοίτησης των παιδιών τους στην προσχολική εκπαίδευση, απευθύνονται στο νηπιαγωγείο των παιδιών, στους δασκάλους ζητώντας βοήθεια για τους τρόπους που πρέπει να εφαρμόζουν στο σπίτι, για να βοηθήσουν στις ακαδημαϊκές ικανότητες των παιδιών τους. Παρόλα αυτά, στην έρευνα τους όμως παρουσιάστηκε και *«ένα ποσοστό γονιών που επέτρεπαν στα παιδιά τους να μην*

κάνουν εργασίες που τους ανατέθηκαν, επειδή τα παιδιά βρήκαν τη δουλειά και τη μάθηση βαρετή ή τους άγχωνε» (Stites, Sonneschein & Galczyk, 2021).

Οι γονείς συνήθως αναμένεται να λειτουργούν υποστηρικτικά και ενισχυτικά στη σχολική μάθηση των παιδιών τους, όμως στα νέα δεδομένα με το κλείσιμο των σχολείων και με την υλοποίηση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης πρέπει να διαδραματίσουν πολύ μεγαλύτερο ρόλο (Schmidt, Kramer, Brose, Schmiedek & Neubauer, 2020). Οι Hoover-Dempsey et al. ήδη από το 2005 επισημαίνουν ότι οι γονείς πρέπει να πιστέψουν στις δυνατότητες τους, στις δεξιότητες τους, να νιώθουν ικανοί, να διαθέσουν χρόνο και να εμπλακούν με προθυμία στην εκπαίδευση των παιδιών τους.

Ο γονέας με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση αναλαμβάνει πρόσθετη ευθύνη, καθώς θα πρέπει να συμμετέχει στην εκπαιδευτική διαδικασία, σε ρόλο παραπλήσιο με του δασκάλου. Ουσιαστικά, ο γονέας καλείται να αναλάβει νέους και άγνωστους ρόλους, με αυξανόμενες εκπαιδευτικές ευθύνες όταν τα παιδιά του συμμετέχουν στη διαδικτυακή εκπαίδευση (Liu, Black, Algina, Cavanaugh, & Dawson, 2010; Schmidt, Kramer, Brose, Schmiedek & Neubauer, 2020).

Από τις έρευνες και τις μελέτες αποδεικνύεται ότι η ενεργή συμπλοκή των γονέων παρουσιάζει σημαντική συμβολή στην επιτυχία των μαθητών στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Lee & Figueroa, 2012; Makrooni, 2019).

Σύμφωνα με τους Garbe, Ogurlu, Logan & Cook (2020) οι γονείς παιδιών προσχολικής ηλικίας έχουν ακόμη μια δυσκολία με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, για το λόγο ότι το μεγαλύτερο μέρος της εκπαίδευσης των μικρών παιδιών πραγματοποιείται μέσω μεθόδων που βασίζονται στο παιχνίδι με έμφαση στις δεξιότητες ακαδημαϊκής ετοιμότητας και στις αλληλεπιδράσεις με τους συνομηλίκους, συνεπώς είναι εξαιρετικά δύσκολο να διδαχθεί μέσω της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Βασική παράμετρος για την αποτελεσματική εξυπηρέτηση του εκπαιδευτικού σκοπού είναι η επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ γονέα και δασκάλου.

Ανάλογη επισήμανση γίνεται από την Timmons et al. (2021), οι οποίοι αναφέρουν ότι λόγω της πολύπλοκης και πολύπλευρης φύσης της προσχολικής εκπαίδευσης, η αναγκαστική στροφή προς την εξ αποστάσεως διδασκαλία αποδείχθηκε να είναι αρκετά δύσκολη για όλους τους εμπλεκόμενους (δασκάλους, γονείς και μαθητές). Δεδομένου, ότι η μάθηση στη προσχολική εκπαίδευση έχει ιδιαίτερα μοναδικά

χαρακτηριστικά, οι γονείς με την καθιέρωση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ανησύχησαν ιδιαίτερα για το κατά πόσο είναι ικανοί να ανταπεξέλθουν.

Οι Bond και Bergdahl (2021) θεωρούν ότι η συμμετοχή και η ενασχόληση των γονέων στη μάθηση των παιδιών διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στα επιτεύγματα, στη δέσμευση και στην επιτυχή ολοκλήρωση της μαθησιακής διαδικασίας.

Η Anderson (2020) στο άρθρο της, για την αναδιαμόρφωση της εκπαίδευσης στην πανδημία COVID-19, αναφέρει ότι σε αυτές τις δύσκολες περιόδους, οι γονείς είναι υποχρεωμένοι να σκεφτούν κριτικά, να λύνουν προβλήματα, να είναι δημιουργικοί, να έρχονται σε επικοινωνία και σε συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς και τους σχολικούς συμβούλους, να είναι ενεργοί με σκοπό τη διευκόλυνση και την αποτελεσματικότητα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Στην έρευνα των Cruz, Guzman, Silva και Borja (2021) αναφέρεται ότι, οι γονείς συμφώνησαν ότι το πρωταρχικό μέλημα πρέπει να θεωρείται η ασφάλεια των παιδιών τους και για να αποφευχθούν οι υγειονομικοί κίνδυνοι της εξάπλωσης της πανδημίας χρειάζεται να βοηθήσουν και οι ίδιοι μέσω της συμβολής τους στην πραγματοποίηση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

3.2 Απόψεις των γονέων παιδιών προσχολικής ηλικίας σχετικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση

Οι Schmidt et al. (2020) στο άρθρο τους για την κατ' οίκον εκπαίδευση και την συναισθηματική ευεξία των γονέων και των παιδιών, στην πανδημία COVID-19, αναφέρουν ότι οι μελέτες που σχετίζονται με το θέμα αυτό, έχουν επικεντρωθεί περισσότερο στην ηλικία του δημοτικού σχολείου και σε μεγαλύτερα παιδιά. Διεθνώς, υπάρχει μια αυξανόμενη βιβλιογραφία για τις απόψεις των γονέων μικρών παιδιών και οι έρευνες που γίνονται με αυτό το αντικείμενο πληθαίνουν, έτσι ώστε να κατανοηθεί ο ρόλος και να γίνει αποτελεσματικότερη η παρέμβαση στη μαθησιακή και ψυχολογική στήριξη των παιδιών.

Από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση προκύπτουν οι κάτωθι έρευνες με εξειδικευμένο σκοπό τη διερεύνηση των απόψεων των γονέων που έχουν παιδιά προσχολικής ηλικίας σχετικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην περίοδο της πανδημίας COVID-19.

Οι Dong, Cao και Li (2020) διερεύνησαν τις πεποιθήσεις και τις στάσεις των Κινέζων γονέων σχετικά με τη διαδικτυακή μάθηση των μικρών παιδιών κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19. Το δείγμα συντελείται από 3.275 γονείς. Οι ερωτηθέντες γονείς είχαν γενικά αρνητική άποψη σχετικά με τις αξίες και τα οφέλη της διαδικτυακής μάθησης. Στην πράξη έτειναν να αντιστέκονται και ακόμη και να απορρίπτουν τη διαδικτυακή μάθηση για τρεις βασικούς λόγους: την ανεπαρκή ικανότητα αυτορρύθμισης προκειμένου να συμμετέχουν στα μαθήματα, τη δική τους έλλειψη χρόνου και γνώσης για να υποστηρίξουν την διαδικτυακή μάθηση των παιδιών τους και την αύξηση του χρόνου μπροστά στην οθόνη.

Σχετικά με την ανησυχία των γονιών για προβλήματα όρασης που προκαλούνται από τη διαδικτυακή και την ψηφιακή μάθηση, παρατηρείται ότι ανάλογα ευρήματα υπάρχουν και στην έρευνα των Sharkins, Newton, Albaiz, & Ernest (2016). Η εθνική μελέτη οφθαλμολογικής παρακολούθησης των Ku et al. (2019) αναφέρει ότι τα τελευταία χρόνια έχει να έχει αυξηθεί ραγδαία η μυωπία στα μικρά παιδιά, γεγονός που αποδίδεται στην χρονική αύξηση μπροστά σε οθόνη.

Η έρευνα των Lau & Lee (2021) συνέλεξε δεδομένα από 6.702 γονείς παιδιών που φοιτούσαν σε νηπιαγωγείο και παιδιών δημοτικού σχολείου στο Χονγκ Κονγκ. Τα ευρήματά τους υποστηρίζουν αυτά των Dong et al. (2020). Οι γονείς ανέφεραν ότι τα παιδιά τους είχαν δυσκολία στην ολοκλήρωση εργασιών, αν δεν μεσολαβούσαν οι ίδιοι. Επιπροσθέτως, δήλωσαν ότι ήθελαν περισσότερη υποστήριξη από τα σχολεία. Στην Ιορδανία η Abuhammad (2020) διεξήγαγε έρευνα μέσω Facebook, στην οποία πήραν μέρος 248 γονείς παιδιών προσχολικής και σχολικής ηλικίας. Η πλειονότητα των σχολίων που καταγράφηκαν από τους συμμετέχοντες γονείς ήταν επικεντρωμένα στα εμπόδια (προσωπικά, τεχνικά, υλικοτεχνικά και οικονομικά) που βίωναν κατά την περίοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Η έρευνα των Bond & Bergdahl (2021) με δείγμα 552 γονείς, που αντιπροσώπευαν 1.038 παιδιά σχολικής ηλικίας. Στα ερευνητικά ερωτήματα «πώς επηρέασαν οι ψηφιακές τεχνολογίες τη συμμετοχή των γονέων στις σχολικές εργασίες των παιδιών τους» και «ποιες είναι οι αντιλήψεις των γονέων για τις ψηφιακές τεχνολογίες που χρησιμοποιούν τα παιδιά τους για μάθηση στη διάρκεια της πανδημίας COVID-19», τα συμπεράσματα της έρευνας αποκάλυψαν ότι οι γονείς ανέφεραν μειωμένη επαφή και αποσύνδεση μεταξύ δασκάλων και γονέων κατά τη διάρκεια του lockdown. Επίσης, οι γονείς θεώρησαν ότι με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση γνώρισαν περισσότερο και καλύτερα την εργασία που έκαναν τα παιδιά τους στο σχολικό

πλαίσιο. Το συγκεκριμένο εύρημα, είναι από οικογένειες με ένα παιδί και μάλιστα των πρώτων τάξεων του δημοτικού. Οι ερευνήτριες πιθανολογούν ότι η θεώρηση αυτή οφείλεται στη μεγαλύτερη ανάγκη που έχουν τα μικρά παιδιά για άμεση βοήθεια, καθώς και στην έλλειψη δεξιοτήτων πληροφορικής. Στα ευρήματα διαπιστώνεται ότι, μόνο μια μικρή πλειονότητα των συμμετεχόντων γονέων είχε καθημερινή συμμετοχή στις μαθησιακές δραστηριότητες των παιδιών τους κατά τη διάρκεια του COVID-19.

Τις απόψεις των Αμερικανών γονέων παιδιών προσχολικής ηλικίας ως προς την εξ αποστάσεως εκπαίδευση διερεύνησαν οι Stites, Sonneschein & Galczyk (2021). Το ερευνητικό εργαλείο διανεμήθηκε μέσω ομάδων κοινωνικής δικτύωσης και απαντήθηκε από 166 γονείς. Τα αποτελέσματα της διαδικτυακής έρευνας φανέρωσαν την πεποίθηση των γονέων ότι τα παιδιά τους έχασαν από την διαδικτυακή εκπαίδευση και θα χρειαστούν πρόσθετη υποστήριξη στον κοινωνικό και συναισθηματικό τομέα. Όπως αναφέρουν οι ερευνητές, αίσθηση προκαλεί η ταύτιση των απόψεων των Αμερικανών γονέων με γονείς από άλλες ηπείρους, με άλλα έθιμα και διαφορετικές πολιτιστικές παραδόσεις όπως το Χόνγκ Κόνγκ (Lau & Lee, 2020), την Κίνα (Dong et al., 2020) και την Ιορδανία (Abuhammad, 2020).

Στη μελέτη των Τούρκων ερευνητών Misirli & Ergulec (2021) συμμετείχαν 983 γονείς, εκ των οποίων οι 187 ήταν γονείς με παιδιά προσχολικής ηλικίας. Σχετικά με την παρουσία των γονέων κατά τη διάρκεια της εξ αποστάσεως διδασκαλίας, η συντριπτική πλειοψηφία δήλωσε ότι στάθηκαν στο πλευρό των παιδιών τους στη διάρκεια του διαδικτυακού μαθήματος. Μόνο το 3,7% των γονέων με παιδί που πηγαίνει στο νηπιαγωγείο δήλωσε ότι δεν χρειαζόταν να παρέχουν υποστήριξη στα παιδιά τους. Οι γονείς των μαθητών δήλωσαν ότι στα παιδιά προσχολικής ηλικίας το παιχνίδι είναι πιο σημαντικό παρά η εκπαίδευση, ειδικά κατά τη διάρκεια μιας πανδημίας που υπάρχει ο εγκλεισμός. Η πρόταση που ειπώθηκε από αρκετούς γονείς ήταν η εξ αποστάσεως εκπαίδευση θα ήταν πιο ωφέλιμη για τα παιδιά εάν δεν γινόταν κάθε μέρα για την προσχολική ηλικία. Τα αποτελέσματα και αυτής της έρευνας παρουσιάζουν την ανησυχία των γονέων (76,9%) σχετικά με το χρόνο που δαπανάται από τα παιδιά μπροστά στην οθόνη. Οι απόψεις των γονέων διατυπώνουν την ίδια αρνητική στάση, με προηγούμενες έρευνες για την εξ αποστάσεως διδασκαλία σε μικρά παιδιά, χαρακτηρίζοντας την ως ακατάλληλη. Συμπερασματικά, οι ερευνητές καταλήγουν ότι είναι ιδιαίτερα σημαντικό να μην αντιλαμβανόμαστε

την εξ αποστάσεως εκπαίδευση ως ακαδημαϊκή για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας και να θυμόμαστε ότι η βασική ανάγκη των παιδιών αυτή την περίοδο είναι το ελεύθερο παιχνίδι και οι υπαίθριες δραστηριότητες.

Οι ερευνήτριες Cruz, Guzman, Silva & Borja (2021) κατέγραψαν τις εμπειρίες των γονέων πολλών παιδιών στην περίοδο της πανδημίας και της επιβολής της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Οι ερωτηθέντες ανέφεραν ότι, κατά τη διάρκεια αυτής της πανδημίας, παρείχαν καθοδήγηση και βοήθεια στα παιδιά τους για να εκπληρώσουν τις εκπαιδευτικές τους εργασίες. Οι γονείς μπόρεσαν, με αρκετές δυσκολίες βέβαια, να προσαρμοστούν στη νέα κατάσταση και να χειριστούν το νέο περιβάλλον μάθησης. Βασικό παράγοντα αποτέλεσε η υποστήριξη από τα μεγαλύτερα παιδιά τους που ανέλαβαν να λύσουν ζητήματα χρήσης και πρόσβασης στην τεχνολογία, εκπαίδευσης των γονέων και χρόνου για να διευκολύνουν τους γονείς τους.

Στην έρευνα των Ramírez- Rueda, Cózar- Gutiérrez, Colmenero & González- Calero (2021) συμμετείχαν 62 εκπαιδευτικοί και 1.002 γονείς. Τα ερευνητικά ερωτήματα ήταν το κατά πόσο επηρεάζουν οι αντιλήψεις των γονέων και των εκπαιδευτικών την ενσωμάτωση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση. Τα ευρήματα αναδεικνύουν μια θετική αντίληψη των γονέων και των δασκάλων. Η διαφοροποίηση που υπήρχε ήταν ότι οι εκπαιδευτικοί προσχολικής εκπαίδευσης ήταν γενικά πιο θετικοί από τους γονείς σχετικά με τις ΤΠΕ και τη διαδικτυακή μάθηση.

Οι Mantovani et al. (2021) διεξήγαγαν έρευνα που συμμετείχαν 3.443 γονείς με παιδιά ηλικίας από 1 ετών έως 5 ετών και από 6 έως 10 ετών. Όλοι οι συμμετέχοντες συμπλήρωσαν ένα διαδικτυακό ερωτηματολόγιο. Από τα στοιχεία της στατιστικής ανάλυσης του δείγματος, αίσθηση προκαλεί ότι το 93% των ερωτηθέντων ήταν μητέρες και ότι μεταξύ των παιδιών ηλικίας 1 έως 5 ετών, περίπου το 9,1% είχε ήδη μια δική του συσκευή, ενώ το 67% χρησιμοποιούσε τα smartphone των γονιών του. Σε αντίθεση με τις προαναφερμένες έρευνες, στην συγκεκριμένη έρευνα το 39,6% των γονέων των μικρότερων παιδιών ανέφεραν ότι οι προσφερόμενες δραστηριότητες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ήταν θετικές, ενώ το 41,5% των γονέων δεν εξέφρασε γνώμη και μόνο το 19% πίστευε ότι η εμπειρία ήταν αρνητική.

Συμπερασματικά, παρατηρείται ότι οι γονείς παιδιών προσχολικής ηλικίας είναι μάλλον αρνητικοί στη διαδικτυακή εκπαίδευση. Πιο συγκεκριμένα, ερευνητές αναφέρουν ότι τους ανησυχεί η ποιότητα της διαδικτυακής εκπαίδευσης και τα μεγάλα προβλήματα που δημιουργούνται, όπως το ότι απομονώνονται κοινωνικά,

εκλείπει η διαδραστική συμμετοχή και καθυστερεί η ανατροφοδότηση (Jiang & Monk, 2015; Radesky, Peacock-Chambers, Zuckerman, & Silverstein, 2016). Ομοίως, η ψηφιακή μάθηση των μικρών παιδιών έχει επίσης συζητηθεί και επικρίθηκε από μελετητές, σχετικά με τους διαδικτυακούς κινδύνους. Οι Nouwen & Zaman (2018) πρότειναν στους γονείς παιδιών προσχολικής ηλικίας να ελέγχουν, να παρακολουθούν στενά όλες τις διαδικτυακές δραστηριότητες και να θέτουν όρους, κανόνες και προϋποθέσεις για τη χρήση των ψηφιακών μέσων.

3.3 Δυσκολίες και οφέλη της εξ αποστάσεως εκπαίδευση από την οπτική των γονέων

Το κλείσιμο των σχολείων εξαιτίας της πανδημίας COVID-19 και η ξαφνική στροφή της εκπαίδευσης στο σπίτι προκάλεσαν άγχος σε όλους τους εμπλεκόμενους της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Στην έρευνα των Spinelli, Lionetti, Pastore & Fasolo (2020), οι γονείς που επισήμαναν ότι αντιμετωπίζουν με δυσκολία την καραντίνα, παρουσιάζουν μεγαλύτερο άγχος. Η καραντίνα είναι πιο αγχωτική για τους γονείς που κατά κύριο λόγο αναμένεται να εξισορροπήσουν την προσωπική τους ζωή, τις επαγγελματικές υποχρεώσεις τους και την ανατροφή και εκπαίδευση των παιδιών τους. Το άγχος των γονέων έχει ως συνέπεια την αύξηση των προβλημάτων των παιδιών, αφού μειώνει την ικανότητα των γονέων να είναι υποστηρικτικοί. Οι ερευνητές αναφέρουν ότι η έλλειψη υποστήριξης που λαμβάνουν αυτά τα παιδιά σε μια τόσο δύσκολη στιγμή μπορεί να είναι η αιτία για τα έντονα ψυχολογικά συμπτώματα (Spinelli, Lionetti, Pastore, & Fasolo, 2020).

Οι στρεσογόνοι παράγοντες που δημιουργήθηκαν κατά την εξάπλωση του COVID-19 επιβάρυναν την υγεία, την ασφάλεια και την οικονομική ισορροπία των γονέων, συνεπώς επηρεάστηκαν και τα ίδια τα παιδιά, που πιθανολογείται ότι οι αρνητικές επιπτώσεις θα είναι μακροπρόθεσμες (Brown, Doom, Lechuga-Peña, Watamura, & Koppels, 2020).

Οι González και Bonal (2021) αναφέρουν ότι η ανάλυση των ευρημάτων τους δείχνει ότι, οι γονείς με υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο αναπτύσσουν άτυπες πρακτικές που είναι περισσότερο ευθυγραμμισμένες με τη σχολική λογική, ενώ οι οικογένειες με χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο, δυσκολεύτηκαν στην υποστήριξη των παιδιών τους στις σχολικές εργασίες κατά την περίοδο που τα σχολεία

παράμεναν κλειστά. Εκ του αποτελέσματος, αναφέρεται ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση επιδείνωσε τις υπάρχουσες κοινωνικές ανισότητες, αύξησε το χάσμα μεταξύ μαθητών από διαφορετικά κοινωνικοοικονομικά υπόβαθρα, γεγονός που αποτυπώθηκε από την έρευνα των Coe, Weidmann, Coleman & Kay (2020).

Οι εμπειρίες των γονέων στην πανδημία και οι ανησυχίες πηγάζουν από το επίπεδο ετοιμότητας τους και από την ασάφεια που υπήρχε για πόσο καιρό θα διαρκέσει το κλείσιμο των σχολείων. Η καραντίνα, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση βρήκε απροετοίμαστους τους γονείς και γι' αυτό είχαν πολλές δυσκολίες για να εξισορροπήσουν τις ευθύνες με την εργασία, με τις οικιακές δουλειές και με την φροντίδα και εκπαίδευση των παιδιών τους. Αυτή η προκλητική και αβέβαιη κατάσταση και η ανάληψη πρόσθετων ευθυνών αύξησε πολύ το επίπεδο άγχους και φόβου ενώ ταυτόχρονα μείωσε την ικανότητα για διαχείριση και προγραμματισμό του χρόνου (Garbe, Ogurlu, Logan, & Cook, 2020).

Επιπρόσθετα, αυτή η κατάσταση που διαμορφώθηκε με την πανδημία οδήγησε πολλές οικογένειες σε οικονομικά προβλήματα, απώλεια εργασίας και εισοδημάτων (Prikhidko, Long, & Wheaton, 2020).

Οι Arslan, Yıldız- Çiçekler & Temel (2021) πραγματοποίησαν έρευνα σε 287 γονείς παιδιών 5-6 ετών που φοιτούν σε νηπιαγωγείο. Οι γονείς ανέφεραν ότι παρατήρησαν διαφοροποιήσεις στη ζωή των παιδιών τους, όπως ενασχόληση για περισσότερο χρόνο με τεχνολογικές συσκευές, καθημερινή συζήτηση και ενδιαφέρον για την εξέλιξη της πανδημίας, αλλαγή στα πρότυπα του ύπνου (αργότερα ο βραδινός ύπνος, αργότερα το ξύπνημα), αλλαγές στη διατροφική συμπεριφορά και ένα άλλο εύρημα ήταν ότι τα παιδιά μιλούσαν με λαχτάρα για τη σχολική τους ζωή και με ανυπομονησία να ανοίξουν τα σχολεία και να μπουν στους καθημερινούς τους ρυθμούς.

Πολλοί γονείς αντιμετώπισαν πολλά είδη φραγμών στις προσπάθειές τους να βοηθήσουν τα παιδιά τους στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Η Abuhammad (2020) κατηγοριοποίησε, τα εμπόδια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης που αναφέρθηκαν από τους 248 γονείς, σε τέσσερις ομάδες:

- Προσωπικά εμπόδια: Αποτελούσαν τον πιο εμφανή τύπο φραγμού. Αυτά τα εμπόδια περιελάμβαναν έλλειψη εκπαίδευσης και υποστήριξης, έλλειψη τεχνικής εμπειρογνομosύνης, ανεπαρκή επικοινωνία και έλλειψη προσόντων.

- Τεχνικά εμπόδια: Ήταν η έλλειψη οικιακής τεχνολογίας, έλλειψη σύνδεσης στο Διαδίκτυο, ανεπαρκής συνδεσιμότητα και αδυναμία διατήρησης της νέας τεχνολογίας.
- Υλικοτεχνικά εμπόδια: Περιλάμβαναν δυσκολίες στη χρήση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και έλλειψη ετοιμότητας των μαθητών, δυσαρέσκεια με τον τρόπο διεξαγωγής του μαθήματος και δυσκολία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης να καλύψει τις ανάγκες των μαθητών.
- Οικονομικά εμπόδια όπως, η αδυναμία πληρωμής για τεχνολογία και διαδίκτυο.

Ανάλογη κατηγοριοποίηση δυσκολιών έκαναν και οι Drnovelic & Domonić (2021) από τα ερευνητικά ευρήματα 1.205 γονέων:

- Έλλειψη ενδιαφέροντος για μάθηση, έλλειψη κινήτρων, έλλειψη συγκέντρωσης, εστίασης και πειθαρχίας, εκτεταμένος χρόνος για να ολοκληρώσουν τις εργασίες.
- Επιδείνωση της ποιότητας των οικογενειακών σχέσεων, λόγω της πίεσης να συμμετέχουν τα παιδιά στην εκπαίδευση με νέο τρόπο.
- Απαιτείται πολύς χρόνος από τον γονέα για την υποστήριξη του παιδιού και την επικοινωνία με τον εκπαιδευτικό.
- Περιορισμός κοινωνικών επαφών, έλλειψη κοινωνικής αλληλεπίδρασης με τον δάσκαλο και τους συνομηλίκους.
- Υπερβολική χρήση ψηφιακών εργαλείων, πολύ χρόνο μπροστά σε μια οθόνη, γεγονός που απαιτεί οι γονείς να είναι συνεχώς διαθέσιμοι για να βοηθούν και να ελέγχουν.
- Έλλειψη υποστήριξης επικοινωνίας και παροχής σχολίων από τους εκπαιδευτικούς.

Ερευνητές επισήμαναν και τις θετικές αλλαγές που προκαλούνται από την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Πιο συγκεκριμένα, οι γονείς εξοικειώθηκαν περισσότερο με τα μαθησιακά στυλ των παιδιών τους κι έτσι μπορούσαν να τα παροτρύνουν και να τα βοηθήσουν περισσότερο στη μαθησιακή διαδικασία (Bokayev, Torebekova, Davletbayeva, & Zhakypova, 2021). Μάλιστα, φάνηκε ότι ήταν αυτοί που υποστήριζαν τα παιδιά τους κοινωνικά και συναισθηματικά, παροτρύνοντας τα και κινητοποιώντας τα να συνεχίζουν να μαθαίνουν, αντιμετωπίζοντας τις μαθησιακές δυσκολίες που προέκυπταν και επιπλέον εκτιμήθηκε περισσότερο η εργασία των

εκπαιδευτικών (Daniela, Rubene, & Rūdolfa, 2021). Σε άλλη έρευνα (Alalwani, 2022), αναφέρονται αρκετά οφέλη από την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, όπως το ότι οι γονείς μπορούν να έχουν υπό έλεγχο την μαθησιακή διαδικασία του παιδιού τους, μπορούν να περνούν περισσότερο χρόνο μαζί τους. Επίσης, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση αναπτύσσει τις ψηφιακές τους δεξιότητες, καθώς και δεξιότητες αυτορρύθμισης της μάθησης.

Κεφάλαιο 4: Ερευνητικό μέρος

4.1. Σκοπός και αναγκαιότητα της έρευνας

Ο σκοπός αυτής της εργασίας, η οποία εκπονείται στο πλαίσιο διπλωματικής εργασίας, είναι η διερεύνηση των στάσεων και των αντιλήψεων γονέων με παιδιά προσχολικής ηλικίας για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, όπως αυτή εφαρμόστηκε στην προσχολική εκπαίδευση, κατά την διάρκεια της πανδημίας.

Πιο συγκεκριμένα, η Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση χρησιμοποιήθηκε ευρέως αντικαθιστώντας την παραδοσιακή διδασκαλία σε όλες τις βαθμίδες κατά την διάρκεια της πανδημίας Covid-19. Η ξαφνική στροφή προς την διαδικτυακή μάθηση στις μικρές ηλικίες, έχει αναδείξει αρκετές προκλήσεις και προβληματισμούς σε γονείς και εκπαιδευτικούς. Κρίνεται, συνεπώς σημαντική η εξέταση των στάσεων και των πεποιθήσεων των γονιών που συνέβαλαν, με ουσιαστικό τρόπο, στην εφαρμογή της Εξ αποστάσεως Εκπαίδευσης, ειδικά στις μικρές ηλικίες.

4.2 Ερευνητικά ερωτήματα

Η έρευνα καλείται να απαντήσει στα εξής ερευνητικά ερωτήματα:

- 1) Ποιες είναι οι στάσεις και οι πεποιθήσεις των γονέων με παιδιά προσχολικής εκπαίδευσης σχετικά με την Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση, όπως αυτή εφαρμόστηκε στην πανδημία;
- 2) Κρίνουν οι γονείς ως αποτελεσματική την εφαρμογή της Εξ αποστάσεως Εκπαίδευσης σε παιδιά προσχολικής ηλικίας;
- 3) Πώς πιστεύουν οι γονείς ότι βίωσαν τα παιδιά τους την Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση;
- 4) Ποιοι παράγοντες της Εξ αποστάσεως εκπαίδευσης θεωρούν οι γονείς ότι δρουν βοηθητικά ή ανασταλτικά;

Με βάση τα παραπάνω ερευνητικά ερωτήματα, αναμένεται στην συγκεκριμένη έρευνα ότι οι στάσεις και οι πεποιθήσεις των γονέων θα φανερώσουν τις δυσκολίες και τα προβλήματα που αντιμετώπισαν στην εφαρμογή της Εξ αποστάσεως Εκπαίδευσης, με τον έκτακτο τρόπο που αυτή πραγματοποιήθηκε κατά την διάρκεια της πανδημίας.

4.3. Μεθοδολογικό πλαίσιο της έρευνας

4.3.1. Περιγραφή ερευνητικού εργαλείου και τρόπος συλλογής δεδομένων

Αποτελεί μια ποσοτική έρευνα, στην οποία η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με την χορήγηση ερωτηματολογίων, τα οποία ανιχνεύουν τις στάσεις και τις πεποιθήσεις των γονέων παιδιών προσχολικής ηλικίας, ως προς την Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση. Πιο συγκεκριμένα, το ερωτηματολόγιο αποτελεί απόδοση και προσαρμογή του ερωτηματολογίου των Chuanmei Dong, Simin Cao, & Hui Li (2020), όπως παρουσιάστηκε στην έρευνα τους με τίτλο «Young children's online learning during COVID-19 pandemic: Chinese parents' beliefs and attitudes», αφού πρώτα ζητήθηκε η άδεια χρήσης του και αποτελείται από τέσσερα μέρη με συνολικά 42 ερωτήσεις (41 κλειστού τύπου και μία ανοιχτού τύπου ερώτηση). Το πρώτο μέρος του ερωτηματολογίου περιλαμβάνει 7 ερωτήσεις και συλλέγει τα δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων. Το δεύτερο μέρος αποτελείται από 8 ερωτήσεις και αναφέρεται στην Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση κατά την διάρκεια της πανδημίας Covid-19. Οι ερωτήσεις αυτού του μέρους ερευνούν την συχνότητα και το περιεχόμενο της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης που δέχτηκαν τα παιδιά των συμμετεχόντων, τις αλληλεπιδράσεις τους, καθώς και την παρουσία των γονέων στην ΕξΑΕ. Στο τρίτο μέρος του ερωτηματολογίου οι ερωτήσεις στοχεύουν στη ανίχνευση των γονεϊκών στάσεων και αντιλήψεων ως προς την ΕξΑΕ. Πιο συγκεκριμένα, οι 24 ερωτήσεις του μέρους αυτού, διερευνούν τις απόψεις των γονέων σχετικά με τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της ΕξΑΕ σε σύγκριση με την δια ζώσης διδασκαλία και προσπαθούν να αναδείξουν πως οι γονείς αξιολογούν την ΕξΑΕ με βάση την εξέλιξη των παιδιών τους σε μαθησιακές και αναπτυξιακές περιοχές (όπως αυτές έχουν προσαρμοστεί με βάση το ΔΕΠΠΣ). Επίσης, οι τελευταίες ερωτήσεις του μέρους αυτού αφορούν τον αντίκτυπο της ΕξΑΕ στην οικογένεια. Στο τέταρτο και τελευταίο μέρος του ερωτηματολογίου οι 3 ερωτήσεις (εκ των οποίων η μία είναι ανοιχτού τύπου) σκοπό έχουν να αναδείξουν τις μελλοντικές προθέσεις και στάσεις των γονέων ως προς την ΕξΑΕ.

Τέλος, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι θεωρήθηκε ότι δεν υπήρχαν γνωστικοί ή οποιασδήποτε άλλης φύσεως κίνδυνοι που σχετίζονται με αυτή τη μελέτη έρευνας. Επίσης, όλα τα προσωπικά δεδομένα των συμμετεχόντων προστατεύθηκαν, ενώ

δηλώθηκαν μόνο κάποια δημογραφικά στοιχεία στα ερωτηματολόγια που αναλύθηκαν με κατάλληλη κωδικοποίηση.

4.3.2. Το δείγμα της έρευνας

Η επιλογή του δείγματος έγινε με τη μέθοδο της βολικής δειγματοληψίας, καθώς το ερωτηματολόγιο αναρτήθηκε σε ομάδες γονέων σε πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης, σε μορφή google forms, όπου γονείς με παιδιά προσχολικής ηλικίας μπόρεσαν με ελεύθερη βούληση να συμμετάσχουν στην έρευνα. Η βολική δειγματοληψία, όπως αναφέρεται στον Creswell (2016), συνδέεται με την προθυμία και την διαθεσιμότητα των συμμετεχόντων. Η έρευνα διεξήχθη τους πρώτους μήνες του 2022.

Πιο συγκεκριμένα, συμμετείχαν 142 άτομα, στην πλειοψηφία τους γυναίκες (91,5%) έναντι των ανδρών (8,5%). Ως προς την ηλικία του δείγματος το 64,1% ήταν 30-39 ετών, το 22,5% ήταν ηλικίας 40-49, το 7,7% ήταν ηλικίας 20-29 και τέλος το 5,6% ήταν ηλικίας 50 και άνω. Όσον αφορά το επίπεδο σπουδών η πλειοψηφία του δείγματος (47,9%) είχε ολοκληρώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση, το 32,4% ήταν κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου, το 19% είχε αποφοιτήσει από την δευτεροβάθμια εκπαίδευση και διδακτορικό κατείχε 1 άτομο (0,7%). Ως προς την επαγγελματική ιδιότητα το 39,4% εργάζονταν στον δημόσιο τομέα, το 35,9% στον ιδιωτικό, ενώ το 12% ήταν ελεύθεροι επαγγελματίες και το 12,7% άνεργοι.

Το 60,6% των συμμετεχόντων ανέφερε ότι το παιδί τους φοιτά σε νηπιαγωγείο και το υπόλοιπο σε προνηπιαγωγείο (39,4%), ενώ στην συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων το σχολείο φοίτησης είναι δημόσιο (88,7%). Η πλειοψηφία δήλωσε ότι έχει 2 παιδιά (54,2%), ενώ το 25,4% του δείγματος είχε ένα παιδί, το 16,9% είχε τρία παιδιά και μόλις το 3,5% είχε περισσότερα από τρία παιδιά με το φύλο του παιδιού να είναι σχεδόν ισόποσα κατανομημένο (αγόρια 52,1% και κορίτσια 47,9%).

Πίνακας 1: Δημογραφικά στοιχεία

Στοιχείο	Κατηγορία	N	f%
Φύλο	Άνδρας	12	8,5
	Γυναίκα	130	91,5
Ηλικία	20-29	11	7,7
	30-39	91	64,1
	40-49	32	22,5
	50+	8	5,6
Σπουδές	Δευτεροβάθμια εκπ/ση	27	19,0
	Τριτοβάθμια εκπ/ση	68	47,9
	Μεταπτυχιακό	46	32,4
	Διδακτορικό	1	0,7
Επαγγελματική ιδιότητα	Δημόσιος Υπάλληλος	56	39,4
	Ιδιωτικός Υπάλληλος	51	35,9
	Ελεύθερος επαγγελματίας	17	12,0
	Άνεργος	18	12,7
Το φύλο του παιδιού σας	Αγόρι	74	52,1
	Κορίτσι	68	47,9
Πόσα παιδιά έχετε;	Ένα	36	25,4
	Δύο	77	54,2
	Τρία	24	16,9
	Περισσότερα	5	3,5
Σε ποια τάξη φοιτούσε το παιδί σας κατά την διάρκεια της πανδημίας Covid-19;	Νηπιαγωγείο	86	60,6
	Προνηπιαγωγείο	56	39,4
Το παιδί σας φοιτούσε σε Νηπιαγωγείο:	Δημόσιο	126	88,7
	Ιδιωτικό	16	11,3

4.3.3. Μέθοδος ανάλυσης δεδομένων

Για την ανάλυση των δεδομένων έγινε χρήση του στατιστικό πακέτου SPSS 2.0. με το οποίο έγιναν οι απαραίτητοι έλεγχοι για να διερευνηθούν οι στάσεις και οι πεποιθήσεις των γονέων παιδιών προσχολικής ηλικίας, ως προς την Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση. Πιο συγκεκριμένα, η ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε αρχικά με βάση την περιγραφική στατιστική, έτσι ώστε να αναδειχθούν οι συχνότητες των απαντήσεων των συμμετεχόντων. Στη συνέχεια, ακολουθεί η ανάλυση των δεδομένων με την χρήση της επαγωγικής στατιστικής. Ειδικότερα, διενεργήθηκε ο μη παραμετρικός έλεγχος Mann-Whitney και independent samples t-test (για

ανεξάρτητες μεταβλητές με δύο κατηγορίες) για να ελεγχθεί αν υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απαντήσεις του ερωτηματολογίου ως προς το φύλο και τον τύπο σχολείου. Σχετικά με τις μεταβλητές της ηλικίας, των σπουδών, της επαγγελματικής ιδιότητας και του αριθμού των παιδιών χρησιμοποιήθηκαν ο έλεγχος ANOVA (για ανεξάρτητες μεταβλητές με πάνω από δύο κατηγορίες) και ο μη παραμετρικός έλεγχος Kruskal- Wallis. Ως προς τις μεταβλητές του φύλου και της τάξης του παιδιού πραγματοποιήθηκε έλεγχος independent samples t-test μεταξύ των μεταβλητών αυτών και των παραγόντων της έρευνας. Τέλος, για να εξεταστεί αν υπάρχει συσχέτιση των παραγόντων με τους θεματικούς άξονες δραστηριοτήτων που πραγματοποιήθηκαν κατά την διάρκεια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, χρησιμοποιήθηκε ο μη παραμετρικός έλεγχος συσχέτισης Spearman.

4.3.4. Αξιοπιστία της έρευνας

Στον πίνακα 9 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης αξιοπιστίας των παραγόντων της έρευνας χρησιμοποιώντας τον συντελεστή Cronbach Alpha, όπου η αξιοπιστία ήταν ικανοποιητική σε όλες τις περιπτώσεις με τιμές άνω του 0,6. 3Ειδικότερα, ο παράγοντας «Συχνότητα χρήσης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης» έχει αξιοπιστία $\alpha=0,788$, η «Συχνότητα οργανωμένων μεθόδων από τον εκπαιδευτικό» $\alpha=0,662$, η «Αλληλεπίδραση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση» $\alpha=0,701$, «Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην εκπαίδευση» $\alpha=0,735$, «Η αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας» $\alpha=0,835$ και «Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια» $\alpha=0,788$.

Πίνακας 1: Ανάλυση αξιοπιστίας

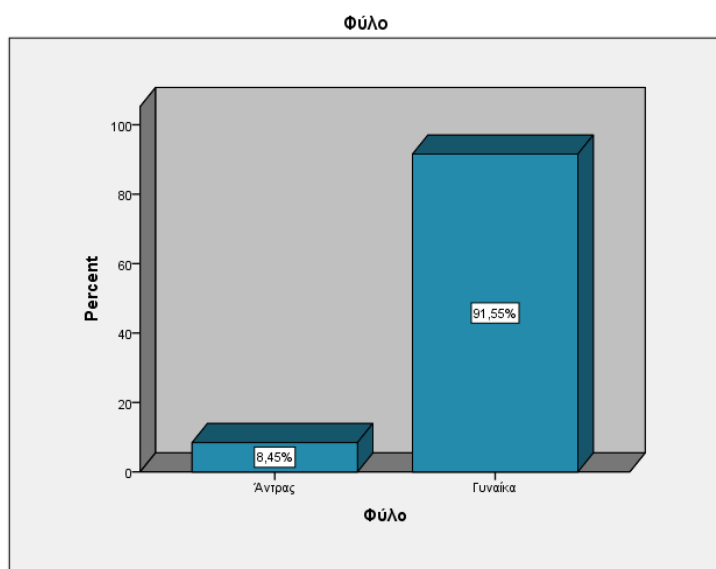
Παράγοντας	Ερώτηση	Cronbach Alpha
Συχνότητα χρήσης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	2	0,788
Συχνότητα οργανωμένων μεθόδων από τον εκπαιδευτικό	3	0,662
Αλληλεπίδραση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση	4	0,701
Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην εκπαίδευση	1-4, (5-8)R	0,735
Η αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας	1-6,7R,8,9R	0,835
Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια	1-4, (5-7)R	0,788

Κεφάλαιο 5: Παρουσίαση και ερμηνεία των αποτελεσμάτων της έρευνας

5.1. Περιγραφική Στατιστική

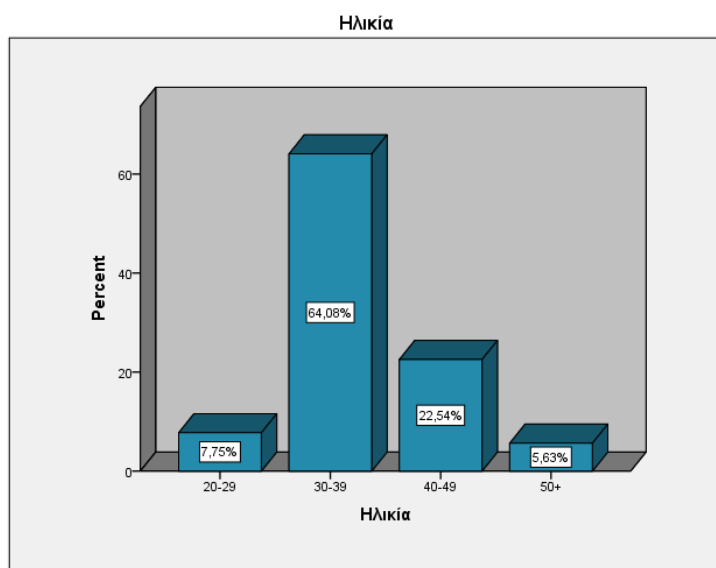
5.1.1. Δημογραφικά (ποιοτικά) στοιχεία

Στα Γραφήματα 1-8 γίνεται παρουσίαση των δημογραφικών στοιχείων των συμμετεχόντων. Όσον αφορά το φύλο, το 91,5% (N=130) αποτελείται από γυναίκες, ενώ το 8,5% (N=12) από άνδρες.

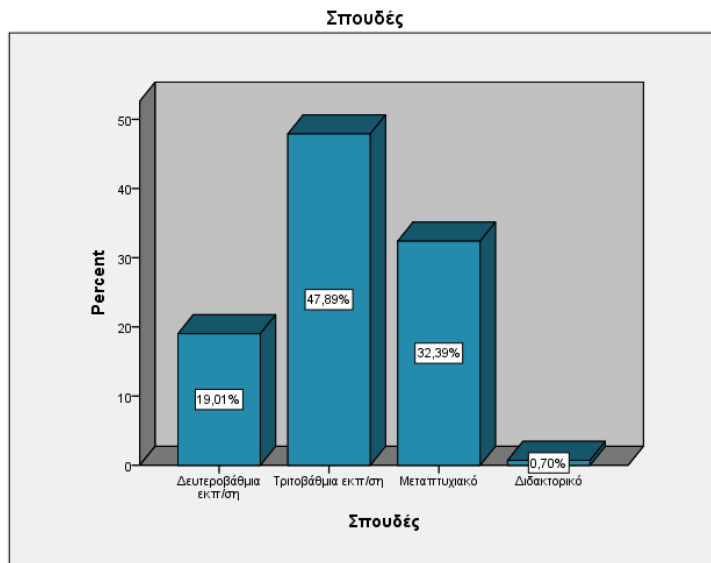
Γράφημα 1: Φύλο

Ως προς την ηλικία, το 64,1% (N=91) είναι 30-39 ετών, το 22,5% (N=32) 40-49 ετών, το 7,7% (N=11) 20-29 ετών ενώ το 5,6% (N=8) άνω των 50 ετών.

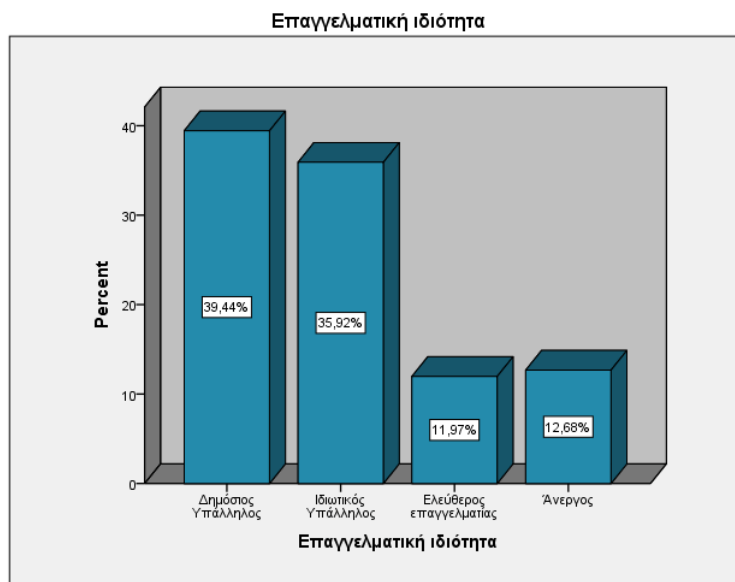
Γράφημα 2: Ηλικία

Έπειτα, όσον αφορά τις σπουδές, το 47,9% (N=68) έχει φοιτήσει στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, το 32,4% (N=46) έχει μεταπτυχιακό, το 19,0% (N=27) έχει φοιτήσει στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ενώ το 0,7% (N=1) έχει διδακτορικό.

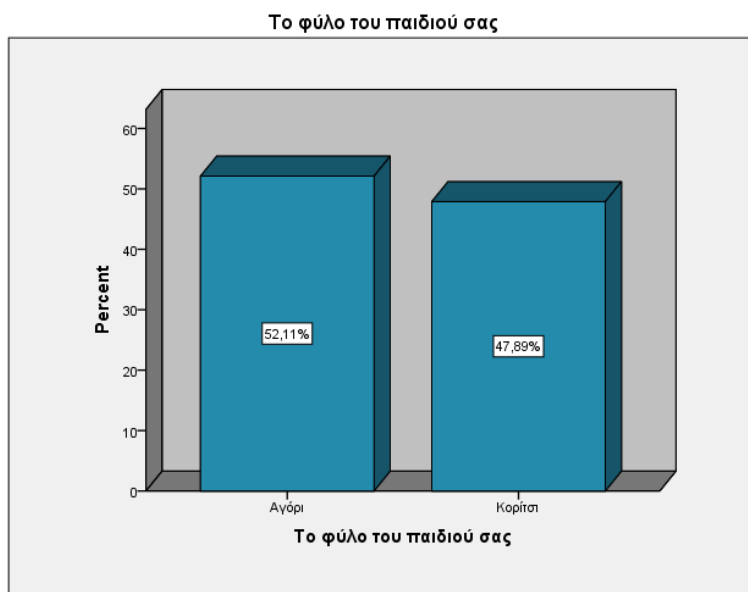
Γράφημα 3: Σπουδές

Σε σχέση με την επαγγελματική ιδιότητα, το 39,4% (N=56) είναι δημόσιοι υπάλληλοι, το 35,9% (N=51) ιδιωτικοί υπάλληλοι, το 12,7% (N=18) άνεργοι, ενώ το 12,0% (N=17) είναι ελεύθεροι επαγγελματίες.

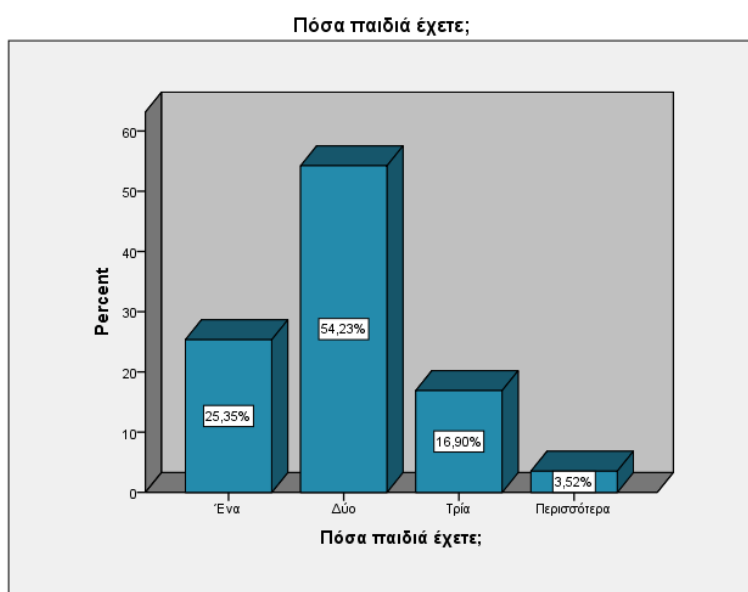
Γράφημα 4: Επαγγελματική ιδιότητα

Σχετικά με το φύλο του παιδιού τους, το 52,1% (N=74) είναι αγόρια, ενώ το 47,9% (N=68) είναι κορίτσια.

Γράφημα 5: Το φύλο του παιδιού σας

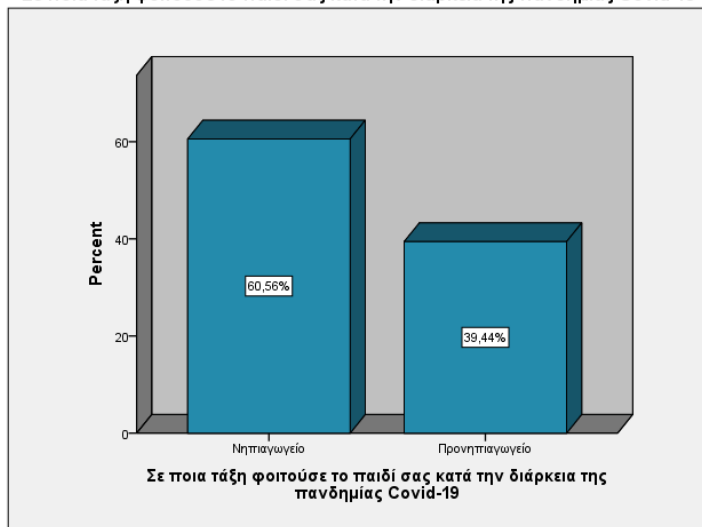
Επίσης, όσον αφορά τον αριθμό των παιδιών των ερωτηθέντων, το 54,2% (N=77) έχουν δύο παιδιά, το 25,4% (N=36) ένα παιδί, το 16,9% (N=24) τρία παιδιά, ενώ το 3,5% (N=5) έχει περισσότερα παιδιά.

Γράφημα 6: Πόσα παιδιά έχετε;

Ακόμη, το 60,6% (N=86) δήλωσε ότι το παιδί του φοιτούσε κατά την διάρκεια της πανδημίας Covid-19 σε νηπιαγωγείο, ενώ το 39,4% (N=56) σε προνηπιαγωγείο.

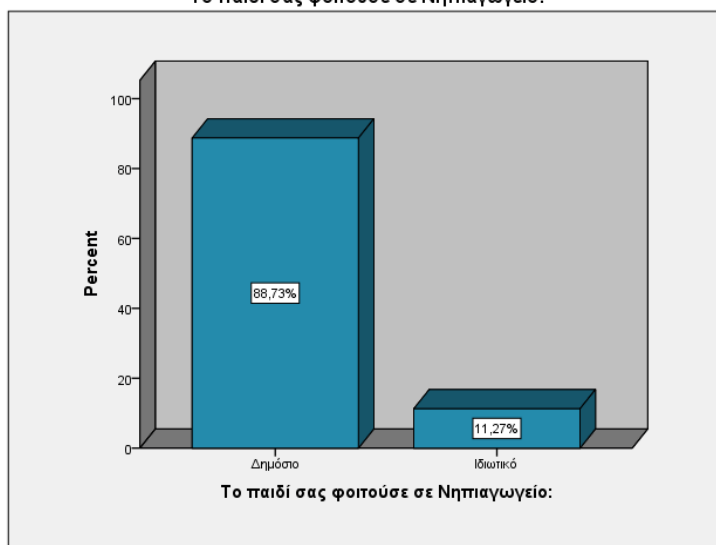
Σε ποια τάξη φοιτούσε το παιδί σας κατά την διάρκεια της πανδημίας Covid-19

Γράφημα 7: Σε ποια τάξη φοιτούσε το παιδί σας κατά την διάρκεια της πανδημίας Covid-19;

Τέλος, σχετικά με το είδος τους νηπιαγωγείου στο οποίο φοιτούσαν τα παιδιά των ερωτηθέντων, το 88,7% (N=126) δήλωσε ότι τα παιδιά τους φοιτούσαν σε δημόσιο, ενώ το 11,3% (N=16) σε ιδιωτικό νηπιαγωγείο.

Το παιδί σας φοιτούσε σε Νηπιαγωγείο:

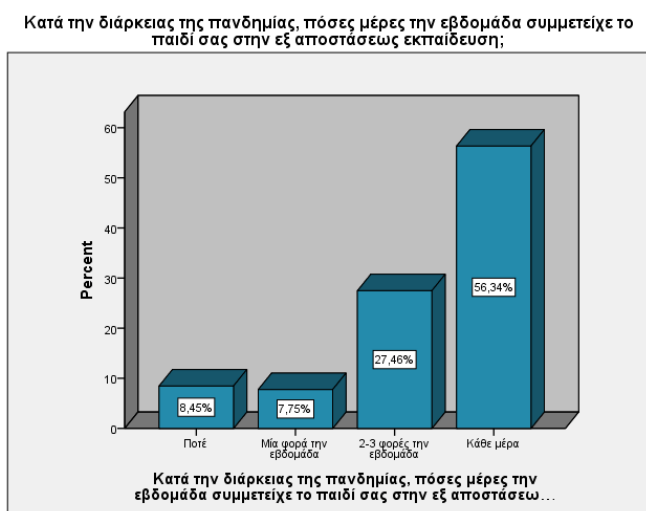
Γράφημα 8: Το παιδί σας φοιτούσε σε Νηπιαγωγείο

5.1.2. Χρήση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

Στην συγκεκριμένη ενότητα, αναφέρονται οι ερωτήσεις, που αφορούν την χρήση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Τα αποτελέσματα σχετικά με την συχνότητα χρήσης της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και τους άξονες δραστηριοτήτων παρουσιάζονται στον Πίνακα 2 (και τα Γραφήματα 9-11).

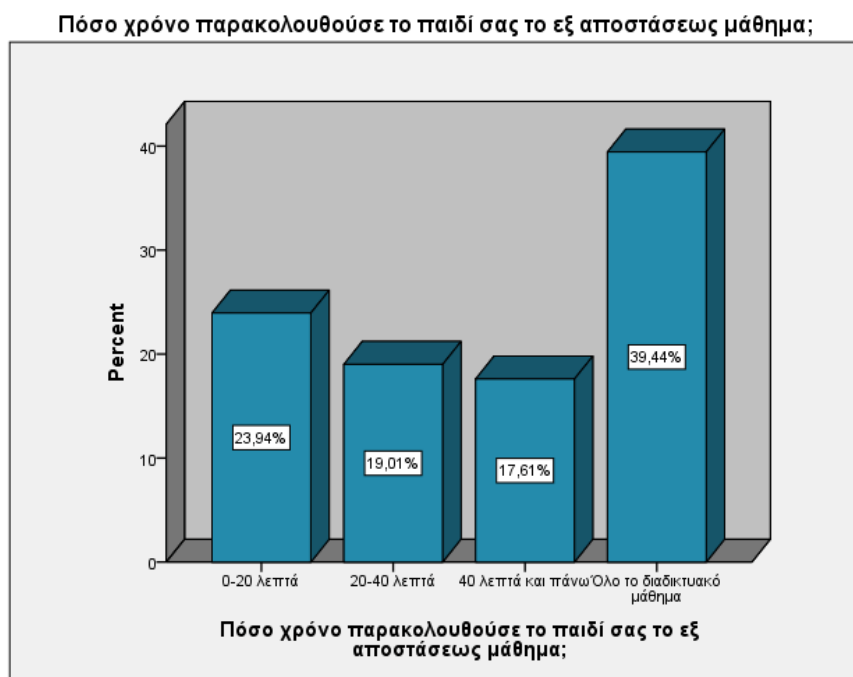

Προκύπτει ότι το 56,3% (N=80) δήλωσε ότι το παιδί τους συμμετείχε κάθε μέρα στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, το 27,5% (N=39) 2-3 φορές την εβδομάδα, το 8,5% (N=12) ποτέ, ενώ το 7,7% (N=11) δήλωσε ότι συμμετείχε μία φορά την εβδομάδα.

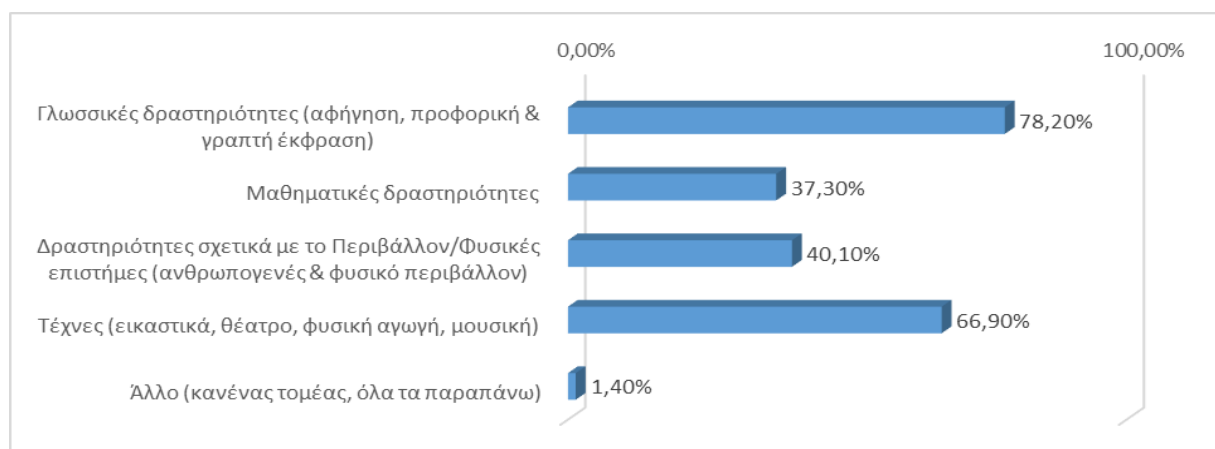
Γράφημα 9: Κατά την διάρκεια της πανδημίας, πόσες μέρες την εβδομάδα συμμετείχε το παιδί σας στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Ακολουθώς, σχετικά με τον χρόνο που το παιδί παρακολουθούσε το εξ αποστάσεως μάθημα, το 39,4% (N=56) δήλωσε ότι παρακολουθούσε όλο το διαδικτυακό μάθημα, το 23,9% (N=34) 0-20 λεπτά, το 19,0% (N=27) 20-40 λεπτά, ενώ το 17,6% (N=25) 40 λεπτά και άνω.

Γράφημα 10: Πόσο χρόνο παρακολουθούσε το παιδί σας το εξ αποστάσεως μάθημα;

Η τελευταία ερώτηση αφορά τους κύριους θεματικούς άξονες από τους οποίους πραγματοποιούνταν δραστηριότητες στο παιδί, κατά την διάρκεια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Η εν λόγω ερώτηση είναι πολλαπλής επιλογής, έτσι οι ερωτηθέντες, έχουν την δυνατότητα να σημειώσουν παραπάνω από μία απάντηση. Έτσι το 78,20% (N=111) δήλωσε τις γλωσσικές δραστηριότητες (αφήγηση, προφορική & γραπτή έκφραση), το 66,90% (N=95) τις τέχνες (εικαστικά, θέατρο, φυσική αγωγή, μουσική), το 40,10% (N=57) το περιβάλλον και τις φυσικές επιστήμες (ανθρωπογενές & φυσικό περιβάλλον), το 37,30% (N=53) τις μαθηματικές δραστηριότητες, ενώ 1,40% (N=2) δήλωσε την κατηγορία «άλλο» (κανένας τομέας, όλα τα παραπάνω).

Γράφημα 11: Ποιοι ήταν οι κύριοι θεματικοί άξονες από τους οποίους πραγματοποιούνταν δραστηριότητες στο παιδί σας κατά την διάρκεια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Πίνακας 2: Συχνότητα χρήσης της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και άξονες δραστηριοτήτων

Στοιχείο	Κατηγορία	N	f%
Κατά την διάρκεια της πανδημίας, πόσες μέρες την εβδομάδα συμμετείχε το παιδί σας στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση;	Ποτέ	12	8,5
	Μία φορά την εβδομάδα	11	7,7
	2-3 φορές την εβδομάδα	39	27,5
	Κάθε μέρα	80	56,3
Πόσο χρόνο παρακολουθούσε το παιδί σας το εξ αποστάσεως μάθημα;	0-20 λεπτά	34	23,9
	20-40 λεπτά	27	19,0
	40 λεπτά και πάνω	25	17,6
	Όλο το διαδικτυακό μάθημα	56	39,4
Ποιοι ήταν οι κύριοι θεματικοί άξονες από τους οποίους πραγματοποιούνταν δραστηριότητες στο παιδί σας κατά την διάρκεια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;	Γλωσσικές δραστηριότητες (αφήγηση, προφορική & γραπτή έκφραση)	111	78,20
	Μαθηματικές δραστηριότητες	53	37,30
	Δραστηριότητες σχετικά με το Περιβάλλον/Φυσικές επιστήμες (ανθρωπογενές & φυσικό περιβάλλον)	57	40,10
	Άλλο (κανένας τομέας, όλα τα παραπάνω)	2	1,40

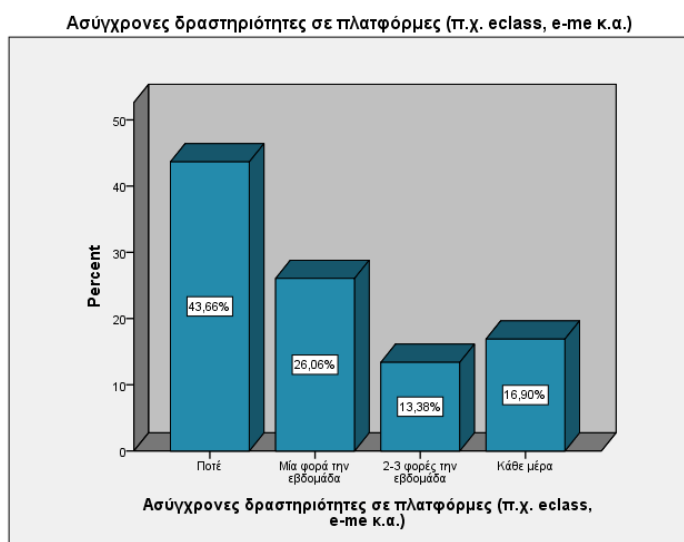
Τέχνες (εικαστικά, θέατρο, φυσική αγωγή, μουσική)	95	66,90
Άλλο (κανένας, όλα τα παραπάνω)	2	1,40

N: Συχνότητα

f %: Σχετική συχνότητα %

Στον Πίνακα 3 (και τα Γραφήματα 12-15), παρουσιάζονται οι δηλώσεις, που εξετάζουν την συχνότητα χρήσης των παρακάτω μεθόδων, οργανωμένων από τον/την εκπαιδευτικό.

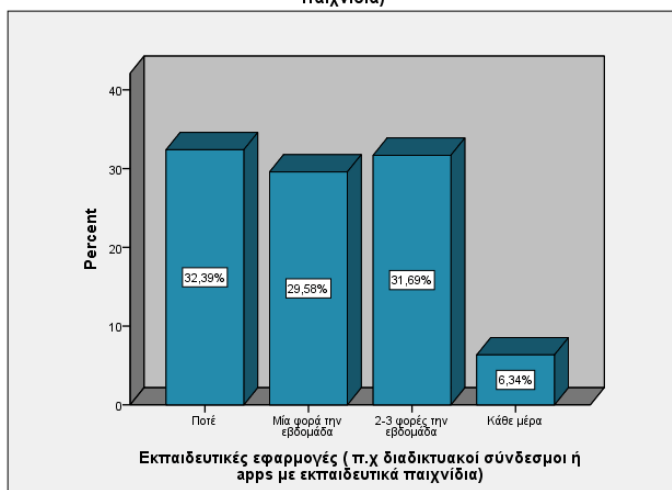
Σχετικά με τις ασύγχρονες δραστηριότητες σε πλατφόρμες (π.χ. eclass, e-me κ.α.) προκύπτει ότι το 43,7% (N=62) δεν τις χρησιμοποίησε ποτέ, το 26,1% (N=37) μία φορά την εβδομάδα, το 16,9% (N=24) κάθε μέρα, ενώ το 13,4% (N=19) τις χρησιμοποίησε 2-3 φορές την εβδομάδα.

Γράφημα 12: Ασύγχρονες δραστηριότητες σε πλατφόρμες (π.χ. eclass, e-me κ.α.)

Στη συνέχεια, αναφορικά με τις εκπαιδευτικές εφαρμογές (π.χ διαδικτυακοί σύνδεσμοι ή apps με εκπαιδευτικά παιχνίδια), το 32,4% (N=46) δεν τις χρησιμοποίησε ποτέ, το 31,7% (N=45) τις χρησιμοποίησε 2-3 φορές την εβδομάδα, το 29,6% (N=42) μία φορά την εβδομάδα, ενώ το 6,3% (N=9) κάθε μέρα.

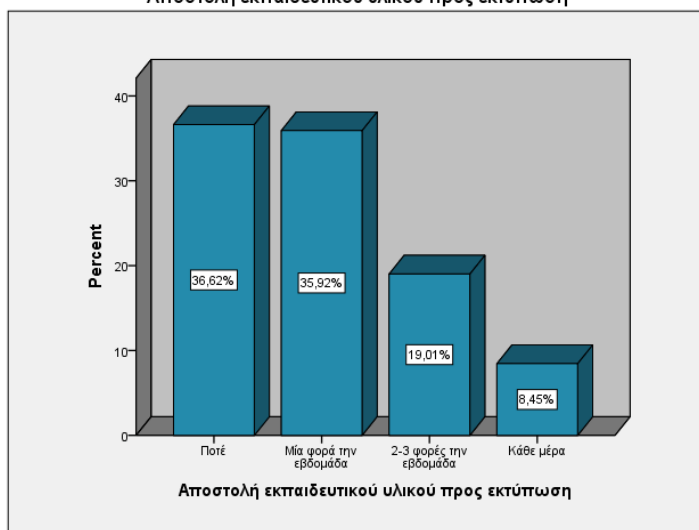
Εκπαιδευτικές εφαρμογές (π.χ διαδικτυακοί σύνδεσμοι ή apps με εκπαιδευτικά παιχνίδια)

Γράφημα 13: Εκπαιδευτικές εφαρμογές (π.χ διαδικτυακοί σύνδεσμοι ή apps με εκπαιδευτικά παιχνίδια)

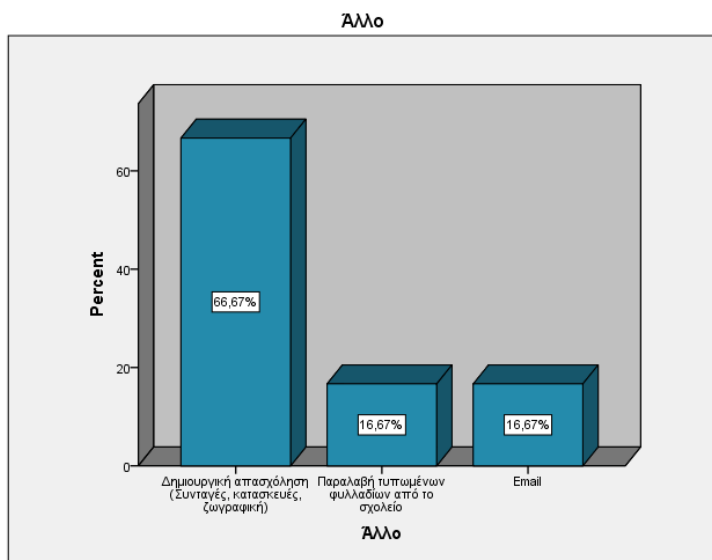
Όσον αφορά την αποστολή εκπαιδευτικού υλικού προς εκτύπωση, το 36,6% (N=52) δεν την χρησιμοποίησε ποτέ, το 35,9% (N=51) μία φορά την εβδομάδα, το 19,0% (N=27) 2-3 φορές την εβδομάδα, ενώ το 8,5% (N=12) κάθε μέρα.

Αποστολή εκπαιδευτικού υλικού προς εκτύπωση

Γράφημα 14: Αποστολή εκπαιδευτικού υλικού προς εκτύπωση

Τέλος, σχετικά με άλλες μεθόδους, μόνο 5 άτομα έδωσαν απάντηση και το 66,7% (N=4) πραγματοποίησε δημιουργική απασχόληση (συνταγές, κατασκευές, ζωγραφική), το 16,7% (N=1) την παραλαβή τυπωμένων φυλλαδίων από το σχολείο, όπως και το 16,7% (N=1) χρησιμοποίησε email.

Γράφημα 15: Άλλο

Πίνακας 3: Πόσο συχνά χρησιμοποίησε το παιδί σας τις παρακάτω μεθόδους, οργανωμένες από τον/την εκπαιδευτικό;

Στοιχείο	Κατηγορία	N	f%
Ασύγχρονες δραστηριότητες σε πλατφόρμες (π.χ. eclass, e-me κ.α.)	Ποτέ	62	43,7
	Μία φορά την εβδομάδα	37	26,1
	2-3 φορές την εβδομάδα	19	13,4
	Κάθε μέρα	24	16,9
Εκπαιδευτικές εφαρμογές (π.χ διαδικτυακοί σύνδεσμοι ή apps με εκπαιδευτικά παιχνίδια)	Ποτέ	46	32,4
	Μία φορά την εβδομάδα	42	29,6
	2-3 φορές την εβδομάδα	45	31,7
	Κάθε μέρα	9	6,3
Αποστολή εκπαιδευτικού υλικού προς εκτύπωση	Ποτέ	52	36,6
	Μία φορά την εβδομάδα	51	35,9
	2-3 φορές την εβδομάδα	27	19,0
	Κάθε μέρα	12	8,5
Άλλο	Δημιουργική απασχόληση (Συνταγές, κατασκευές, ζωγραφική)	4	66,7
	Παραλαβή τυπωμένων φυλλαδίων από το σχολείο	1	16,7
	Email	1	16,7

N: Συχνότητα

f %: Σχετική συχνότητα %

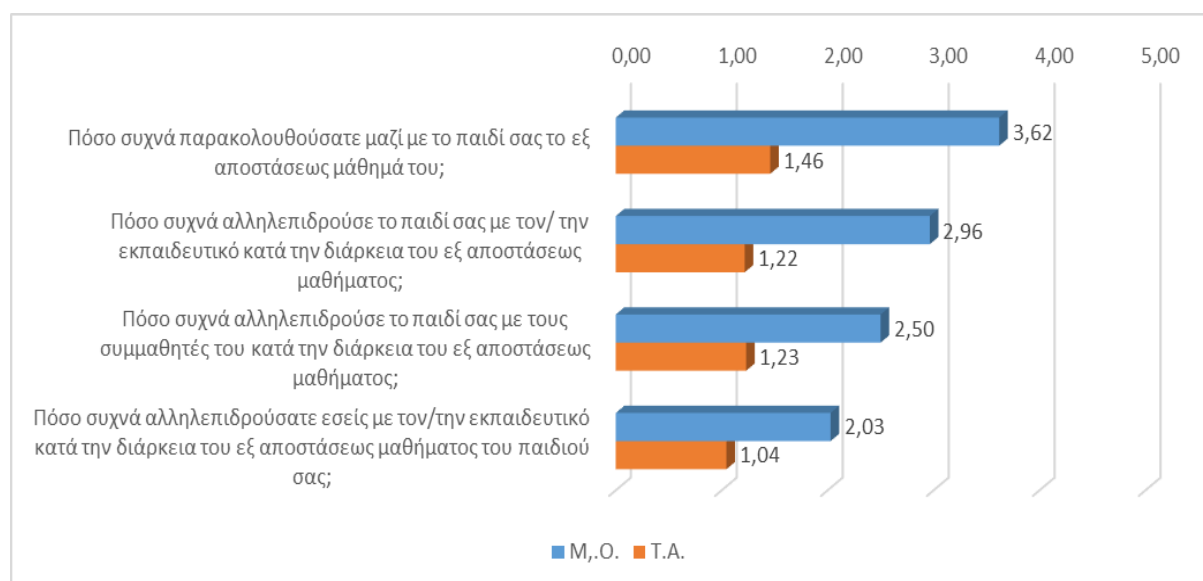
Στον Πίνακα 4 (και το Γράφημα 16) γίνεται παρουσίαση των ποσοτικών ερωτήσεων, οι οποίες εξετάζουν την αλληλεπίδραση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Οι

ερωτηθέντες απαντούν μέσω πενταβάθμιας κλίμακας (1=Καθόλου, 2=Μερικές φορές, 3=Συχνά, 4=Πολύ συχνά, 5=Πάντα).

Από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι πολύ συχνά παρακολουθούσαν μαζί με το παιδί τους το εξ αποστάσεως μάθημά του (Μ.Ο.= 3,62, τ.α. 1,46). Στη συνέχεια, ανέφεραν ότι συχνά αλληλοεπιδρούσε το παιδί τους με τον/την εκπαιδευτικό κατά την διάρκεια του εξ αποστάσεως μαθήματος (Μ.Ο.= 2,96, τ.α. 1,22), ενώ οι απαντήσεις τους βρίσκονται ανάμεσα στο «μερικές φορές και το «συχνά», αναφορικά με το κατά πόσο συχνά αλληλοεπιδρούσε το παιδί με τους συμμαθητές του, κατά την διάρκεια του εξ αποστάσεως μαθήματος (Μ.Ο.= 2,50, τ.α. 1,23). Τέλος, μερικές φορές αλληλοεπιδρούσαν οι γονείς με τον/την εκπαιδευτικό κατά την διάρκεια του εξ αποστάσεως μαθήματος του παιδιού τους (Μ.Ο.= 2,03, τ.α. 1,04).

Πίνακας 4: Αλληλεπίδραση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση

Δηλώσεις	Μ.Ο.	Τ.Α.
Πόσο συχνά παρακολουθούσατε μαζί με το παιδί σας το εξ αποστάσεως μάθημά του;	3,62	1,46
Πόσο συχνά αλληλοεπιδρούσε το παιδί σας με τον/ την εκπαιδευτικό κατά την διάρκεια του εξ αποστάσεως μαθήματος;	2,96	1,22
Πόσο συχνά αλληλοεπιδρούσε το παιδί σας με τους συμμαθητές του κατά την διάρκεια του εξ αποστάσεως μαθήματος;	2,50	1,23
Πόσο συχνά αλληλοεπιδρούσατε εσείς με τον/την εκπαιδευτικό κατά την διάρκεια του εξ αποστάσεως μαθήματος του παιδιού σας;	2,03	1,04

Γράφημα 16: Αλληλεπίδραση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση

5.1.3. Στάσεις και πεποιθήσεις ως προς την εξ αποστάσεως εκπαίδευση

Στην παρούσα ενότητα εξετάζονται οι στάσεις και πεποιθήσεις ως προς την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και χωρίζεται σε 3 υπό-ενότητες: 1) Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην εκπαίδευση, 2) Η αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας, 3) ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια. Οι ερωτηθέντες σημειώνουν τον βαθμό στον οποίο συμφωνούν μέσω πενταβάθμιας κλίμακας (1=Διαφωνώ απόλυτα 2= Διαφωνώ, 3=Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ, 4= Συμφωνώ, 5=Συμφωνώ απόλυτα).

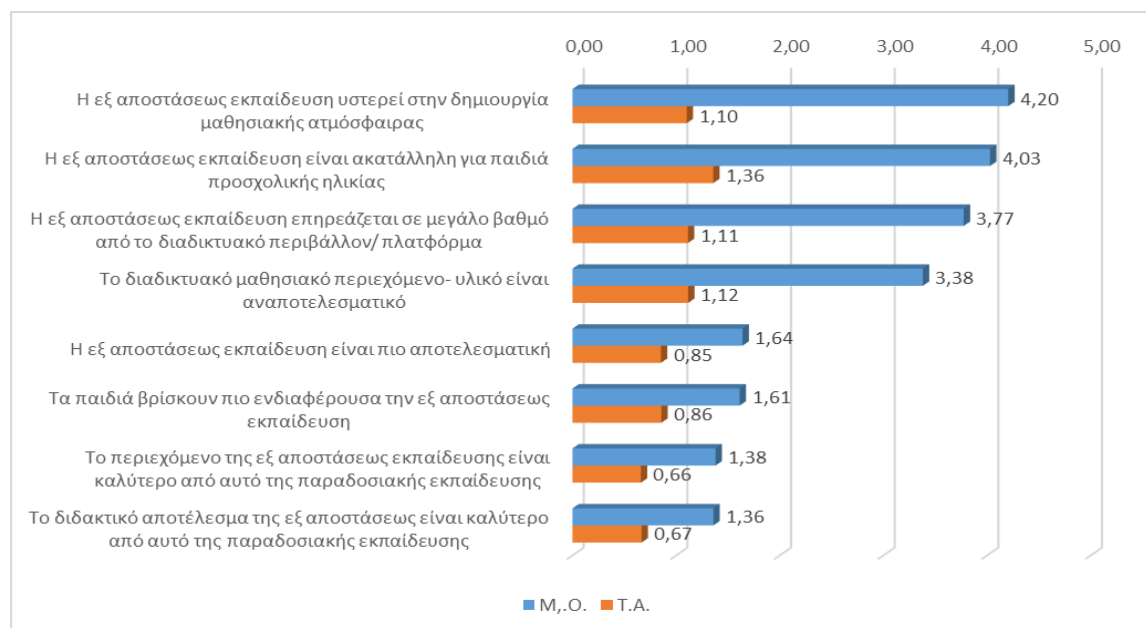
Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην εκπαίδευση

Παρακάτω αναφέρονται οι ερωτήσεις, οι οποίες αναλύουν τον ρόλο που ασκεί η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην εκπαίδευση. Από τον Πίνακα 5 (και το Γράφημα 17) φαίνεται ότι συμφώνησαν με το ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση υστερεί στην δημιουργία μαθησιακής ατμόσφαιρας (Μ.Ο.= 4,20, τ.α. 1,10), είναι ακατάλληλη για παιδιά προσχολικής ηλικίας (Μ.Ο.= 4,03, τ.α. 1,36), όπως και με το ότι επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από το διαδικτυακό περιβάλλον/πλατφόρμα (Μ.Ο.= 3,77, τ.α. 1,11). Στη συνέχεια, ούτε συμφώνησαν ούτε διαφώνησαν με το ότι διαδικτυακό μαθησιακό περιεχόμενο- υλικό είναι αναποτελεσματικό (Μ.Ο.= 3,38, τ.α. 1,12). Επιπρόσθετα, διαφώνησαν με τη θέση ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι πιο αποτελεσματική (Μ.Ο.= 1,64, τ.α. 0,85), καθώς και με το ότι τα παιδιά βρίσκουν πιο ενδιαφέρουσα την εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Μ.Ο.= 1,61, τ.α. 0,86). Τέλος, διαφώνησαν απόλυτα με το ότι το περιεχόμενο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι καλύτερο από αυτό της παραδοσιακής εκπαίδευσης (Μ.Ο.= 1,38, τ.α. 0,66), καθώς και με το ότι το διδακτικό αποτέλεσμα της εξ αποστάσεως είναι καλύτερο από αυτό της παραδοσιακής εκπαίδευσης (Μ.Ο.= 1,36, τ.α. 0,67).

Πίνακας 5: Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην εκπαίδευση

Δηλώσεις	Μ.Ο.	Τ.Α.
Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση υστερεί στην δημιουργία μαθησιακής ατμόσφαιρας	4,20	1,10
Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι ακατάλληλη για παιδιά προσχολικής ηλικίας	4,03	1,36
Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από το διαδικτυακό περιβάλλον/ πλατφόρμα	3,77	1,11
Το διαδικτυακό μαθησιακό περιεχόμενο- υλικό είναι αναποτελεσματικό	3,38	1,12

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι πιο αποτελεσματική	1,64	0,85
Τα παιδιά βρίσκουν πιο ενδιαφέρουσα την εξ αποστάσεως εκπαίδευση	1,61	0,86
Το περιεχόμενο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι καλύτερο από αυτό της παραδοσιακής εκπαίδευσης	1,38	0,66
Το διδακτικό αποτέλεσμα της εξ αποστάσεως είναι καλύτερο από αυτό της παραδοσιακής εκπαίδευσης	1,36	0,67

Γράφημα 17: Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην εκπαίδευση

Η αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας

Σε αυτή την υπό-ενότητα γίνεται παρουσίαση των ερωτήσεων, οι οποίες εξετάζουν την αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας. Οι ερωτηθέντες σημειώνουν τον βαθμό στον οποίο συμφωνούν μέσω πενταβάθμιας κλίμακας (1=Διαφωνώ απόλυτα 2= Διαφωνώ, 3=Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ, 4= Συμφωνώ, 5=Συμφωνώ απόλυτα).

Από τον Πίνακα 6 (και το Γράφημα 18) προκύπτει ότι συμφώνησαν με το ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση βλάπτει την υγεία των παιδιών με την μείωση της δραστηριότητας (κινητικής π.χ.) (M.O.= 4,25, τ.α. 1,15), καθώς και την όραση τους (M.O.= 4,09, τ.α. 1,10).

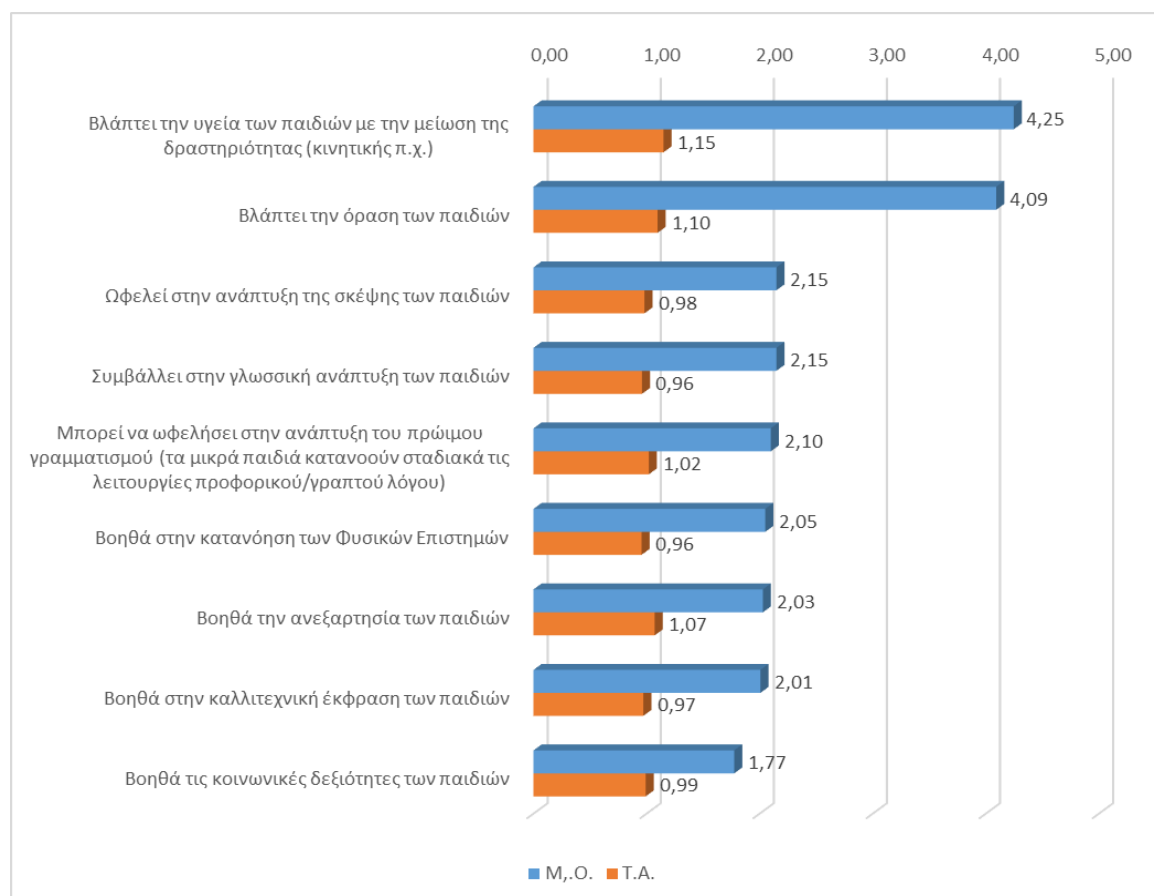
Στη συνέχεια, διαφώνησαν με τις θέσεις ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση ωφελεί στην ανάπτυξη της σκέψης των παιδιών (M.O.= 2,15, τ.α. 0,98), συμβάλλει στην γλωσσική τους ανάπτυξη (M.O.= 2,15, τ.α. 0,96), καθώς και ότι μπορεί να ωφεληθεί

στην ανάπτυξη του πρώιμου γραμματισμού (τα μικρά παιδιά κατανοούν σταδιακά τις λειτουργίες προφορικού/γραπτού λόγου) (Μ.Ο.= 2,10, τ.α. 1,02). Παρομοίως, διαφώνησαν με το ότι βοηθά στην κατανόηση των Φυσικών Επιστημών (Μ.Ο.= 2,05, τ.α. 0,96), την ανεξαρτησία των παιδιών (Μ.Ο.= 2,03, τ.α. 1,07), στην καλλιτεχνική τους έκφραση (Μ.Ο.= 2,01, τ.α. 0,97), καθώς και τις κοινωνικές τους δεξιότητες (Μ.Ο.= 1,77, τ.α. 0,99).

Πίνακας 6: Η αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση:	Μ.Ο.	Τ.Α.
Βλάπτει την υγεία των παιδιών με την μείωση της δραστηριότητας (κινητικής π.χ.)	4,25	1,15
Βλάπτει την όραση των παιδιών	4,09	1,10
Ωφελεί στην ανάπτυξη της σκέψης των παιδιών	2,15	0,98
Συμβάλλει στην γλωσσική ανάπτυξη των παιδιών	2,15	0,96
Μπορεί να ωφελήσει στην ανάπτυξη του πρώιμου γραμματισμού (τα μικρά παιδιά κατανοούν σταδιακά τις λειτουργίες προφορικού/γραπτού λόγου)	2,10	1,02
Βοηθά στην κατανόηση των Φυσικών Επιστημών	2,05	0,96
Βοηθά την ανεξαρτησία των παιδιών	2,03	1,07
Βοηθά στην καλλιτεχνική έκφραση των παιδιών	2,01	0,97
Βοηθά τις κοινωνικές δεξιότητες των παιδιών	1,77	0,99

Γράφημα 18: Η αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας

Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια

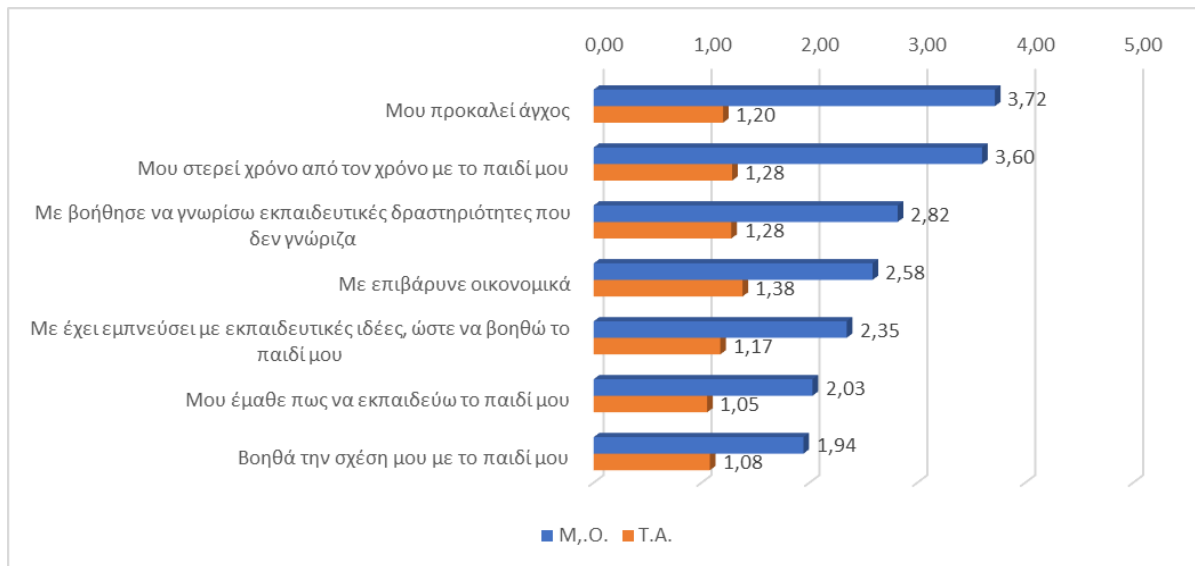
Σε αυτήν υπό-ενότητα αναφέρονται οι ερωτήσεις, που αφορούν τον ρόλο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια. Οι ερωτηθέντες απαντούν ξανά μέσω πενταβάθμιας κλίμακας (1=Διαφωνώ απόλυτα 2= Διαφωνώ, 3=Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ, 4= Συμφωνώ, 5=Συμφωνώ απόλυτα).

Από τον Πίνακα 7 (και το Γράφημα 19) προκύπτει ότι συμφώνησαν με το ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση τους προκαλεί άγχος (Μ.Ο.= 3,72, τ.α. 1,20) και τους στερεί χρόνο από τον χρόνο με το παιδί τους (Μ.Ο.= 3,60, τ.α. 1,28).

Ακόμη, ούτε συμφώνησαν ούτε διαφώνησαν με τη θέση ότι τους βοήθησε να γνωρίσουν εκπαιδευτικές δραστηριότητες που δεν γνώριζαν (Μ.Ο.= 2,82, τ.α. 1,28). Οι απαντήσεις τους βρίσκονται ανάμεσα στο «διαφωνώ» και το «ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ», όσον αφορά το κατά πόσο η εξ αποστάσεως εκπαίδευση τους επιβάρυνε οικονομικά (Μ.Ο.= 2,58, τ.α. 1,38). Τέλος, διαφώνησαν με το ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση τους έχει εμπνεύσει με εκπαιδευτικές ιδέες, ώστε να βοηθούν το παιδί τους (Μ.Ο.= 2,35, τ.α. 1,17), τους έμαθε πως να το εκπαιδεύουν (Μ.Ο.= 2,03, τ.α. 1,05), και με το ότι βοηθά την σχέση τους μαζί του (Μ.Ο.= 1,94, τ.α. 1,08).

Πίνακας 7: Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση:	Μ.Ο.	Τ.Α.
Μου προκαλεί άγχος	3,72	1,20
Μου στερεί χρόνο από τον χρόνο με το παιδί μου	3,60	1,28
Με βοήθησε να γνωρίσω εκπαιδευτικές δραστηριότητες που δεν γνώριζα	2,82	1,28
Με επιβάρυνε οικονομικά	2,58	1,38
Με έχει εμπνεύσει με εκπαιδευτικές ιδέες, ώστε να βοηθώ το παιδί μου	2,35	1,17
Μου έμαθε πως να εκπαιδεύω το παιδί μου	2,03	1,05
Βοηθά την σχέση μου με το παιδί μου	1,94	1,08

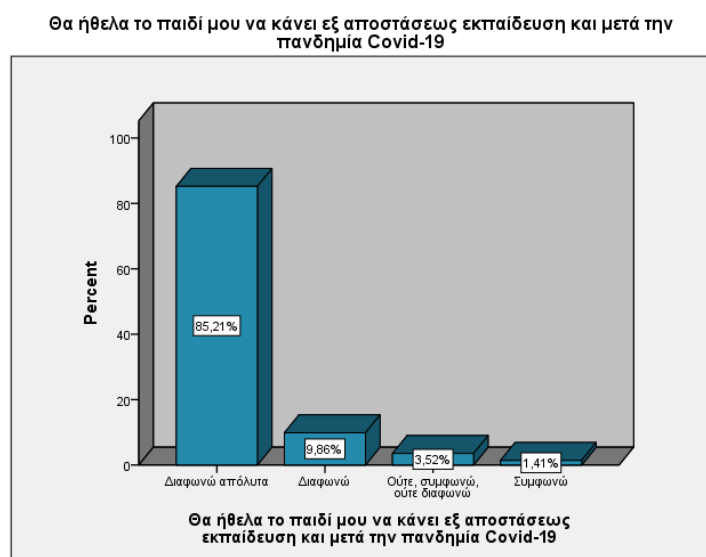

Γράφημα 19: Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια

5.1.4. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση μετά την πανδημία Covid-19

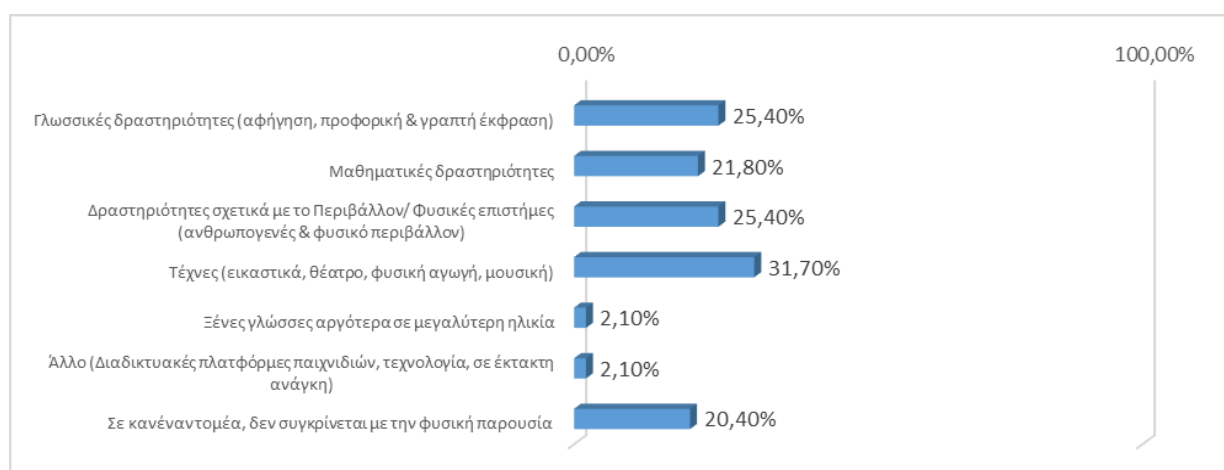
Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται οι ερωτήσεις, οι οποίες σχετίζονται με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση μετά την πανδημία Covid-19 και τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 8 (και τα Γραφήματα 20-22).

Προκύπτει ότι το 85,2% (N=121) διαφώνησε απόλυτα με τη θέση ότι θα ήθελαν το παιδί τους να κάνει εξ αποστάσεως εκπαίδευση και μετά την πανδημία Covid-19, το 9,9% (N=14) διαφώνησε, το 3,5% (N=5) ούτε συμφώνησε, ούτε διαφώνησε, ενώ το 1,4% (N=2) συμφώνησε με αυτήν τη θέση.

Γράφημα 20: Θα ήθελα το παιδί μου να κάνει εξ αποστάσεως εκπαίδευση και μετά την πανδημία Covid-19

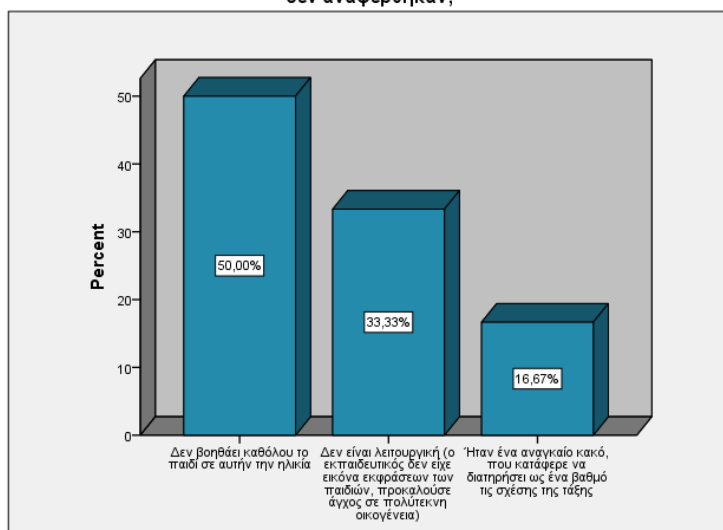
Στη συνέχεια, η ερώτηση που ακολουθεί αφορά τους τομείς που θα επέτρεπαν στο παιδί τους να συνεχίσει την εξ αποστάσεως εκπαίδευση μετά την πανδημία. Η ερώτηση είναι πολλαπλής επιλογής, οπότε οι ερωτηθέντες έχουν την δυνατότητα να δώσουν παραπάνω από μία απάντηση. Έτσι, το 31,70% (N=45) ανέφερε τις τέχνες (εικαστικά, θέατρο, φυσική αγωγή, μουσική), το 25,40% (N=36) τις γλωσσικές δραστηριότητες (αφήγηση, προφορική & γραπτή έκφραση), το 25,40% (N=36) τις δραστηριότητες σχετικά με το περιβάλλον/φυσικές επιστήμες (ανθρωπογενές & φυσικό περιβάλλον), το 21,80% (N=31) τις μαθηματικές δραστηριότητες, το 2,10% (N=3) τις ξένες γλώσσες αργότερα σε μεγαλύτερη ηλικία, το 2,10% (N=3) δήλωσε την κατηγορία «άλλος τομέας» (διαδικτυακές πλατφόρμες παιχνιδιών, τεχνολογία, σε έκτακτη ανάγκη), ενώ το 20,40% (N=29) δήλωσε ότι δε θα επέτρεπε την εξ αποστάσεως εκπαίδευση σε κανέναν τομέα, με την αιτιολογία ότι δεν συγκρίνεται με την φυσική παρουσία.

Γράφημα 21: Σε ποιους τομείς θα επιτρέπατε στο παιδί σας να συνεχίσει την εξ αποστάσεως εκπαίδευση μετά την πανδημία;

Σχετικά με τα επιπρόσθετα σχόλια ή απόψεις για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, μόνο 6 άτομα έδωσαν απάντηση και το 50,0% (N=3) ανέφερε ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση δεν βοηθάει καθόλου το παιδί σε αυτήν την ηλικία, το 33,3% (N=2) ότι δεν είναι λειτουργική (ο εκπαιδευτικός δεν είχε καθαρή εικόνα εκφράσεων των παιδιών, προκαλούσε άγχος σε πολύτεκνη οικογένεια), ενώ μόλις το 16,7% (N=1) δήλωσε ότι ήταν ένα αναγκαίο κακό, που κατάφερε να διατηρήσει ως ένα βαθμό τις σχέσεις της τάξης.

Έχετε κάποια άλλα σχόλια ή απόψεις για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση που δεν αναφέρθηκαν;

Γράφημα 22: Έχετε κάποια άλλα σχόλια ή απόψεις για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση που δεν αναφέρθηκαν;

Πίνακας 8: Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση μετά την πανδημία Covid-19

Στοιχείο	Κατηγορία	N	f%
Θα ήθελα το παιδί μου να κάνει εξ αποστάσεως εκπαίδευση και μετά την πανδημία Covid-19	Διαφωνώ απόλυτα	121	85,2
	Διαφωνώ	14	9,9
	Ούτε, συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	5	3,5
	Συμφωνώ	2	1,4
Σε ποιους τομείς θα επιτρέπατε στο παιδί σας να συνεχίσει την εξ αποστάσεως εκπαίδευση μετά την πανδημία;	Γλωσσικές δραστηριότητες (αφήγηση, προφορική & γραπτή έκφραση)	36	25,40
	Μαθηματικές δραστηριότητες	31	21,80
	Δραστηριότητες σχετικά με το Περιβάλλον/ Φυσικές επιστήμες (ανθρωπογενές & φυσικό περιβάλλον)	36	25,40
	Τέχνες (εικαστικά, θέατρο, φυσική αγωγή, μουσική)	45	31,70
	Ξένες γλώσσες αργότερα σε μεγαλύτερη ηλικία	3	2,10
	Άλλο (Διαδικτυακές πλατφόρμες παιχνιδιών, τεχνολογία, σε έκτακτη ανάγκη)	3	2,10
	Σε κανέναν τομέα, δεν συγκρίνεται με την φυσική παρουσία	29	20,40
Έχετε κάποια άλλα σχόλια ή απόψεις για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση που	Δεν βοηθάει καθόλου το παιδί σε αυτήν την ηλικία	3	50,0
	Δεν είναι λειτουργική (ο εκπαιδευτικός δεν είχε εικόνα εκφράσεων των παιδιών, προκαλούσε άγχος σε πολύτεκνη οικογένεια)	2	33,3

δεν αναφέρθηκαν; Ήταν ένα αναγκαίο κακό, που κατάφερε να διατηρήσει ως ένα βαθμό τις σχέσεις της τάξης	1	16,7
--	---	------

N: Συχνότητα, f %: Σχετική συχνότητα %

5.2. Επαγωγική Στατιστική

5.2.1. Συσχέτιση με τα δημογραφικά στοιχεία

Φύλο

Στον Πίνακα 11 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των ελέγχων independent samples t-test και Mann-Whitney των παραγόντων ως προς το φύλο, όπου εντοπίστηκε στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση των μέσων τιμών με τον παράγοντα «Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην εκπαίδευση» ($t(140)=2,127$, $p=0,035<0,05$).

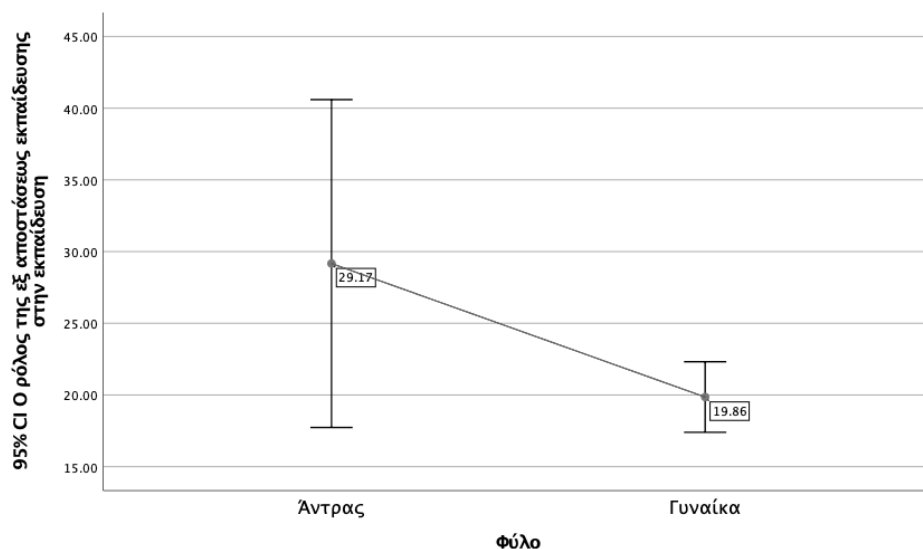
Πίνακας 9: Έλεγχοι independent samples t-test και Mann-Whitney των παραγόντων ως προς το φύλο

Παράγοντες	Έλεγχος	Στατιστικό	p-value
Συχνότητα χρήσης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	Mann-Whitney	U=645,500	0,311
Συχνότητα οργανωμένων μεθόδων από τον εκπαιδευτικό	Mann-Whitney	U=625,500	0,253
Αλληλεπίδραση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση	t-test	$t(140)=0,054$	0,957
Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην εκπαίδευση	t-test	$t(140)=2,127$	0,035
Η αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας	t-test	$t(140)=1,504$	0,135
Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια	t-test	$t(140)=0,978$	0,33
Προθυμία εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στο μέλλον	Mann-Whitney	U=684,500	0,256

Από τον Πίνακα 12 (Γράφημα 24) συμπεραίνεται ότι στον παράγοντα «Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην εκπαίδευση» ο μέσος όρος των ανδρών (Μ.Ο.= 29,17) είναι στατιστικά μεγαλύτερος ($t(140)=2,127$, $p=0,035$) από τον αντίστοιχο των γυναικών (Μ.Ο.= 19,86), που σημαίνει ότι οι άνδρες απάντησαν θετικότερα από τις γυναίκες σε αυτόν τον τομέα.

Πίνακας 10: «Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην εκπαίδευση»*Φύλο, independent samples t-test

Παράγοντας	Φύλο	N	M.O.	t (140)	p-value
Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην εκπαίδευση	Άνδρας	12	29,17	2,127	0,035
	Γυναίκα	130	19,86		

Γράφημα 23: Errorbar «Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην εκπαίδευση»* Φύλο

Ηλικία

Στον Πίνακα 13 αναφέρονται τα αποτελέσματα των ελέγχων ANOVA και Kruskal-Wallis των παραγόντων ως προς την ηλικία, όπου παρατηρήθηκε στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση των μέσων τιμών και μέσων βαθμίδων με τους παράγοντες, που σημαίνει ότι η ηλικία του δείγματος επηρεάζει τις απαντήσεις σε αυτήν την ενότητα του ερωτηματολογίου:

- «Συχνότητα χρήσης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης» ($H(3)=18,863$, $p<0,001$).
- «Συχνότητα οργανωμένων μεθόδων από τον εκπαιδευτικό» ($F(3,138)=2,683$, $p=0,049<0,05$)
- «Η αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας» ($F(3,138)=6,154$, $p=0,001<0,05$)
- «Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια» ($F(3,138)=3,173$, $p=0,026<0,05$)
- «Προθυμία εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στο μέλλον» ($H(3)=7,924$, $p=0,048<0,05$).

Πίνακας 11: Έλεγχοι ANOVA και Kruskal-Wallis των παραγόντων ως προς την ηλικία

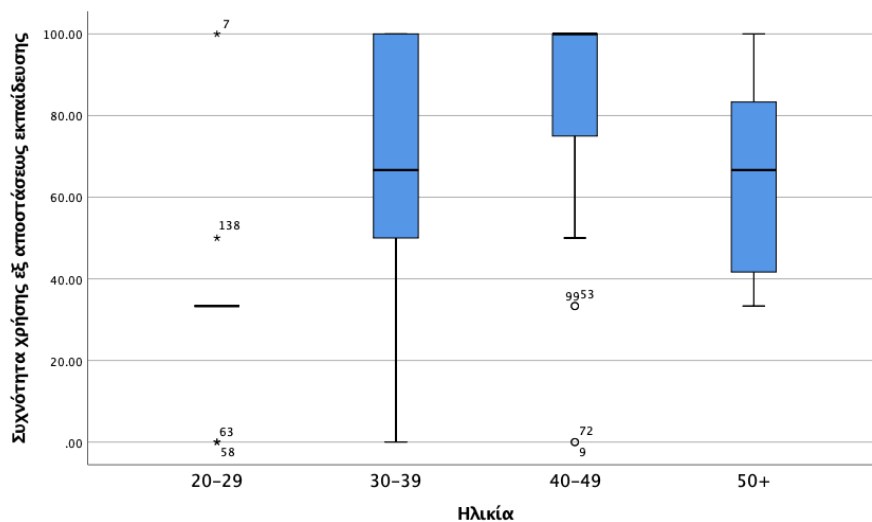
Παράγοντες	Έλεγχος	Στατιστικό	p-value
Συχνότητα χρήσης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	Kruskal-Wallis	$H(3)=18,863$	<0,001
Συχνότητα οργανωμένων μεθόδων από τον εκπαιδευτικό	ANOVA	$F(3,138)=2,683$	0,049
Αλληλεπίδραση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση	ANOVA	$F(3,138)=0,485$	0,693

Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην εκπαίδευση	ANOVA	F(3,138)=1,916	0,13
Η αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας	ANOVA	F(3,138)=6,154	0,001
Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια	ANOVA	F(3,138)=3,173	0,026
Προθυμία εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στο μέλλον	Kruskal-Wallis	H(3)=7,924	0,048

Από τον Πίνακα 14 (Γράφημα 25) φαίνεται ότι στον παράγοντα «Συχνότητα χρήσης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης» η μέση βαθμίδα των ατόμων που είναι 20-29 ετών (M.B.= 33,41) είναι στατιστικά μικρότερη από την αντίστοιχη εκείνων που είναι 30-39 ετών (M.B.= 69,71, adj.p=0,027) και 40-49 ετών (M.B.= 91,92, adj.p<0,001). Επιπλέον, η μέση βαθμίδα των ατόμων που είναι 30-39 ετών (M.B.= 69,71) είναι στατιστικά μικρότερη (adj.p=0,042) από την αντίστοιχη εκείνων που είναι 40-49 ετών (M.B.= 91,92).

Πίνακας 12: «Συχνότητα χρήσης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης»* Ηλικία, Kruskal-Wallis

Παράγοντας	Ηλικία	N	M.B.	H (3)	p-value
Συχνότητα χρήσης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	20-29	11	33,41	18,863	<0,001
	30-39	91	69,71		
	40-49	32	91,92		
	50+	8	62,5		

Γράφημα 24: Βoxplot «Συχνότητα χρήσης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης»* Ηλικία

Από τους Πίνακες 15,16 (Γράφημα 26) προκύπτει ότι στον παράγοντα «Συχνότητα οργανωμένων μεθόδων από τον εκπαιδευτικό» ο μέσος όρος των ατόμων με ηλικία

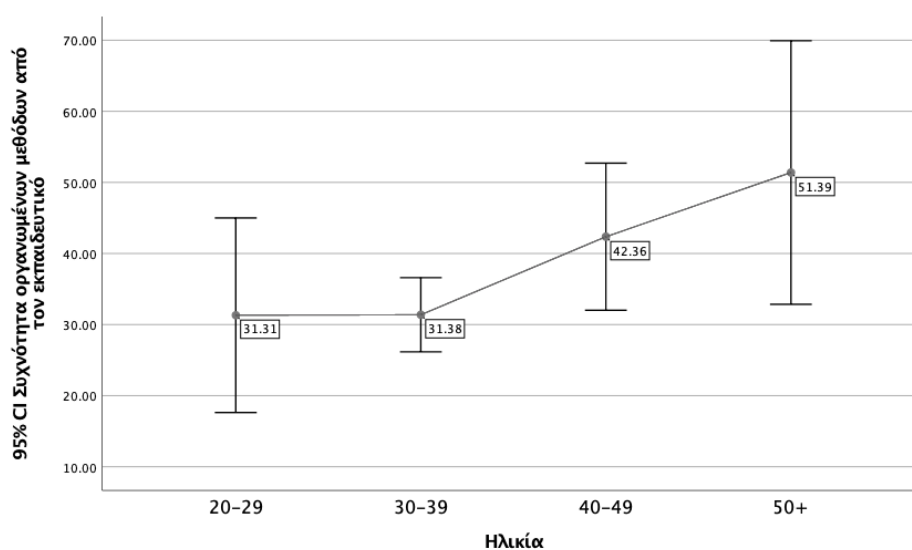
30-39 ετών (Μ.Ο.= 31,38) είναι στατιστικά μικρότερος από τον αντίστοιχο εκείνων που είναι 40-49 (Μ.Ο.= 42,36, $p=0,038$) και άνω των 50 (Μ.Ο.=51,39, $p=0,035$).

Πίνακας 13: «Συχνότητα οργανωμένων μεθόδων από τον εκπαιδευτικό»* Ηλικία, ANOVA

Παράγοντας	Ηλικία	N	Μ.Ο.	F (3,138)	p-value
Συχνότητα οργανωμένων μεθόδων από τον εκπαιδευτικό	20-29	11	31,31	2,683	0,049
	30-39	91	31,38		
	40-49	32	42,36		
	50+	8	51,39		

Πίνακας 14: Post hoc analysis LSD για «Συχνότητα οργανωμένων μεθόδων από τον εκπαιδευτικό»* Ηλικία

Παράγοντας	Ηλικία I	Ηλικία J	Μέση διαφορά (I-J)	p-value
Συχνότητα οργανωμένων μεθόδων από τον εκπαιδευτικό	20-29	30-39	-0,0666	0,993
		40-49	-11,04798	0,217
		50+	-20,07576	0,092
	30-39	20-29	0,0666	0,993
		40-49	-10,98138*	0,038
		50+	-20,00916*	0,035
	40-49	20-29	11,04798	0,217
		30-39	10,98138*	0,038
		50+	-9,02778	0,372
	50+	20-29	20,07576	0,092
		30-39	20,00916*	0,035
		40-49	9,02778	0,372

Γράφημα 25: Errorbar «Συχνότητα οργανωμένων μεθόδων από τον εκπαιδευτικό»* Ηλικία

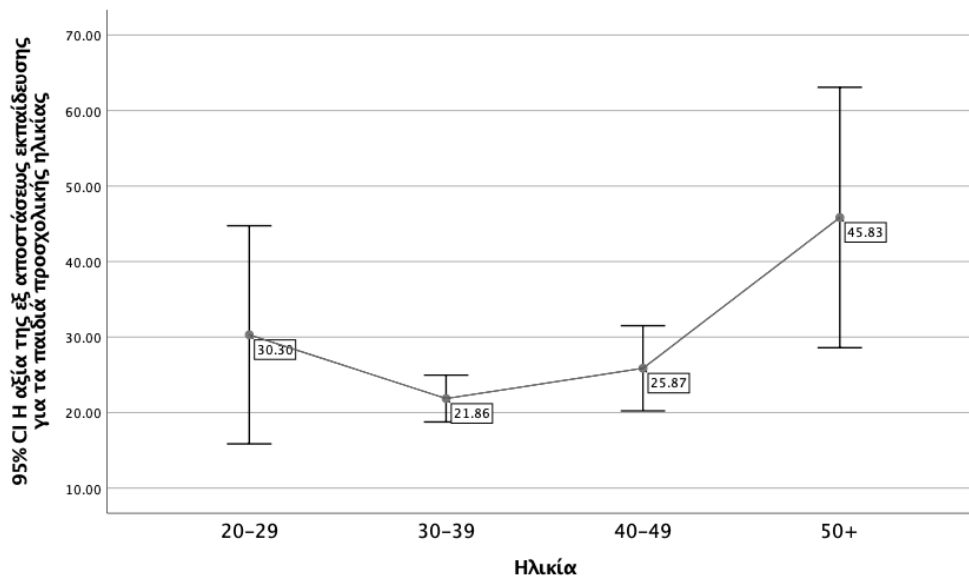
Από τους Πίνακες 17,18 (Γράφημα 27) φαίνεται ότι στον παράγοντα «Η αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας» ο μέσος όρος των ατόμων με ηλικία άνω των 50 (Μ.Ο.= 45,83) είναι στατιστικά μεγαλύτερος από τον αντίστοιχο εκείνων που είναι 20-29 (Μ.Ο.= 30,30, $p=0,038$), 40-49 (Μ.Ο.= 25,87, $p=0,002$) και 30-39 (Μ.Ο.=21,86, $p<0,001$), που σημαίνει ότι όσοι ήταν άνω των 50 απαντούσαν θετικότερα σε αυτό τον παράγοντα.

Πίνακας 15: «Η αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας»* Ηλικία, ANOVA

Παράγοντας	Ηλικία	N	Μ.Ο.	F (3,138)	p-value
Η αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας	20-29	11	30,30	6,154	0,001
	30-39	91	21,86		
	40-49	32	25,87		
	50+	8	45,83		

Πίνακας 16: Post hoc analysis LSD για «Η αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας»* Ηλικία

Παράγοντας	Ηλικία I	Ηλικία J	Μέση διαφορά (I-J)	p-value
Η αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας	20-29	30-39	8,44711	0,099
		40-49	4,43497	0,428
		50+	-15,53030*	0,038
	30-39	20-29	-8,44711	0,099
		40-49	-4,01213	0,223
		50+	-23,97741*	<0,001
	40-49	20-29	-4,43497	0,428
		30-39	4,01213	0,223
		50+	-19,96528*	0,002
	50+	20-29	15,53030*	0,038
		30-39	23,97741*	<0,001
		40-49	19,96528*	0,002

Γράφημα 26: Errorbar «Η αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας»* Ηλικία

Οι Πίνακες 19 & 20 (Γράφημα 28) δείχνουν ότι στον παράγοντα «Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια» ο μέσος όρος των ατόμων με ηλικία άνω των 50 (M.O.= 55,36) είναι στατιστικά μεγαλύτερος από τον αντίστοιχο εκείνων που είναι 40-49 (M.O.= 39,40, $p=0,042$), 30-39 (M.O.= 39,40, $p=0,004$) και 20-29 (M.O.= 34,09, $p=0,021$).

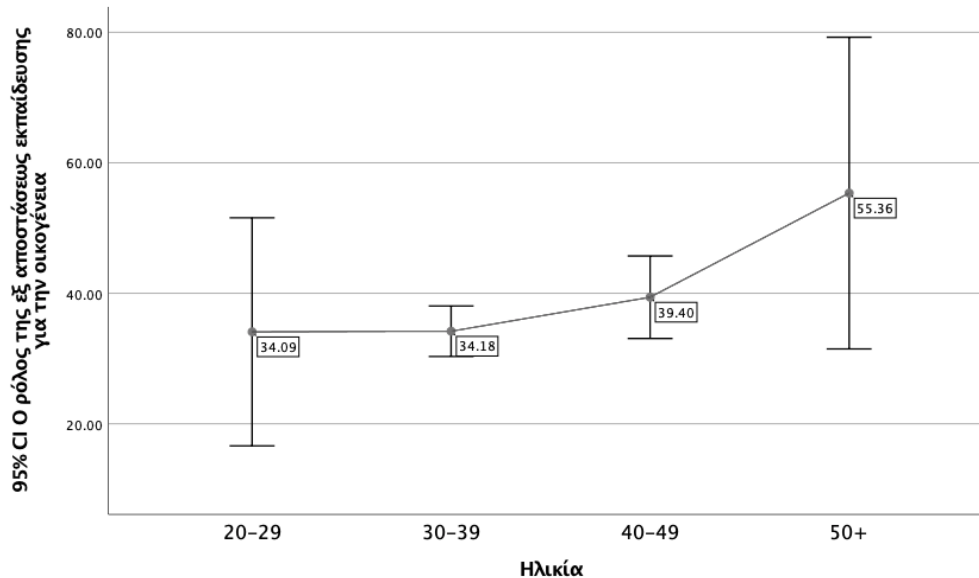
Πίνακας 17: «Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια»* Ηλικία, ANOVA

Παράγοντας	Ηλικία	N	M.O.	F (3,138)	p-value
Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια	20-29	11	34,09	3,173	0,026
	30-39	91	34,18		
	40-49	32	39,40		
	50+	8	55,36		

Πίνακας 18: Post hoc analysis LSD για «Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια»* Ηλικία

Παράγοντας	Ηλικία I	Ηλικία J	Μέση διαφορά (I-J)	p-value
Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια	20-29	30-39	-0,09276	0,988
		40-49	-5,30641	0,44
		50+	-21,26623*	0,021
	30-39	20-29	0,09276	0,988
		40-49	-5,21365	0,198
		50+	-21,17347*	0,004
	40-49	20-29	5,30641	0,44
		30-39	5,21365	0,198
		50+	-15,95982*	0,042

	20-29	21,26623*	0,021
50+	30-39	21,17347*	0,004
	40-49	15,95982*	0,042

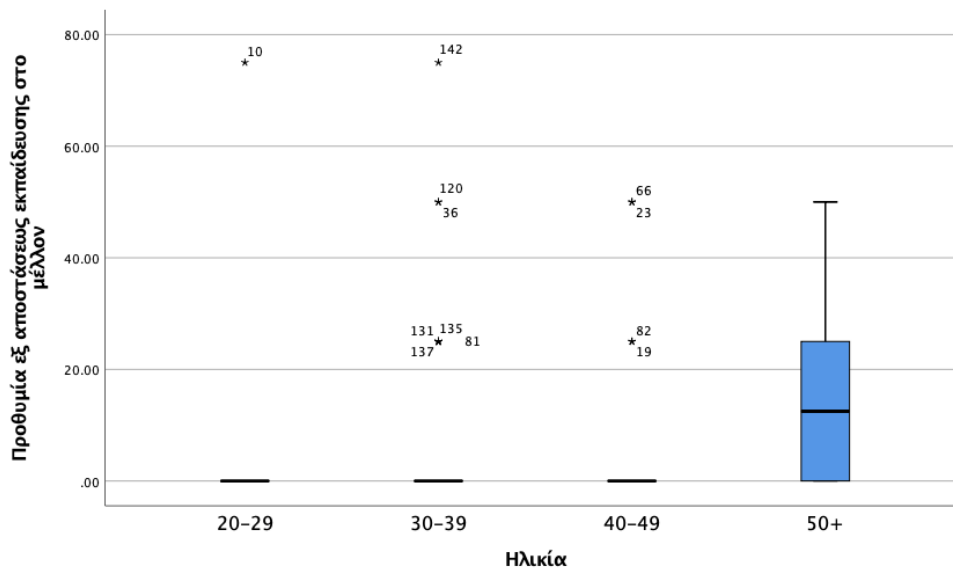

Γράφημα 27: Errorbar «Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια»* Ηλικία

Ο Πίνακας 21 (Γράφημα 29) αναδεικνύει ότι στον παράγοντα «Προθυμία εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στο μέλλον» η μέση βαθμίδα των ατόμων που είναι 20-29 ετών (M.B.= 33,41) είναι στατιστικά μικρότερη από την αντίστοιχη εκείνων που είναι 30-39 ετών (M.B.= 69,71, adj.p=0,027) και 40-49 ετών (M.B.= 91,92, adj.p<0,001). Επιπλέον, η μέση βαθμίδα των ατόμων που είναι 30-39 ετών (M.B.= 69,71) είναι στατιστικά μικρότερη (adj.p=0,042) από την αντίστοιχη εκείνων που είναι 40-49 ετών (M.B.= 91,92).

Πίνακας 19: «Προθυμία εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στο μέλλον»* Ηλικία, Kruskal-Wallis

Παράγοντας	Ηλικία	N	M.B.	H (3)	p-value
Προθυμία εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στο μέλλον	20-29	11	33,41	7,924	0,048
	30-39	91	69,71		
	40-49	32	91,92		
	50+	8	62,5		

Γράφημα 28: Βοξπλοτ «Προθυμία εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στο μέλλον»* Ηλικία

Σπουδές

Ο Πίνακας 22 παρουσιάζει τα αποτελέσματα των ελέγχων ANOVA και Kruskal-Wallis των παραγόντων ως προς τις σπουδές, όπου παρατηρήθηκε στατιστικά σημαντική διαφορά των μέσων τιμών με τους παράγοντες:

- «Συχνότητα οργανωμένων μεθόδων από τον εκπαιδευτικό» ($F(2,139)=3,658$, $p=0,028<0,05$)
- «Η αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας» ($F(2,139)=4,156$, $p=0,018<0,05$).

Πίνακας 20: Έλεγχοι ANOVA και Kruskal-Wallis των παραγόντων ως προς τις σπουδές

Παράγοντες	Έλεγχος	Στατιστικό	p-value
Συχνότητα χρήσης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	Kruskal-Wallis	H(2)=1,036	0,596
Συχνότητα οργανωμένων μεθόδων από τον εκπαιδευτικό	ANOVA	F(2,139)=3,658	0,028
Αλληλεπίδραση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση	Kruskal-Wallis	H(2)=2,787	0,248
Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην εκπαίδευση	Kruskal-Wallis	H(2)=1,110	0,574
Η αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας	ANOVA	F(2,139)=4,156	0,018
Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια	ANOVA	F(2,139)=0,476	0,622
Προθυμία εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στο μέλλον	Kruskal-Wallis	H(2)=1,978	0,372

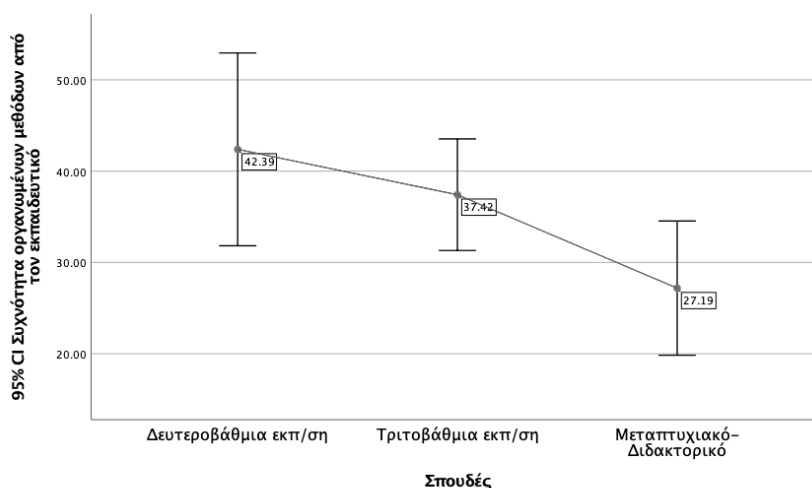
Οι Πίνακες 23,24 (Γράφημα 30) παρουσιάζουν ότι στον παράγοντα «Συχνότητα οργανωμένων μεθόδων από τον εκπαιδευτικό» ο μέσος όρος των ατόμων που έχουν μεταπτυχιακό/διδακτορικό (Μ.Ο.= 27,19) είναι στατιστικά μικρότερος από τον αντίστοιχο εκείνων που είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Μ.Ο.= 37,42, $p=0,036$) και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Μ.Ο.= 42,39, $p=0,015$).

Πίνακας 21: «Συχνότητα οργανωμένων μεθόδων από τον εκπαιδευτικό»* Σπουδές, ANOVA

Παράγοντας	Σπουδές	N	Μ.Ο.	F (2,139)	p-value
Συχνότητα οργανωμένων μεθόδων από τον εκπαιδευτικό	Δευτεροβάθμια εκπ/ση	27	42,39	3,658	0,028
	Τριτοβάθμια εκπ/ση	68	37,42		
	Μεταπτυχιακό-Διδακτορικό	47	27,19		

Πίνακας 22: Post hoc analysis LSD για «Συχνότητα οργανωμένων μεθόδων από τον εκπαιδευτικό»* Σπουδές

Παράγοντας	Σπουδές I	Σπουδές J	Μέση διαφορά (I-J)	p-value
Συχνότητα οργανωμένων μεθόδων από τον εκπαιδευτικό	Δευτεροβάθμια εκπ/ση	Τριτοβάθμια εκπ/ση	4,96853	0,392
		Μεταπτυχιακό-Διδακτορικό	15,20007*	0,015
	Τριτοβάθμια εκπ/ση	Δευτεροβάθμια εκπ/ση	-4,96853	0,392
		Μεταπτυχιακό-Διδακτορικό	10,23154*	0,036
	Μεταπτυχιακό-Διδακτορικό	Δευτεροβάθμια εκπ/ση	-15,20007*	0,015
		Τριτοβάθμια εκπ/ση	-10,23154*	0,036

Γράφημα 29: Errorbar «Συχνότητα οργανωμένων μεθόδων από τον εκπαιδευτικό»* Σπουδές

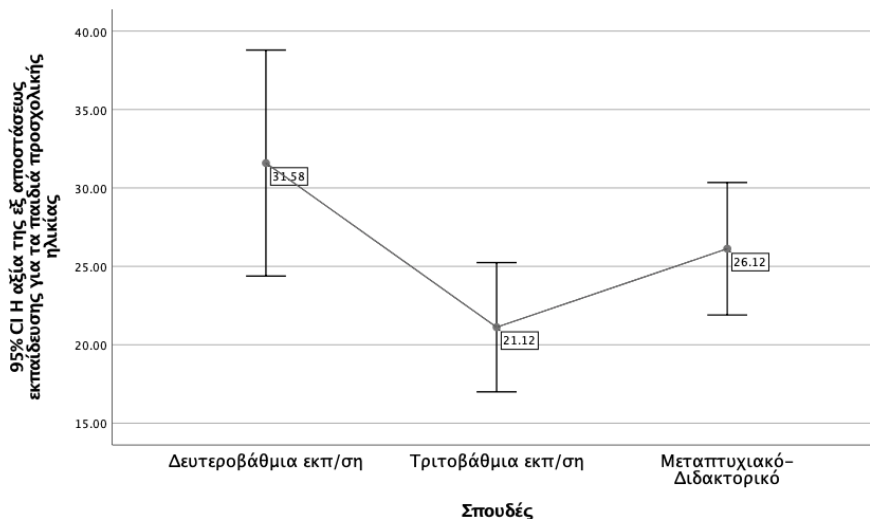
Στους Πίνακες 25,26 (Γράφημα 31) παρατηρείται ότι στον παράγοντα «Η αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας» ο μέσος όρος των ατόμων που είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Μ.Ο.= 31,58) είναι στατιστικά μεγαλύτερος ($p=0,006$) από τον αντίστοιχο εκείνων που είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Μ.Ο.=21,12)., που σημαίνει ότι οι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης απαντούσαν θετικότερα στην ενότητα αυτή.

Πίνακας 23: «Η αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας»* Σπουδές, ANOVA

Παράγοντας	Σπουδές	N	Μ.Ο.	F (2,139)	p-value
Η αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας	Δευτεροβάθμια εκπ/ση	27	31,58	4,156	0,018
	Τριτοβάθμια εκπ/ση	68	21,12		
	Μεταπτυχιακό-Διδακτορικό	47	26,12		

Πίνακας 24: Post hoc analysis LSD για «Η αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας»* Σπουδές

Παράγοντας	Σπουδές I	Σπουδές J	Μέση διαφορά (I-J)	p-value
Η αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας	Δευτεροβάθμια εκπ/ση	Τριτοβάθμια εκπ/ση	10,46508*	0,006
		Μεταπτυχιακό-Διδακτορικό	5,46143	0,171
	Τριτοβάθμια εκπ/ση	Δευτεροβάθμια εκπ/ση	-10,46508*	0,006
		Μεταπτυχιακό-Διδακτορικό	-5,00365	0,111
	Μεταπτυχιακό-Διδακτορικό	Δευτεροβάθμια εκπ/ση	-5,46143	0,171
		Τριτοβάθμια εκπ/ση	5,00365	0,111

Γράφημα 30: Errorbar «Η αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας»* Σπουδές

Επαγγελματική ιδιότητα

Ο Πίνακας 27 δείχνει τα αποτελέσματα των ελέγχων ANOVA και Kruskal-Wallis των παραγόντων ως προς την επαγγελματική ιδιότητα, όπου παρατηρείται στατιστικά σημαντική διαφορά των μέσων τιμών και μέσων βαθμίδων με τους παράγοντες:

- «Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην εκπαίδευση» ($H(3)=11,532$, $p=0,009<0,05$)
- «Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια» ($F(3,138)=5,262$, $p=0,002<0,05$).

Πίνακας 25: Έλεγχοι ANOVA και Kruskal-Wallis των παραγόντων ως προς την επαγγελματική ιδιότητα

Παράγοντες	Έλεγχος	Στατιστικό	p-value
Συχνότητα χρήσης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	Kruskal Wallis	H (2)=1,036	0,596
Συχνότητα οργανωμένων μεθόδων από τον εκπαιδευτικό	ANOVA	F(3,138)=0,407	0,748
Αλληλεπίδραση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση	ANOVA	F(3,138)=1,253	0,293
Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην εκπαίδευση	Kruskal-Wallis	H(3)=11,532	0,009
Η αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας	ANOVA	F(3,138)=1,544	0,206
Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια	ANOVA	F(3,138)=5,262	0,002
Προθυμία εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στο μέλλον	Kruskal-Wallis	H(3)=0,271	0,965

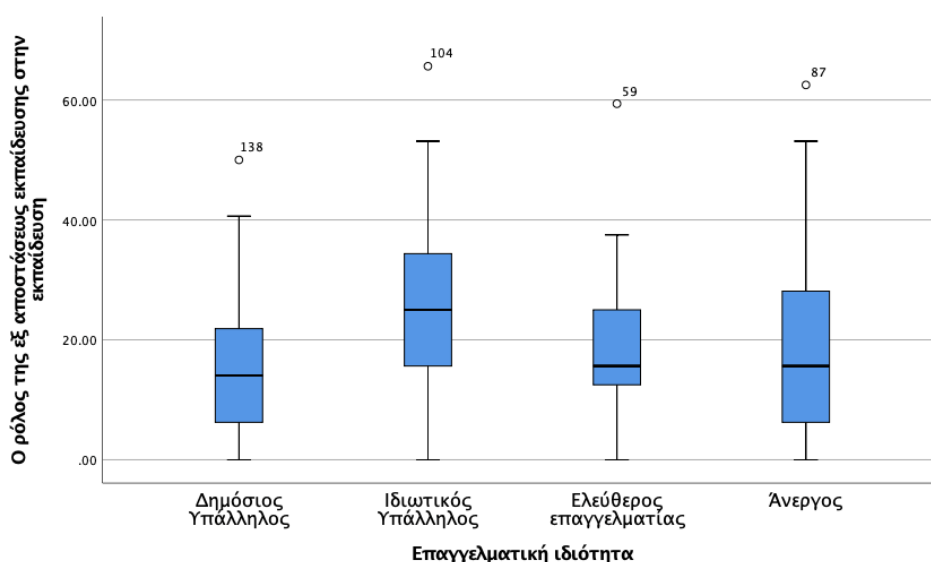
Στον Πίνακα 28 (Γράφημα 32) φανερώνεται ότι στον παράγοντα «Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην εκπαίδευση» η μέση βαθμίδα των ατόμων που είναι

δημόσιοι υπάλληλοι (M.B.= 59,65) είναι στατιστικά μικρότερη (adj.p=0,027) από την αντίστοιχη εκείνων που είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι (M.B.= 86,37). Άρα, οι ιδιωτικοί υπάλληλοι απαντούσαν θετικότερα σε αυτή την ενότητα ερωτήσεων.

Πίνακας 26: «Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην εκπαίδευση»* Επαγγελματική ιδιότητα, Kruskal-Wallis

Παράγοντας	Επαγγελματική ιδιότητα	N	M.B.	H (3)	p-value
Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην εκπαίδευση	Δημόσιος Υπάλληλος	56	59,65	7,924	0,048
	Ιδιωτικός Υπάλληλος	51	86,37		
	Ελεύθερος επαγγελματίας	17	69,09		
	Άνεργος	18	68,5		

Γράφημα 31: Βoxplot «Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην εκπαίδευση»* Επαγγελματική ιδιότητα

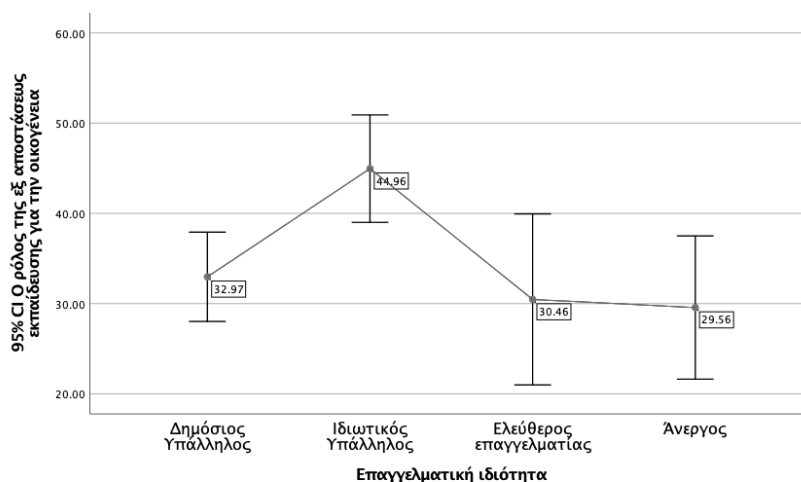
Στον παράγοντα «Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια» (Πίνακες 29,30 & Γράφημα 33), ο μέσος όρος των ατόμων που είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι (M.O.= 44,96) είναι στατιστικά μεγαλύτερος από τον αντίστοιχο εκείνων που είναι δημόσιοι υπάλληλοι (M.O.=32,97, p=0,002), ελεύθεροι επαγγελματίες (M.O.=30,46, p=0,008) και άνεργοι (M.O.= 29,56, p=0,004). Και σε αυτή την ενότητα ερωτήσεων οι ιδιωτικοί υπάλληλοι απαντούσαν θετικότερα σε σχέση με τους δημόσιους υπάλληλους, τους ελεύθερους επαγγελματίες και τους άνεργους.

Πίνακας 27: «Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια»* Επαγγελματική ιδιότητα, ANOVA

Παράγοντας	Επαγγελματική ιδιότητα	N	M.O.	F (3,138)	p-value
Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια	Δημόσιος Υπάλληλος	56	32,97	5,262	0,002
	Ιδιωτικός Υπάλληλος	51	44,96		
	Ελεύθερος επαγγελματίας	17	30,46		
	Άνεργος	18	29,56		

Πίνακας 28: Post hoc analysis LSD για «Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια»* Επαγγελματική ιδιότητα

Παράγοντας	Επαγγελματική ιδιότητα	Επαγγελματική ιδιότητα	Μέση διαφορά (I-J)	p-value
Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια	Δημόσιος Υπάλληλος	Ιδιωτικός Υπάλληλος	-11,98604*	0,002
		Ελεύθερος επαγγελματίας	2,50975	0,638
		Άνεργος	3,40845	0,514
		Δημόσιος Υπάλληλος	11,98604*	0,002
	Ιδιωτικός Υπάλληλος	Ελεύθερος επαγγελματίας	14,49580*	0,008
		Άνεργος	15,39449*	0,004
		Δημόσιος Υπάλληλος	-2,50975	0,638
		Ιδιωτικός Υπάλληλος	-14,49580*	0,008
	Ελεύθερος επαγγελματίας	Άνεργος	0,89869	0,89
		Δημόσιος Υπάλληλος	-3,40845	0,514
		Ιδιωτικός Υπάλληλος	-15,39449*	0,004
		Ελεύθερος επαγγελματίας	-0,89869	0,89

Γράφημα 32: Errorbar «Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια»* Επαγγελματική ιδιότητα

Το φύλο του παιδιού

Ο Πίνακας 31 παρουσιάζει τα αποτελέσματα των ελέγχων independent samples t-test των παραγόντων ως προς το φύλο του παιδιού, στους οποίους δεν βρέθηκε καμία στατιστικά σημαντική διαφορά των μέσων τιμών με τους παράγοντες ($p \geq 0,154$). Συνεπώς, το φύλο του παιδιού δεν διαδραμάτισε κάποιον ρόλο στις απαντήσεις των γονέων.

Πίνακας 29: Έλεγχοι independent samples t-test των παραγόντων ως προς το φύλο του παιδιού

Παράγοντες	t	df	p-value
Συχνότητα χρήσης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	0,328	140	0,743
Συχνότητα οργανωμένων μεθόδων από τον εκπαιδευτικό	0,788	129,218	0,432
Αλληλεπίδραση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση	0,679	140	0,498
Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην εκπαίδευση	0,684	140	0,495
Η αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας	-0,021	140	0,984
Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια	1,434	140	0,154
Προθυμία εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στο μέλλον	1,310	132,562	0,193

Αριθμό παιδιών

Στον Πίνακα 32 παρουσιάζονται τα ευρήματα των ελέγχων ANOVA και Kruskal-Wallis των παραγόντων ως προς τον αριθμό των παιδιών, στους οποίους δεν σημειώθηκε καμία στατιστικά σημαντική διαφορά των μέσων τιμών με τους παράγοντες ($p \geq 0,052$). Συνεπώς, ο αριθμός των παιδιών μιας οικογένειας δεν επηρεάζει τις απαντήσεις των γονέων.

Πίνακας 30: Έλεγχοι ANOVA και Kruskal-Wallis των παραγόντων ως προς τον αριθμό των παιδιών

Παράγοντες	Έλεγχος	Στατιστικό	p-value
Συχνότητα χρήσης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	Kruskal-Wallis	H(3)=4,932	0,177
Συχνότητα οργανωμένων μεθόδων από τον εκπαιδευτικό	ANOVA	F(3,138)1,174	0,322
Αλληλεπίδραση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση	ANOVA	F(3,138)2,636	0,052
Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην εκπαίδευση	Kruskal-Wallis	H(3)=3,778	0,287
Η αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας	ANOVA	F(3,138)1,544	0,206
Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια	ANOVA	F(3,138)1,230	0,301
Προθυμία εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στο μέλλον	Kruskal-Wallis	H(3)=7,261	0,064

Τάξη φοίτησης παιδιού κατά την διάρκεια της πανδημίας Covid-19

Ο Πίνακας 33 παρουσιάζει τα αποτελέσματα των ελέγχων independent samples t-test των παραγόντων ως προς την τάξη φοίτησης του παιδιού στη πανδημία του Covid-19, στον οποίο φάνηκε σημαντική διαφοροποίηση στις μέσες τιμές με τον παράγοντα «Συχνότητα οργανωμένων μεθόδων από τον εκπαιδευτικό» ($t(140)= 2,889$, $p=0,004<0,05$).

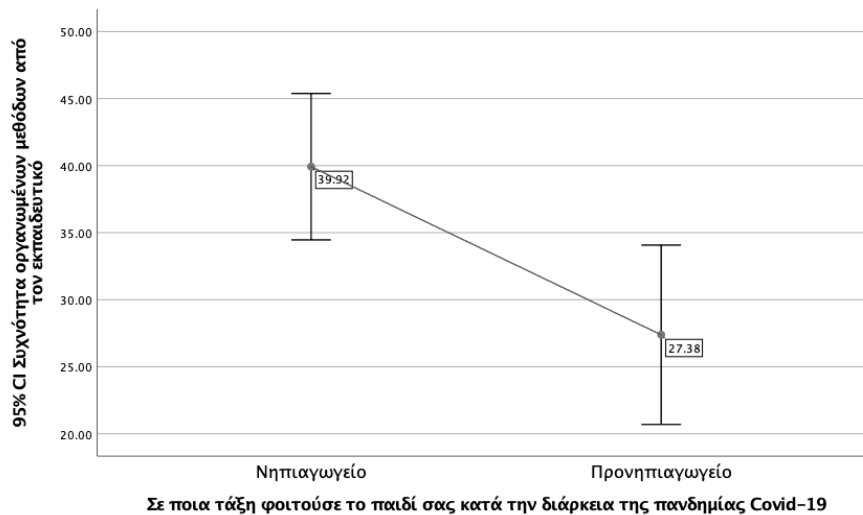
Πίνακας 31: Έλεγχοι independent samples t-test των παραγόντων ως προς την τάξη φοίτησης του παιδιού κατά την διάρκεια της πανδημίας του Covid-19

Παράγοντες	t	df	p-value
Συχνότητα χρήσης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	1,606	140	0,111
Συχνότητα οργανωμένων μεθόδων από τον εκπαιδευτικό	2,889	140	0,004
Αλληλεπίδραση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση	0,678	140	0,499
Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην εκπαίδευση	0,983	140	0,327
Η αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας	0,517	140	0,606
Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια	-0,396	140	0,693
Προθυμία εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στο μέλλον	0,250	140	0,803

Ως προς την «Συχνότητα οργανωμένων μεθόδων από τον εκπαιδευτικό» φαίνεται από τον Πίνακα 34 (Γράφημα 34) ότι ο μέσος όρος των γονιών που το παιδί τους φοιτούσε στο νηπιαγωγείο (M.O.= 29,17) είναι στατιστικά μεγαλύτερος ($t(140)= 2,889$, $p=0,004$) από τον αντίστοιχο των γονιών που το παιδί τους φοιτούσε στο προνηπιαγωγείο (M.O.= 19,86). Συνεπώς, οι γονείς παιδιών που φοιτούσαν στο νηπιαγωγείο, παρατηρούσαν περισσότερες οργανωμένες δραστηριότητες σε σχέση με τους γονείς που τα παιδιά τους ήταν στο προνηπιαγωγείο.

Πίνακας 32: «Συχνότητα οργανωμένων μεθόδων από τον εκπαιδευτικό»* Τάξη φοίτησης κατά την διάρκεια της πανδημίας, independent samples t-test

Παράγοντας	Τάξη φοίτησης κατά την διάρκεια της πανδημίας		N	M.O.	t (140)	p-value
	Νηπιαγωγείο	Προνηπιαγωγείο				
Συχνότητα οργανωμένων μεθόδων από τον εκπαιδευτικό	Νηπιαγωγείο	Προνηπιαγωγείο	86	39,92	2,889	0,004
			56	27,38		

Γράφημα 33: Errorbar «Συχνότητα οργανωμένων μεθόδων από τον εκπαιδευτικό»* Τάξη φοίτησης κατά την διάρκεια της πανδημίας

Τάξη φοίτησης παιδιού στο Νηπιαγωγείο

Στον Πίνακα 35 γίνεται παρουσίαση των ευρημάτων από τους ελέγχους independent samples t-test και Mann-Whitney των παραγόντων ως προς την τάξη φοίτησης του παιδιού στο νηπιαγωγείο ή στο προνηπιαγωγείο, όπου δεν παρατηρήθηκε καμία στατιστικά σημαντική διαφορά των μέσων τιμών με τους παράγοντες ($p \geq 0,081$).

Πίνακας 33: Έλεγχοι independent samples t-test και Mann-Whitney των παραγόντων ως προς τη μονάδα φοίτησης του παιδιού στο νηπιαγωγείο

Παράγοντες	Έλεγχος	Στατιστικό	p-value
Συχνότητα χρήσης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	Mann-Whitney	U=1007,000	0,995
Συχνότητα οργανωμένων μεθόδων από τον εκπαιδευτικό	t-test	t(140)=-0,639	0,524
Αλληλεπίδραση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση	t-test	t(140)=1,759	0,081
Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην εκπαίδευση	t-test	t(140)=-0,074	0,941
Η αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας	t-test	t(140)=1,527	0,129
Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια	t-test	t(140)=0,034	0,973
Προθυμία εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στο μέλλον	Mann-Whitney	U=988,000	0,834

Κεφάλαιο 6: Συμπεράσματα- Συζήτηση

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση θεωρήθηκε ως η πιο άμεση λύση για να αντικαταστήσει την παραδοσιακή μάθηση (με φυσική παρουσία) κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, με σκοπό την διατήρηση της μάθησης των μικρών παιδιών στο σπίτι. Ωστόσο, η συζήτηση γύρω από την εξ αποστάσεως εκπαίδευση έχει προκαλέσει σύγχυση σε γονείς και εκπαιδευτικούς, ακόμα και σε αυτούς που είναι υπέρ της χρήσης νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση (Dong & Mertala, 2020; Isikoglou Erdogan et al.,2019). Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν η διερεύνηση των στάσεων και των απόψεων γονέων με παιδιά προσχολικής ηλικίας για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Διεξήχθη μία ποσοτική έρευνα, με χρήση ερωτηματολογίου που περιείχε κλίμακες Likert, αποδεκτής αξιοπιστίας ($\alpha \geq 0,662$).

Αρχικά μελετήθηκε η χρήση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, όπου προέκυψε ότι υπήρξε υψηλή συχνότητα χρήσης. Συγκεκριμένα, περισσότεροι από τους μισούς δήλωσαν ότι το παιδί τους, κατά την διάρκεια της πανδημίας, συμμετείχε στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση κάθε μέρα και άλλο ένα 30% ότι το παιδί τους συμμετείχε 2-3 φορές την εβδομάδα. Επιπλέον, η πλειοψηφία ανέφερε ότι η διάρκεια παρακολούθησης ήταν άνω των 40 λεπτών ανά μάθημα σε αντιδιαστολή με την έρευνα των Dong et al. (2020), όπου η πλειοψηφία των παιδιών προσχολικής ηλικίας δεν παρακολουθούσε πάνω από 30 λεπτά τη μέρα.

Όσον αφορά τους κύριους θεματικούς άξονες από τους οποίους πραγματοποιούνταν δραστηριότητες στο παιδί, κατά την διάρκεια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, η πλειοψηφία δήλωσε ότι πραγματοποιούνταν χρήση γλωσσικών δραστηριοτήτων (αφήγηση, προφορική & γραπτή έκφραση) και των εικαστικών, του θεάτρου, της φυσικής αγωγής και της μουσικής. Παρόμοια και τα αποτελέσματα στους Dong et al. (2020) με την αφήγηση και τις γλωσσικές δραστηριότητες να υπερτερούν. Επιπρόσθετα στην έρευνά τους μεγάλο ποσοστό γονέων ανέφεραν και τις δραστηριότητες στον τομέα των φυσικών επιστημών (37,6%), ενώ στην παρούσα έρευνα το ποσοστό για τις φυσικές επιστήμες ήταν 25,4%.

Ακολούθως μελετήθηκε η χρήση οργανωμένων μεθόδων για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση από τον εκπαιδευτικό, όπου προέκυψε ότι η συχνότητα ήταν μικρή. Πιο συγκεκριμένα όσο αναφορά τις ασύγχρονες δραστηριότητες σε πλατφόρμες (π.χ. eclass, e-me κ.α.), σχεδόν το 40% δήλωσε ότι ο εκπαιδευτικός δεν τις χρησιμοποίησε

ποτέ και άλλο ένα 25% ότι τις χρησιμοποίησε μία φορά την εβδομάδα. Αναφορικά με τις εκπαιδευτικές εφαρμογές (π.χ. διαδικτυακοί σύνδεσμοι ή apps με εκπαιδευτικά παιχνίδια) και την αποστολή εκπαιδευτικού υλικού προς εκτύπωση η πλειοψηφία δήλωσε ότι είτε ο εκπαιδευτικός δεν τις χρησιμοποίησε ποτέ είτε ότι τις χρησιμοποίησε 1 φορά την εβδομάδα.

Έπειτα, μελετήθηκε η αλληλεπίδραση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, η οποία ήταν μέτρια. Ωστόσο, προέκυψε ότι, οι γονείς συχνά παρακολουθούσαν μαζί με το παιδί τους το εξ αποστάσεως μάθημά του. Οι Dong et al. (2020) αναφέρουν ότι πολλά παιδιά αλληλεπιδρούσαν καθημερινά με τον εκπαιδευτικό, ενώ οι πλειοψηφία των γονέων αλληλεπιδρούσε μερικές φορές την εβδομάδα. Αντίθετα, για μειωμένη αλληλεπίδραση έως και αποσύνδεση μεταξύ εκπαιδευτικών και γονιών κάνουν λόγο οι Bong & Begdahl (2021) στην έρευνά τους.

Συνεχίζοντας, στην συγκεκριμένη έρευνα, μελετήθηκαν οι στάσεις και οι πεποιθήσεις ως προς την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Για τον σκοπό αυτό, η μελέτη πραγματοποιήθηκε μέσω τριών διαφορετικών παραγόντων του ρόλου της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ως προς την εκπαίδευση την ίδια, της αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας και του ρόλου της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια.

Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια, δεν θεωρήθηκε σημαντικός. Συγκεκριμένα, οι γονείς συμφώνησαν με το ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση τους προκαλεί άγχος και τους στερεί χρόνο από τον χρόνο με το παιδί τους. Σχετικά με την στρεσογόνα κατάσταση που αντιμετωπίζουν οι γονείς στην πανδημία αναφέρονται και οι Spinelli et al. (2020), όπου προσπαθούν να εξισορροπήσουν την οικογενειακή και την εργασιακή τους ζωή παράλληλα με την εκπαιδευτική διαδικασία των παιδιών τους. Επιπλέον, οι Garbe et al. (2020) υπογραμμίζουν ότι οι γονείς ένιωθαν απροετοίμαστοι για την υποστήριξη της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, θεωρώντας ότι τους προστέθηκε μία επιπλέον ευθύνη. Μάλιστα, οι Brown et al. (2020) τονίζουν ότι το άγχος των γονέων κατά την διάρκεια της πανδημίας επηρέασε τα παιδιά τους και οι επιπτώσεις θα είναι μακροπρόθεσμες.

Επιπρόσθετα, στην παρούσα έρευνα οι γονείς διαφώνησαν με το ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση τους έχει εμπνεύσει με εκπαιδευτικές ιδέες, ώστε να βοηθούν το παιδί τους, ότι τους έμαθε πως να το εκπαιδεύουν και διαφώνησαν ότι βοηθά την σχέση

τους μαζί του. Στα μοναδικά θετικά το γεγονός ότι δεν τους επιβάρυνε οικονομικά. Αντίθετα, στους Bong & Begdahl (2021) αναφέρεται ότι οικογένειες με ένα παιδί εκτίμησαν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, καθώς ένιωσαν ότι ήρθαν πιο κοντά στην μάθηση του παιδιού τους. Επίσης, οι Bokayev et al. (2021) συμπέραναν από την έρευνά τους ότι οι γονείς με την βοήθεια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ένιωσαν μεγαλύτερη οικειότητα με την μαθησιακή διαδικασία των παιδιών τους.

Συνεχίζοντας, με την παρούσα έρευνα, μη σημαντικός χαρακτηρίστηκε ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ως προς την ίδια την εκπαίδευση. Συγκεκριμένα, οι γονείς συμφώνησαν με το ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση υστερεί στην δημιουργία μαθησιακής ατμόσφαιρας, είναι ακατάλληλη για παιδιά προσχολικής ηλικίας, όπως και με το ότι επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από το διαδικτυακό περιβάλλον/πλατφόρμα. Ομοίως, διαφώνησαν με τη θέση ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι πιο αποτελεσματική, καθώς και με το ότι τα παιδιά βρίσκουν πιο ενδιαφέρουσα την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Παράλληλα, διαφώνησαν απόλυτα με το ότι το περιεχόμενο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι καλύτερο από αυτό της παραδοσιακής εκπαίδευσης, καθώς και με το ότι το διδακτικό αποτέλεσμα της εξ αποστάσεως είναι καλύτερο από αυτό της παραδοσιακής εκπαίδευσης.

Ταυτόχρονα, κρίθηκε ότι η σημασία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας δεν υφίσταται καθόλου. Οι γονείς διαφώνησαν με τις θέσεις ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση ωφελεί στην ανάπτυξη της σκέψης των παιδιών, συμβάλλει στην γλωσσική τους ανάπτυξη, καθώς και ότι μπορεί να ωφελήσει στην ανάπτυξη του πρώιμου γραμματισμού (τα μικρά παιδιά κατανοούν σταδιακά τις λειτουργίες προφορικού/γραπτού λόγου). Παρομοίως, διαφώνησαν με το ότι βοηθά στην κατανόηση των Φυσικών Επιστημών, την ανεξαρτησία των παιδιών, στην καλλιτεχνική τους έκφραση, καθώς και τις κοινωνικές τους δεξιότητες. Ομοίως, συμφώνησαν με το ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση βλάπτει την υγεία των παιδιών, με την μείωση της δραστηριότητας (κινητικής π.χ.), καθώς και την όραση τους.

Παρόμοια αποτελέσματα παρατηρούνται στους Dong et al. (2020), όπου επισημαίνουν ότι και οι Κινέζοι γονείς αντιλαμβάνονται την εξ αποστάσεως εκπαίδευση ως λιγότερο αποτελεσματική με έλλειψη μαθησιακής ατμόσφαιρας. Επίσης αναφέρονται στην έλλειψη φυσικής δραστηριότητας, στον κίνδυνο για εθισμό στις οθόνες και σε προβλήματα όρασης. Στα προβλήματα όρασης αναφέρονται και

άλλες έρευνες (Drvodelic & Domovic,2021; Ku et al. 2019; Misirli & Ergulec, 2021; Sharkins, et al., 2016), γεγονός που αποδίδεται στην αύξηση του χρόνου των παιδιών μπροστά στην οθόνη.

Σε επόμενο βήμα, στην παρούσα έρευνα, μελετήθηκε η προθυμία για εξ αποστάσεως εκπαίδευση στο μέλλον, η οποία είναι σχεδόν μηδενική. Η συντριπτική πλειοψηφία των γονέων διαφώνησε ότι θα ήθελε το παιδί τους να κάνει εξ αποστάσεως εκπαίδευση και μετά την πανδημία Covid-19. Σχετικά με τους τομείς που θα επέτρεπαν στο παιδί τους να συνεχίσει την εξ αποστάσεως εκπαίδευση μετά την πανδημία, ο τομέας που δηλώθηκε σε μεγαλύτερο ποσοστό από τους γονείς είναι οι τέχνες (εικαστικά, θέατρο, φυσική αγωγή, μουσική) όπου σχεδόν το 30% έκανε αυτή την επιλογή, γενικότερα όμως υπήρχαν χαμηλά ποσοστά για τους διάφορους τομείς. Περίπου 1 στους 4 ανέφερε τις δραστηριότητες σχετικά με το Περιβάλλον και τις Φυσικές Επιστήμες και τις γλωσσικές δραστηριότητες και 1 στους 5 τις μαθηματικές. Και στην έρευνα των Dong et al. (2020), οι γονείς αναφέρουν ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση κατά την διάρκεια της πανδημίας ήταν μια αναγκαία και όχι τόσο επιθυμητή συνθήκη για την διατήρηση της επαφής και της αλληλεπίδρασης με το σχολικό περιβάλλον.

Επιπρόσθετα, μελετήθηκε ο βαθμός με τον οποίο οι απόψεις και αντιλήψεις των γονέων σχετίζονται με το δημογραφικό και επαγγελματικό τους προφίλ. Αναδείχθηκε ότι, οι άνδρες γονείς αξιολογούν σε μεγαλύτερο βαθμό σημαντικό τον ρόλο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην εκπαίδευση, σε σχέση με τις γυναίκες, αν και γενικά οι άνδρες, στην παρούσα έρευνα, είχαν μικρή συμμετοχή.

Παράλληλα, προέκυψε ότι η ηλικία είναι ικανή να επηρεάσει τις απόψεις των ερωτηθέντων. Συγκεκριμένα, προέκυψε ότι οι μαθητές με γονείς που είναι 20-29 ετών συμμετείχαν σε μικρότερο βαθμό στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση και οι γονείς τους είναι λιγότερο πρόθυμοι για εξ αποστάσεως εκπαίδευση στο μέλλον, σε σχέση με εκείνους που είναι 30 ετών και άνω. Αντίθετα, υψηλότερη χρήση και μεγαλύτερη προθυμία για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση παρατηρήθηκε από τους γονείς 40 ετών και άνω. Επιπλέον, άτομα ηλικίας άνω των 50 ετών έκριναν ότι υπάρχει μεγαλύτερη αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας, καθώς και ότι ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια κρίνεται πιο σημαντικός, σε σχέση με τους γονείς που είναι μικρότεροι των 50 ετών. Γονείς άνω

των 40 ετών παρατήρησαν σε υψηλότερο βαθμό την χρήση οργανωμένων μεθόδων από τον εκπαιδευτικό.

Άλλο ένα δημογραφικό στοιχείο που επηρεάζει τις απόψεις είναι και οι σπουδές των ερωτηθέντων. Πιο συγκεκριμένα, οι γονείς που έχουν μεταπτυχιακό/διδακτορικό θεώρησαν ότι υπήρχε μικρότερη συχνότητα χρήσης οργανωμένων μεθόδων από τον εκπαιδευτικό, σε σχέση με εκείνους που είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ταυτόχρονα, άτομα που είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης κρίνουν ότι υπάρχει μεγαλύτερη αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας, σε σχέση με εκείνους που είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Μία άλλη διάσταση σε σχέση με το μορφωτικό επίπεδο αναφέρουν οι Gonzalez & Bonal (2021), καθώς στην έρευνά τους οι γονείς με υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο είναι σε θέση να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, καθώς αναπτύσσουν εκπαιδευτικές πρακτικές, σε αντιδιαστολή με τους γονείς χαμηλότερου μορφωτικού επιπέδου, οι οποίοι δυσκολεύτηκαν να βοηθήσουν τα παιδιά τους. Μάλιστα, οι Coe, Weidmann, Coleman & Kay (2020) στην έρευνά τους κάνουν λόγο για όξυνση των κοινωνικών ανισοτήτων λόγω της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Επιπλέον, στην παρούσα έρευνα διαφάνηκε ότι η επαγγελματική ιδιότητα μπορεί να επηρεάσει τις αντιλήψεις των συμμετεχόντων. Συγκεκριμένα, οι δημόσιοι υπάλληλοι κρίνουν σε μικρότερο βαθμό ότι ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην εκπαίδευση θεωρείται σημαντικός, σε σχέση με τους ιδιωτικούς υπαλλήλους. Αντίστοιχα, οι ιδιωτικοί υπάλληλοι κρίνουν ότι υπάρχει μεγαλύτερος θετικός ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια, σε σχέση με εκείνους που είναι δημόσιοι υπάλληλοι, ελεύθεροι επαγγελματίες και άνεργοι.

Επίσης, από άλλες έρευνες σχετικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση κατά την περίοδο της πανδημίας, προκύπτουν περαιτέρω δυσκολίες, όπως δυσκολία ολοκλήρωσης εργασιών στο διαδικτυακό μάθημα χωρίς την συμβολή των γονέων σε παιδιά νηπιαγωγείου και δημοτικού (Lau & Lee, 2021), δυσκολίες στον κοινωνικό και συναισθηματικό τομέα των παιδιών (Stites, et al., 2021), δυσκολίες προσαρμογής των γονέων (Cruz, et al., 2021) και δυσκολίες ως προς τις καθημερινές συνήθειες των παιδιών καθώς η καθημερινότητά τους άλλαξε (Arslan et al., 2021).

Παρόλο που, κατά κύριο λόγο στην παρούσα έρευνα, οι γονείς παρουσιάζονται αρκετά αρνητικοί στην χρήση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης τόσο κατά την διάρκεια της πανδημίας, όσο και για μελλοντική χρήση, σε κάποιες έρευνες αναδεικνύονται και θετικές επιδράσεις της. Πιο συγκεκριμένα, στην έρευνα των Ramirez- Rueda et al. (2021) παρατηρείται μια θετική στάση των γονέων και των εκπαιδευτικών. Στους Mantovani et al. (2021) περίπου το 40% των γονέων έκριναν θετικά τις δραστηριότητες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Ωστόσο, τόσο οι Dong et al. (2020), όσο και οι Lau & Lee (2020), Abuhammad (2020) και Stites, et al. (2021) παρατηρούν ότι οι αρνητικές στάσεις και πεποιθήσεις των γονέων ως προς την εξ αποστάσεως εκπαίδευση κατά την διάρκεια της πανδημίας παρουσιάζονται σε πολλές και διαφορετικές μεταξύ τους χώρες (Αμερική, Χονγκ Κονγκ, Κίνα, Ιορδανία), κάτι που επιβεβαιώνεται και από την παρούσα έρευνα.

Κλείνοντας, χαρακτηριστικά είναι τα σχόλια των γονέων στην ανοιχτή ερώτηση στο τέλος του ερωτηματολογίου της παρούσας έρευνας, που τους επιτρέπει να εκφέρουν ελεύθερα την γνώμη τους (σχόλια, κάτι που δεν αναφέρθηκε κτλ.). Συγκεκριμένα, αναφέρουν για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση ότι «ήταν ένα αναγκαίο κακό που κατάφερε ως ένα βαθμό να διατηρήσει τις σχέσεις της τάξης», ότι «δε βοηθάει καθόλου το παιδί σε κάτι». Επίσης μία μητέρα αναφέρει «εγώ, λόγω του ότι είμαι μια πολύτεκνη μαμά, δεν μου άρεσε καθόλου, γιατί μου προκαλούσε άγχος και δεν ήξερα ποιο παιδί μου να βοηθήσω πρώτο». Άλλος γονέας αναφέρει «όταν το παιδί μου ήθελε να απαντήσει δε ερωτήσεις που γνώριζε δεν ήταν πάντα στην εικόνα της εκπαιδευτικού και επειδή δεν το έβλεπε τις πιο πολλές φορές από την απογοήτευση του, δεν ήθελε το παιδί μου να προσπαθήσει πάλι, όσο και αν το παρότρυνα, όταν γνώριζε την απάντηση. Ήταν αρνητικός. Στην τάξη μέσα, σίγουρα θα τον έβλεπε η εκπαιδευτικός και θα του έδινε τον λόγο». Επίσης, άλλος γονέας αναφέρει ότι «τα παιδιά στο οικείο περιβάλλον του σπιτιού δεν μπορούν να επικεντρωθούν στην εκπαίδευση» και τέλος άλλος γονέας αναφέρει «χάλια, ειδικά στην προσχολική εκπαίδευση».

Κεφάλαιο 7: Περιορισμοί της έρευνας και προτάσεις

Η ψηφιακή και διαδικτυακή μάθηση κέρδιζε δημοτικότητα λόγω των πλεονεκτημάτων της, όπως η μεγαλύτερη ευελιξία, η ευρύτερη πρόσβαση και το χαμηλό κόστος και πριν την πανδημία (Dong et al., 2020). Άλλωστε, η χρήση νέων τεχνολογιών στην υποστήριξη της μαθησιακής διαδικασίας, αποτελεί βασικό στοιχείο για τις δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα, γεγονός που έχει προσελκύσει το ενδιαφέρον εκπαιδευτικών και ερευνητών, οι οποίοι αναζητούν εναλλακτικούς και καινοτόμους τρόπους προσέγγισης της μάθησης (Kalogiannakis, Papadakis, 2017). Επίσης, τα οφέλη από την χρήση τους περιλαμβάνουν την αύξηση των κινήτρων για μάθηση, περισσότερη δημιουργικότητα, ποικιλία υλικού και πηγών που συνοδεύουν την μαθησιακή διαδικασία (Fokides, Atsikpasi, 2017).

Ωστόσο, το εθνικό lockdown έχει αναπόφευκτα επηρεάσει τη φυσική φοίτηση πολλών παιδιών σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα και έκανε τη διαδικτυακή μάθηση μια αναδυόμενη εναλλακτική λύση για τη διατήρηση της συνέχειας της μάθησης και του παιχνιδιού στο σπίτι. Επίσης, ο τρόπος που εφαρμόστηκε η εξ αποστάσεως εκπαίδευση κατά την διάρκεια της πανδημίας φάνηκε ότι συνοδευόταν από προβλήματα, τα οποία και διαμόρφωσαν την αρνητική στάση των γονέων που συμμετείχαν τόσο στην παρούσα έρευνα, όσο και σε άλλες (Abuhammad, 2020; Dong et al., 2020; Lau & Lee, 2020; Stites, et al., 2021). Οι γονείς, στην παρούσα έρευνα, είχαν γενικά αρνητικές πεποιθήσεις και στάσεις σχετικά με τις αξίες και τα οφέλη της διαδικτυακής μάθησης και προτιμούσαν την παραδοσιακή μάθηση σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα προσχολικής ηλικίας. Αυτό συμβαίνει επειδή δεν ήταν ούτε εκπαιδευμένοι ούτε έτοιμοι να αγκαλιάσουν τη διαδικτυακή μάθηση (Dong et al., 2020). Επιπρόσθετα το γεγονός αυτό αναδεικνύει, ότι οι αρμόδιες εκπαιδευτικές αρχές πρέπει να κάνουν περισσότερα για να προετοιμάσουν τους γονείς για διαδικτυακή μάθηση και να εξετάσουν περισσότερα σχετικά με την ηλικία και τα μαθησιακά ενδιαφέροντα των μικρών παιδιών. Η προώθηση και η εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, ώστε να αντικατασταθεί η παραδοσιακή εκπαίδευση (με φυσική παρουσία) στο νηπιαγωγείο, κατά τη διάρκεια έκτακτων καταστάσεων, όπως η πανδημία του COVID-19, πρέπει να εξεταστεί προσεκτικά και να σχεδιαστεί καλά για να υποστηρίξει τις οικογένειες, αντί να τους προσθέσει επιπλέον βάρη. Αυτό αναδεικνύει ότι οι υπεύθυνοι εκπαιδευτικοί φορείς θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη

την πολυπλοκότητα και την ποικιλομορφία των οικογενειών (π.χ. περισσότερα από ένα παιδιά που μαθαίνουν στο διαδίκτυο και οι γονείς εργάζονται με πλήρες ωράριο στο σπίτι) όταν προτείνουν ένα διαδικτυακό μάθημα σε παιδιά προσχολικής ηλικίας.

Τα συμπεράσματα της παρούσας έρευνας μπορεί να είναι βοηθητικά στο να κατανοηθεί πως βίωσαν και έκριναν οι γονείς την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στα παιδιά τους που βρίσκονται σε προσχολική ηλικία, ωστόσο σίγουρα στους περιορισμούς συγκαταλέγεται ο αριθμός του δείγματος της παρούσα έρευνας (Creswell, 2016), καθώς για να εξαχθούν ασφαλή και αντιπροσωπευτικά συμπεράσματα για τις στάσεις και πεποιθήσεις των ελληνικών οικογενειών ως προς την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, κατά την διάρκεια της πανδημίας, σε παιδιά προσχολικής ηλικίας, χρειάζεται σίγουρα μεγαλύτερος αριθμός συμμετεχόντων. Επίσης, ποιοτικές έρευνες πάνω στο θέμα, θα αποκάλυπταν και θα μελετούσαν σε βάθος τα προβλήματα των γονέων, τις ανησυχίες τους, τις δυσκολίες τους και θα βοηθούσαν στην βαθιά κατανόηση των προβλημάτων που αντιμετώπισαν, με σκοπό την βελτίωση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και της προσαρμογής της στην ελληνική πραγματικότητα.

Βιβλιογραφία

Abuhammad, S. (2020). Barriers to distance learning during the COVID-19 outbreak: A qualitative review from parents' perspective. *Heliyon*, 6(11), e05482. doi: <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2020.e05482>

Affouneh, S., Salha, S. & Khlaif, Z. (2020). Designing Quality E-Learning Environments for Emergency Remote Teaching in Coronavirus Crisis. *Interdisciplinary Journal of Virtual Learning in Medical Sciences*. 11. doi:10.30476/ijvlms.2020.86120.1033.

Αθανάτου, Μ. & Υφαντόπουλος, Ν. (2021). Η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση κατά την περίοδο της πανδημίας COVID-19 και οι απόψεις των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. *1ο Διεθνές Διαδικτυακό Εκπαιδευτικό Συνέδριο Από τον 20ο στον 21ο αιώνα μέσα σε 15 ημέρες*, 0, 401-413. doi:

Alalwani, S. (2022). Parents' Perspectives of Distance Education during Crises: The Benefits and Disadvantages. *Journal of Educational and Social Research*, 12(2), 152-152. doi: <https://doi.org/10.36941/jesr-2022-0041>

Almendingen, K., Morseth, M.S., Gjølstad, E., Brevik, A., & Tørris, C. (2021). Student's experiences with online teaching following COVID-19 lockdown: A mixed methods explorative study. *PLoS ONE* 16(8): e0250378. doi: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0250378>

Aloia, L. S., & Warren, R. (2019). Quality parent–child relationships: The role of parenting style and online relational maintenance behaviors. *Communication Reports*, 32(2), 43-56. doi: <https://doi.org/10.1080/08934215.2019.1582682>

Αναστασιάδης, Δ. Π., Χαμπιαούρης, Κ., & Ελευθερίου, Α. (2000). Το σχολείο στην κοινωνία της Πληροφορίας. *Πρακτικά 3ης Διημερίδας Πληροφορικής, Η Πληροφορική στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*. doi: <https://www.etpe.gr/custom/pdf/etpe217.pdf>

Αναστασιάδης, Π. (2014). Η έρευνα για την ΕξΑΕ με τη χρήση των ΤΠΕ (e-learning) στο Ελληνικό Τυπικό Εκπαιδευτικό Σύστημα. Ανασκόπηση και προοπτικές για την Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το*

περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία, 10(1), 5-32. doi:<https://doi.org/10.12681/jode.9809>

Anderson, V. (2020). A digital pedagogy pivot: re-thinking higher education practice from an HRD perspective. *Human Resource Development International*, 23(4), 452-467. doi: <https://doi.org/10.1080/13678868.2020.1778999>

Arslan, E., Çicekler, C. Y., & Temel, M. (2021). Parental Views on the Lives of Preschool Children in the Covid-19 Pandemic Process. *International Journal of Psychology and Educational Studies*, 8(Özel Sayı), 139-152. doi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/pes/issue/65640/1017129>

Bao, Y., Sun, Y., Meng, S., Shi, J., and Lu, L. (2020). 2019-nCoV epidemic: address mental health care to empower society. *Lancet* 395, e37–e38. doi: 10.1016/S0140-6736(20)30309-3

Barton, A. L., & Hirsch, J. K. (2016). Permissive parenting and mental health in college students: Mediating effects of academic entitlement. *Journal of American college health*, 64(1), 1-8. doi: <https://doi.org/10.1080/07448481.2015.1060597>

Berg, G. A. (2002). *Why distance learning? Higher education administrative practices*. Westport: Praeger Publishers. doi: https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=62XUdAVQOD8C&oi=fnd&pg=PA1&dq=Why+distance+learning%3F+Higher+education+administrative+practices.+&ots=tM3UbXr4ra&sig=urYsEmYw_NXfJo7e10JqQwbudsc&redir_esc=y#v=onepage&q=Why%20distance%20learning%3F%20Higher%20education%20administrative%20practices.&f=false

Bond, M., & Bergdahl, N. (2021). UK Parents' perceptions of engagement through digital technology during the COVID-19 pandemic: A preliminary analysis. In *EDULEARN21 Proceedings*. IATED. doi:https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/10133545/7/Bond_BOND2021UKP.pdf

Bokayev, B., Torebekova, Z., Davletbayeva, Z., & Zhakypova, F. (2021). Distance learning in Kazakhstan: estimating parents' satisfaction of educational quality during

the coronavirus. *Technology, Pedagogy and Education*, 30(1), 27-39. doi: <https://doi.org/10.1080/1475939X.2020.1865192>

Bookser, B. A., Ruiz, M., Olu-Odumosu, A., Kim, M., Jarvis, S. N., & Okonofua, J. A. (2021). Context matters for preschool discipline: Effects of distance learning and pandemic fears. *School Psychology*. doi: <https://doi.org/10.1037/spq0000452>

Brady, E. H., & Hill, S. (1984). Research in review: Young children and microcomputers. *Young Children*, March, 49-61

Brooks, S.K., Webster, R.K., Smith, L.E., Woodland, L., Wessely, S.& Greenberg,N. (2020). The psychological impact of quarantine and how to reduce it: rapid review of the evidence. *Lancet*. 2020;395:912–20.

Brown, S. M., Doom, J. R., Lechuga-Peña, S., Watamura, S. E., & Koppels, T. (2020). Stress and parenting during the global COVID-19 pandemic. *Child abuse & neglect*, 110, 104699. doi: <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2020.104699>

Bubb, S., & Jones, M. A. (2020). Learning from the COVID-19 home-schooling experience: Listening to pupils, parents/carers and teachers. *Improving schools*, 23(3), 209-222. doi: <https://doi.org/10.1177/1365480220958797>

Ceka, A., & Murati, R. (2016). The Role of Parents in the Education of Children. *Journal of Education and Practice*, 7(5), 61-64. doi: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1092391.pdf>

Chatterjee, S. (2021). *COVID-19: Tackling Global Pandemics through Scientific and Social Tools*. Academic Press doi: <https://books.google.gr/books?id=XHINEAAAQBAJ&pg=PA125&dq=intitle:COVID-19:+Tackling+Global+Pandemics+through+Scientific+and+Social+Tools&hl=el&sa=X&ved=2ahUKEwj12ZOgoJT3AhULMewKHQPAdYQ6AF6BAgJEAI#v=onepage&q=intitle%3ACOVID-19%3A%20Tackling%20Global%20Pandemics%20through%20Scientific%20and%20Social%20Tools&f=false>

Clements, D.H. & Sarama J. (2003)._Young children and technology: What does the research say? *Young Children*, 56 (6) (2003), pp. 34-35

Coe, R., Weidmann, B., Coleman, R., & Kay, J. (2020). Impact of school closures on the attainment gap: rapid evidence assessment. June 2020. doi: https://dera.ioe.ac.uk/35707/2/REA_-_Impact_of_school_closures_on_the_attainment_gap_summary.pdf

Cooper, A. & Lockwood, F. (1979). The need, provision and use of a computer-assisted interactive tutorial system, *Aspects of Educational Technology XIII (Educational technology twenty years on)*, 252–8, London: Kogan Page.

Creswell, W.J. (2016). Η Έρευνα στην Εκπαίδευση. Σχεδιασμός, Διεξαγωγή και Αξιολόγηση της Ποσοτικής και Ποιοτικής Έρευνας (μτφ. Ν. Κουβαράκου). Αθήνα: Ίων/Ελλην. (έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2015)

Cruz, S. T., De Guzman, J., De Silva, L., & de Borja, J. M. (2021). Facilitating Learning at Home: The Experiences of Parents with Multiple Children. *Jurnal Pendidikan Progresif*, 11(3), 706-715. doi: <http://dx.doi.org/10.23960/jpp.v11.i3.202121>

Daniela, L., Rubene, Z., & Rūdolfā, A. (2021). Parents' perspectives on remote learning in the pandemic context. *Sustainability*, 13(7), 3640. doi: <https://doi.org/10.3390/su13073640>

Del Carmen Ramírez-Rueda, M., Cózar-Gutiérrez, R., Colmenero, M. J. R., & González-Calero, J. A. (2021). Towards a coordinated vision of ICT in education: A comparative analysis of Preschool and Primary Education teachers' and parents' perceptions. *Teaching and Teacher Education*, 100, 103300. doi: <https://doi.org/10.1016/j.tate.2021.103300>

Dong, C., Cao, S., & Li, H. (2020). Young children's online learning during COVID-19 pandemic: Chinese parents' beliefs and attitudes. *Children and youth services review*, 118, 105440. doi: <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105440>

Dong, C., & Mertala, P. (2019). It is a tool, but not a 'must': Early childhood preservice teachers' perceptions of ICT and its affordances. *Early Years*, 1–16. <https://doi.org/10.1080/09575146.2019.1627293>

Drigas, A., Kokkalia, G., Economou, A., & Roussos, P. (2017). Intervention and Diagnostic Tools in Preschool Education. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (IJET)*, 12, 185-197. doi: <https://doi.org/10.3991/ijet.v12.i11.7155>

Drvodelić, M., Domović, V., & Pažur, M. (2021). Emergency Remote Education during the COVID-19 Pandemic in Spring 2020: Parents' Perspective. *Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 23(3.), 675-707. doi: <https://doi.org/10.15516/cje.v23i3.4511>

Duran, M. (2020). Attitudes of Preschool Teachers Towards Values Education*. *International Online Journal of Educational Sciences*, 12(5). doi: https://www.researchgate.net/profile/Munise-Duran/publication/347541184_Attitudes_of_Preschool_Teachers_TowardsValues_Education/links/60eb6050b8c0d5588cee5a58/Attitudes-of-Preschool-Teachers-TowardsValues-Education.pdf

Edwards, S., Skouteris, H., Rutherford, L., & Cutter-Mackenzie, A. (2012). 'It's all about Ben10™': Children's play, health and sustainability decisions in the early years. *Early Child Development and Care*, 183(2), 280–293. <https://doi.org/10.1080/03004430.2012.671816>.

Elkind, D. (2007). *The power of play: How spontaneous, imaginative activities lead to happier, healthier children*. Da Capo Lifelong Books.

Ελληνική Στατιστική Αρχή, (ΕΛΣΤΑΤ). (2021). *Έρευνα χρήσης τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας από νοικοκυριά και άτομα- χρήση ηλεκτρονικού εμπορίου- απόρρητο και προστασία της ιδιωτικής ζωής και των προσωπικών δεδομένων*. doi:<https://www.statistics.gr/documents/20181/bfeda5cf-6bce-2b1d-5027-8983222da4d6>

Fedina, N. V., Burmykina, I. V., Zvezda, L. M., Pikalova, O. S., Skudnev, D. M., & Voronin, I. V. (2017). Use of Distance Learning Technologies in the Course of Implementing Educational Programs in Preschool Education. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 13(11), 7561-7571. doi: <https://doi.org/10.12973/ejmste/80095>

ΦΕΚ 783/Β' 10.3.2020. Υ.Α. Δ1α/ΓΠ.οικ. 16838/2020. Ανακτήθηκε από <https://www.e-nomothesia.gr/kat-yegeia/astheneies/koine-upourgike-apophase-diagpoik-16838-2020.html>

Fiorillo, A., & Gorwood, P. (2020). The consequences of the COVID-19 pandemic on mental health and implications for clinical practice. *European Psychiatry*, 63(1). doi: <https://doi.org/10.1192/j.eurpsy.2020.35>

Fokides, E., & Atsikpasi, P. (2017). Tablets in education. Results from the initiative ETiE, for teaching plants to primary school students. *Education and Information Technologies*, 22(5), 2545-2563. doi: <https://doi.org/10.1007/s10639-016-9560-3>

Φώτη, Π. (2021). Εποχή COVID-19 και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στο νηπιαγωγείο. Διερεύνηση απόψεων εκπαιδευτικών. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 17(2), 92-115. doi: <https://doi.org/10.12681/jode.25458>

Garbe, A., Ogurlu, U., Logan, N., & Cook, P. (2020). COVID-19 and remote learning: Experiences of parents with children during the pandemic. *American Journal of Qualitative Research*, 4(3), 45-65. doi: <https://doi.org/10.29333/ajqr/8471>

Garrison, D.R. & Shale, D. (1990) 'A new framework and perspective'. In Garrison, D.R. and Shale, D. (eds) *Education at a distance: from issues to practice* 123-34, Malabar, Florida: Krieger.

Georgiou, S. N., Stavrinides, P., & Fousiani, K. (2013). Authoritarian parenting, power distance, and bullying propensity. *International Journal of School & Educational Psychology*, 1(3), 199-206. doi: <https://doi.org/10.1080/00207594.2012.754104>

González, S., & Bonal, X. (2021). COVID-19 school closures and cumulative disadvantage: Assessing the learning gap in formal, informal and non-formal education. *European journal of education*, 56(4), 607-622. doi: <https://doi.org/10.1111/ejed.12476>

Hanushek, E. and L. Woessmann (2020), "The economic impacts of learning losses", *OECD Education Working Papers*, No. 225, OECD Publishing, Paris, doi: <https://doi.org/10.1787/21908d74-en>.

Hodges, C., Moore, S., Lockee, B., Trust, T., & Bond, A. (2020). The difference between emergency remote teaching and online learning. *Educause Review*, 27, 1–12. doi: <https://er.educause.edu/articles/2020/3/thedifference-between-emergency-remote-teaching-and-online-learning>

Holmberg, B. (2002). *"Theory and Practice of Distance Education"*. London: Routledge.

Hong, F. Y., Lin, C. C., Lin, T. J., & Huang, D. H. (2021). The relationship among the social norms of college students, and their interpersonal relationships, smartphone use, and smartphone addiction. *Behaviour & Information Technology*, 40(4), 415-426. doi:<https://doi.org/10.1080/0144929X.2019.1699959>

Hoover-Dempsey, K. V., Walker, J. M., Sandler, H. M., Whetsel, D., Green, C. L., Wilkins, A. S., & Closson, K. (2005). Why do parents become involved? Research findings and implications. *The elementary school journal*, 106(2), 105-130. doi: <https://www.journals.uchicago.edu/doi/abs/10.1086/499194>

House, R. (2012). The inappropriateness of ICT in early childhood: Arguments from philosophy, pedagogy, and developmental research. In S. Suggate, & E. Reese (Eds.). *Contemporary debates in childhood education and development* (pp. 105–120). New York: Routledge.

IIEP-UNESCO (2020), *What price will education pay for COVID-19?*. International Institute for Educational Planning website, <http://www.iiep.unesco.org/en/what-price-will-education-pay-covid-19-13366>

Isikoglu Erdogan, N., Johnson, J. E., Dong, P. I., & Qiu, Z. (2019). Do parents prefer digital play? Examination of parental preferences and beliefs in four nations. *Early Childhood Education Journal*, 47(2), 131-142. doi: <https://doi.org/10.1007/s10643-018-0901-2>

Jiang, Y., & Monk, H. (2015). Young Chinese-Australian children's use of technology at home: Parents' and grandparents' views. *Asia-Pacific Journal of Research in Early Childhood Education*, 10(1), 87-106. doi: <http://dx.doi.org/10.17206/apjrece.2016.10.1.87>

Kalogiannakis, M., & Papadakis, S. (2017). Combining mobile technologies in environmental education: a Greek case study. *International Journal of Mobile Learning and Organisation*, 11(2), 108-130. doi: 10.1504/ijmlo.2017.084272

Kamal Zafari Pmp, N.urul M.(2020). What do we mean by Distance Education? Theories and Practices: A Study for New Beginning. *SSRN Electronic Journal*. DOI:[10.2139/ssrn.3572305](https://doi.org/10.2139/ssrn.3572305)

Kan, S. G., Çaltıkusu, Ç., & Sensoy, S. (2021). The Views of University Students about the Achievements and Motivations of the Distance Education Process during the Pandemic Period. *Journal of Educational Psychology-Propositos y Representaciones*, 9. SPE3), e1165. Doi: <http://dx.doi.org/10.20511/pyr2021.v9nSPE3.1165>

Kang, Li Y, Hu S, Chen M, Yang C, Yang BX, et al. (2020). The mental health of medical workers in Wuhan, China dealing with the 2019 novel coronavirus. *Lancet Psychiatry*. 2020;7(3):e14. [https://doi.org/10.1016/S2215-0366\(20\)30047-X](https://doi.org/10.1016/S2215-0366(20)30047-X).

Kaniasty K. Social support, interpersonal, and community dynamics following disasters caused by natural hazards. *Current opinion in psychology*, 32, 105-109 doi:[10.1016/J.COPSYC.2019.07.026](https://doi.org/10.1016/J.COPSYC.2019.07.026)

Kaur, H., Garg, S., Joshi, H., Ayaz, S., Sharma, S., & Bhandari, M. (2020). A Review: Epidemics and Pandemics in Human History. *International Journal of Pharma Research and Health Sciences*, 8(2), 3139–3142. doi:<https://doi.org/10.21276/IJPRHS.2020.02.01>

Khlaif, Z. N., Salha, S., & Kouraichi, B. (2021). Emergency remote learning during COVID-19 crisis: Students' engagement. *Education and information technologies*, 26(6), 7033-7055. doi: <https://doi.org/10.1007/s10639-021-10566-4>

Kousi, T., Mitsi, L. C., & Simos, J. (2021). The early stage of COVID-19 outbreak in Greece: a Review of the National Response and the Socioeconomic Impact.

International Journal of Environmental Research and Public Health, 18(1), 322. doi:
<https://doi.org/10.3390/ijerph18010322>

Ku, P. W., Steptoe, A., Lai, Y. J., Hu, H. Y., Chu, D., Yen, Y. F., ... & Chen, L. J. (2019). The associations between near visual activity and incident myopia in children: a nationwide 4-year follow-up study. *Ophthalmology*, 126(2), 214-220.
doi: <https://doi.org/10.1016/j.ophtha.2018.05.010>

Κουτζιακουτζίδου, Χ. & Παναγιωτίδου Σ. (2020). Έρευνα για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Γραφείο Διασύνδεσης Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας. Ανακτήθηκε από <https://modip.uowm.gr/nfe/docs/egm/56distlearning.pdf>

Κωσταρίδης, Π., Μούλιος, Ν., Σκουρλέτης-Εικοσιπένταρχος, Ν., Νικολακόπουλος, Δ., & Βλάσση, Μ. (2019). Ελονοσία: Μια πρόκληση του χθες, του σήμερα και του αύριο; Η περίπτωση της Ελλάδας. *Open Schools Journal for Open Science*, 2(1), 430-439.

Langford, M., & Damşa, C. (2020). Online Teaching in the Time of COVID-19. *Centre for Experiential Legal Learning (CELL), University of Oslo*. Available online: <https://khrono.no/files/2020/04/16/report-university-teachers-16-april-2020.pdf> (accessed on 24 April 2020). doi: <https://www.jus.uio.no/cell/ressurser/evaluering/rappporter/report-university-teachers-160420-with-annex.pdf>

Lau, E. Y. H., & Lee, K. (2021). Parents' views on young children's distance learning and screen time during COVID-19 class suspension in Hong Kong. *Early Education and Development*, 32(6), 863-880. doi: <https://doi.org/10.1080/10409289.2020.1843925>

Lee, M., & Figueroa, R. (2012). Internal and external indicators of virtual learning success: A guide to success in K-12 virtual learning. *Distance Learning*, 9(1), 21.
doi: https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/40503900/McCrea_Distance_Learning_pages_9_to_11_Vol.-9-No.-1-2012-with-cover-page_v2.pdf?Expires=1650233550&Signature=TeogAYcvSYwhJHcMNctkNj-lcaF8Unt1SyxnthkaoIoMxyfiosE-quemlMFUIr7O6obSSNsNGmsPPjIc3gwUSy16pwTFn8qrfYLxM31RqesZVTVrs7DCRB9friCTq5i0jr7YlzMmKUdfMaSqlkAf7B8C04nvUHJfFDRHiu8vT~LceE8gHdf

[B0vsC2ITBt800~0LRQ9~R7w81YtF51T8LYNp7wYCD4HMSgRJh-uV6xbOEraBKQWKGxnJd9k6ZredX7u0MCNO3SJBTP8jt75nFTE200wwzLaMCo~GRVkcXr5accgxZucEHXDnfDCLfL3sYQSNbZO8TDZCi0RKtLV48zA &Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA#page=26](https://www.researchgate.net/publication/265936274_The_Validation_of_One_Parental_Involvement_Measurement_in_Virtual_Schooling/links/54cbd6e70cf24601c089a5f8/The-Validation-of-One-Parental-Involvement-Measurement-in-Virtual-Schooling.pdf)

Λιοναράκης, Α. (2006). Η θεωρία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και η πολυπλοκότητα της πολυμορφικής της διάστασης. Στο Λιοναράκης, Α. (επιμ.) *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Στοιχεία θεωρίας και πράξης*, (σελ. 7-41). Αθήνα: Προπομπός.

Liu, F., Black, E., Algina, J., Cavanaugh, C., & Dawson, K. (2010). The Validation of One Parental Involvement Measurement in Virtual Schooling. *Journal of Interactive Online Learning*, 9(2). doi: https://www.researchgate.net/profile/Erik-Black-2/publication/265936274_The_Validation_of_One_Parental_Involvement_Measurement_in_Virtual_Schooling/links/54cbd6e70cf24601c089a5f8/The-Validation-of-One-Parental-Involvement-Measurement-in-Virtual-Schooling.pdf

Liu, X., Toki, E. I., & Pange, J. (2014). The use of ICT in preschool education in Greece and China: A comparative study. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 112, 1167-1176. doi: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.01.1281>

Lupu, D., & Laurențiu, A. R. (2015). Using new communication and information technologies in preschool education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 187, 206-210. doi: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.03.039>

Mantovani, S., Bove, C., Ferri, P., Manzoni, P., Cesa Bianchi, A., & Picca, M. (2021). Children ‘under lockdown’: voices, experiences, and resources during and after the COVID-19 emergency. Insights from a survey with children and families in the Lombardy region of Italy. *European Early Childhood Education Research Journal*, 29(1), 35-50. doi: <https://doi.org/10.1080/1350293X.2021.1872673>

Marsh, J., Kontovourki, S., Tafa, E., & Salomaa, S. (2017). Developing digital literacy in early years settings: professional development needs for practitioners. A White Paper for COST Action IS1410. doi: <http://digilitey.eu/wp-content/uploads/2017/01/WG2-LR-jan-2017.pdf>

Maureen, I. Y., van der Meij, H., & de Jong, T. (2018). Supporting literacy and digital literacy development in early childhood education using storytelling

activities. *International Journal of Early Childhood*, 50 , 371-389. doi: <https://link.springer.com/article/10.1007/s13158-018-0230-z>

Μίμινου, Α., & Σπανακά, Α. (2016). Σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Καταγραφή και συζήτηση μίας βιβλιογραφικής επισκόπησης. *Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, 7(2Α). doi: <http://dx.doi.org/10.12681/icodl.580>

Misirli, O., & Ergulec, F. (2021). Emergency remote teaching during the COVID-19 pandemic: Parents experiences and perspectives. *Education and information technologies*, 26(6), 6699-6718. doi: <https://doi.org/10.1007/s10639-021-10520-4>

Moon, A. L., Francom, G. M., & Wold, C. M. (2021). Learning from Versus Learning with Technology: Supporting Constructionist Reading Comprehension Learning with iPad Applications. *TechTrends*, 65(1), 79-89. doi: <https://doi.org/10.1007/s11528-020-00532-1>

Morganstein, J.C & Ursano, R.J.(2020). Ecological disasters and mental health: causes,consequences, and interventions.. *Frontiers in psychiatry*, 11, 1. doi: <https://doi.org/10.3389/fpsy.2020.00001>

National Center for Educational Statistics (NCES). (1999). *Distance education at post-secondary institutions: 1997-98*. (Eds.), L. Lewis, K. Snow, E. Farris, D. Levin, & B. Greene. (NCES #2000-013). National Center for Educational Statistics: U. S. Department of Education.

Nelissen, S., & Bulck, J. Van Den. (2017). When digital natives instruct digital immigrants: active guidance of parental media use by children and conflict in the family. *Information, Communication & Society*, 1–13. doi: <https://doi.org/10.1080/1369118X.2017.1281993>

Νόμος Ν. 4722/2020 (ΦΕΚ 177/Α` 15.9.2020) Ανακτήθηκε από <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ygeia/astheneies/nomos-4722-2020-phek-177a-15-9-2020.html>

Nouwen, M., & Zaman, B. (2018). Redefining the role of parents in young children's online interactions. A value-sensitive design case study. *International Journal of Child-Computer Interaction*, 18, 22-26. doi: <https://doi.org/10.1016/j.ijcci.2018.06.001>

OECD (2020), *OECD Economic Outlook, Volume 2020 Issue 1*. OECD Publishing, Paris. doi.org/10.1787/0d1d1e2e-en.

Papadakis, S., Kalogiannakis, M., & Zaranis, N. (2018). The effectiveness of computer and tablet assisted intervention in early childhood students' understanding of numbers. An empirical study conducted in Greece. *Education and Information Technologies*, 23, 1849-1871. doi: <https://doi.org/10.1007/s10639-018-9693-7>

Παπαδοπούλου, Μ. (2021). *Εξ αποστάσεως εκπαίδευση στον καιρό της πανδημίας: απόψεις εκπαιδευτικών γενικής και ειδικής αγωγής σχετικά με την ετοιμότητα, τις προκλήσεις και τις μετά-COVID εκπαιδευτικές πρακτικές*. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Επιστήμες της Αγωγής: Εκπαίδευση Ενηλίκων, Ειδική Αγωγή. Ανακτήθηκε από <http://dspace.lib.uom.gr/handle/2159/25642>

Pierce, M., Hope, H., Ford, T., Hatch, S., Hotopf, M., Jhon, A., et al. (2020). Mental health before and during the COVID-19 pandemic: a longitudinal probability sample survey of the UK population. *The Lancet Psychiatry*. Vol.7, ISSUE 10, P 883-892. doi: <https://www.thelancet.com/action/showPdf?pii=S2215-0366%2820%2930308-4>

Povey, J., Campbell, A. K., Willis, L. D., Haynes, M., Western, M., Bennett, S., ... & Pedde, C. (2016). Engaging parents in schools and building parent-school partnerships: The role of school and parent organisation leadership. *International Journal of Educational Research*, 79, 128-141. doi: <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2016.07.005>

Praticò, D. A. (2021). COVID-19 pandemic for Pediatric Health Care: disadvantages and opportunities. *Pediatric Research*, 89: 709-710. doi: <https://doi.org/10.1038/s41390-020-0955-x>

Prensky, M. (2001). Digital natives, digital immigrants. On the *Horizon*, 9(5), 1-5. doi:<https://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf>

Prikhidko, A., Long, H., & Wheaton, M. G. (2020). The effect of concerns about COVID-19 on anxiety, stress, parental burnout, and emotion regulation: the role of susceptibility to digital emotion contagion. *Frontiers in public health*, 894. doi: <https://doi.org/10.3389/fpubh.2020.567250>

Radesky, J. S., Peacock-Chambers, E., Zuckerman, B., & Silverstein, M. (2016). Use of mobile technology to calm upset children: Associations with social-emotional development. *JAMA pediatrics*, *170*(4), 397-399. doi:10.1001/jamapediatrics.2015.4260

Reed, M., & Canning, N. (2010). *Reflective Practice in the Early Years*. Los Angeles: SAGE

Reimers, F., & Schleicher, A. (2020). Schooling disrupted, schooling rethought. *How the COVID-19 Pandemic is Changing Education*. Retrieved December, 14, 2020. doi: <https://www.llse.org.uk/uploads/datahub/4567ceb%5E03in-03/2020-09-30-OECD%20-%20Schooling%20disrupted,%20schooling%20rethought.pdf>

Ren, H., Sun, S., Cheah, C. S., Sang, B., & Liu, J. (2019). Confirmatory factor analyses of the Parent Attributions Questionnaire among Asian immigrant mothers. *International Journal of Behavioral Development*, *43*(2), 185-193. doi: <https://doi.org/10.1177/0165025418798492>

Rosalind, J., Belinda, T., Narend, B., & António, M. T. (2013). *Open and Distance Policy Briefing*. International Council of Open and Distance Educators.

Rubin, G. J., and Wessely, S. (2020). The psychological effects of quarantining a city. *Br. Med. J.* *368*:m313. doi: 10.1136/bmj.m313

Sadeghi, M. (2019). A shift from classroom to distance learning: Advantages and limitations. *International Journal of Research in English Education*, *4*(1), 80-88. doi: <http://dx.doi.org/10.29252/ijree.4.1.80>

Sansavini, A., Trombini, E. & Guarini, A. (2020). Genitori e bambini 0-6 anni durante l'emergenza Covid-19: problematiche, nuove sfide e iniziative di supporto psico-educativo. *Psicologia clinica dello sviluppo* 2/agosto 2020, pp. 195-200. doi: <http://dx.doi.org/10.1449/97613>

Schmidt, A., Kramer, A. C., Brose, A., Schmiedek, F., & Neubauer, A. B. (2020). Homeschooling and affective well-being of parents and children during the COVID-19 pandemic: A daily diary study. *Psyarxiv Preprints*. doi: <https://www.researchgate.net/profile/Andrea-Schmidt->

[12/publication/344688969](https://doi.org/10.1002/publication/344688969) [Homeschooling and Affective Well-Being of Parents and Children During the COVID-19 Pandemic A Daily Diary Study/links/602a7fe0299bf1cc26c9a3e5/Homeschooling-and-Affective-Well-Being-of-Parents-and-Children-During-the-COVID-19-Pandemic-A-Daily-Diary-Study.pdf](https://doi.org/10.1002/publication/344688969)

Seitz, B.M, Aktipis, A., Buss, D.M., Alcock, J., Bloom, P., Gelfand, M., Harris, S. et.al. (2020). The pandemic exposes human nature: 10 evolutionary insights. *National Academy of Sciences*, 117 (45) :27767-27776. doi: 10.1073/pnas.2009787117

Sewart, D., Keegan, D.& Holmberg, B. (1988). *Distance education: International perspectives*, Beckenham: Routledge, 1988.

Sharkins, K. A., Newton, A. B., Albaiz, N. E. A., & Ernest, J. M. (2016). Preschool children's exposure to media, technology, and screen time: Perspectives of caregivers from three early childcare settings. *Early Childhood Education Journal*, 44(5), 437-444. doi: <https://doi.org/10.1007/s10643-015-0732-3>

Singh, S., Roy, D., Sinha, K., Parveen, S., Sharma, G., & Joshi, G. (2020). Impact of COVID-19 and lockdown on mental health of children and adolescents: A narrative review with recommendations. *Psychiatry research*, 293, 113429. doi: <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.113429>

Shigemura, J., Ursano, R.J., Morganstein, J.C., Kurosawa, M. & Benedek, D.M.(2020). Public responses to the novel 2019 coronavirus (2019-nCoV) in Japan: mental health consequences and target populations. *Psychiatry Clin Neurosci* (4) :281-282. doi: 10.1111/pcn.12988.

Shuffrey, C. L., Firestein, R. M , Kyle, H.M. et al .(2022). Association of Birth During the COVID-19 Pandemic With Neurodevelopmental Status at 6 Months in Infants With and Without In Utero Exposure to Maternal SARS-CoV-2 Infection. *JAMA Pediatr.* Published online January 4, 2022. doi:10.1001/jamapediatrics.2021.5563

Spinelli, M., Lionetti, F., Pastore, M., & Fasolo, M. (2020). Parents' stress and children's psychological problems in families facing the COVID-19 outbreak in Italy. *Frontiers in psychology*, 1713. doi: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.01713>

Σταχτέας, Χ. & Σταχτέας, Φ. (2020). Ιχνηλάτηση των Απόψεων των Καθηγητών για την Τηλεκπαίδευση στην Αρχή της Πανδημίας. *Επιστήμες της Αγωγής*, 2(2), 173-194
School Education Gateway (2020). Έρευνα σχετικά με τη διαδικτυακή και την εξ αποστάσεως μάθηση – Αποτελέσματα. Ιούνιος 2020. Ανακτήθηκε από <https://www.schooleducationgateway.eu/el/pub/viewpoints/surveys/survey-on-onlineteaching.htm>

Stites, M. L., Sonneschein, S., & Galczyk, S. H. (2021). Preschool parents' views of distance learning during COVID-19. *Early Education and Development*, 32(7), 923-939. doi: <https://doi.org/10.1080/10409289.2021.1930936>

Szente, J. (2020). Live virtual sessions with toddlers and preschoolers amid COVID-19: Implications for early childhood teacher education. *Journal of Technology and Teacher Education*, 28(2), 373-380. doi: <https://www.learntechlib.org/primary/d/216174/>

Tight, M. (1987) 'London University external developments', *Open Learning*, 2, 2:49-51.

Timmons, K., Cooper, A., Bozek, E., & Braund, H. (2021). The impacts of COVID-19 on early childhood education: Capturing the unique challenges associated with remote teaching and learning in K-2. *Early Childhood Education Journal*, 49(5), 887-901. doi: <https://doi.org/10.1007/s10643-021-01207-z>

Τριανταφυλλίδου, Μ. (2020). Οι επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19 στην ψυχική υγεία. *Rostrum of Asclepius/Βήμα του Ασκληπιού*, vol 19 Issue 4, p274-94. doi: www.vima-asklipiou.gr/19-4-2020

Tran, P. (2013). Evidence-based guidelines for the informal use of computers by children to promote the development of academic, cognitive and social skills. *Ergonomics*, 56(9), 1349-1362.

Turgut, G., Tunga, Y., & Kisla, T. (2016). Technology Education in Preschool: An Applied Sample Lesson. *International Journal on New Trends in Education and Their Implications*, 7(1). doi: http://www.ijonte.org/FileUpload/ks63207/File/09..gokben_turgut.pdf

Τζήλου, Γ. & Παπαδημητρίου, Σ.(2021). Εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην προσχολική ηλικία: Μελέτη περίπτωσης αξιοποίησης των περιβαλλόντων Webex και e-Class την περίοδο της πανδημίας Covid-19. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 17(2), 6-22. doi:<https://doi.org/10.12681/jode.25412>

Τσολακίδης, Κ. & Φώκιαλη Π. (2001). Ένα εκπαιδευτικό, αναπτυξιακό και ερευνητικό δίκτυο σχολείων. Στο *Πρακτικά Πανελλήνιου Συνεδρίου στο Ρέθυμνο με θέμα: Νέες Τεχνολογίες στην εκπαίδευση και στην εκπαίδευση από απόσταση*. Αθήνα: Εκδόσεις Ατραπός.

UNESCO. (2011). *Opportunities for Information and Communication Technologies in Early Childhood Education: A Case Study* . Institute for Information Technologies in Education. - Μ .: p. 174.

UNESCO, (2020a). Accessed <https://en.unesco.org/themes/education-emergencies/coronavirus-schoolclosures>).

UNESCO (2020b). *COVID-19: 10 Recommendations to plan distance learning solutions*. <https://en.unesco.org/news/covid-19-10-recommendations-plan-distance-learning-solutions>

UNESCO (2020c). *Guidance on Active Learning at Home during Educational Disruption: Promoting student's self-regulation skills during COVID-19 outbreak* <https://iite.unesco.org/publications/guidance-on-active-learning-at-home-during-educational-disruption/>

UNICEF.(2020). *Tips and guidance for families*. <https://www.unicef.org/coronavirus/covid-19#COVID-19-explainers>

Useinova, E., V. (2018). The use of modern information and communication technologies in the pedagogical process of preschool educational institutions in the context of the implementation of the federal state educational standard for preschool educational institutions. *Young scientist* - No. 2 (188). - S. 156-158. doi: <https://moluch.ru/archive/188/47709/>

Vuorikari, R., Velicu, A., Chaudron, S., Cachia, R. and Di Gioia, R. (2020). *How families handled emergency remote schooling during the Covid-19 lockdown in spring 2020*. EUR 30425 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg. doi:10.2760/31977, JRC122303.

Warsah, I., Morganna, R., Uyun, M., Hamengkubuwono., & Afandi, M. (2021). The Impact of Collaborative Learning on Learners' Critical Thinking Skills. *International Journal of Instruction*, 14(2), 443-460. doi: <https://doi.org/10.29333/iji.2021.14225a>

Wartella, E. A., Vandewater, E. A., & Rideout, V. J. (2005). Introduction: electronic media use in the lives of infants, toddlers, and preschoolers. *American Behavioral Scientist*, 48(5), 501-504. doi: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0002764204271511>

Wedemeyer, C.A. (1981) . *Learning at the back door. Reflections on non-traditional learning in the lifespan*, Madison: University of Wisconsin.

World Economic Forum. (2020). 3 ways to protect your mental health during – and after – COVID-19 How to talk to your children about coronavirus. Available from:

<https://www.weforum.org/agenda/2020/05/covid-19-is-hurting-childrens-mental-health/>

World Health Organisation. (2020a). *Statement on the Second Meeting of the International Health Regulations (2005) Emergency Committee Regarding the Outbreak of Novel Coronavirus*. Available from:

[https://www.who.int/news-room/detail/30-01-2020-statement-on-the-second-meeting-of-the-international-health-regulations-\(2005\)-emergency-committee-regarding-theoutbreak-of-novel-coronavirus-\(2019-ncov\)](https://www.who.int/news-room/detail/30-01-2020-statement-on-the-second-meeting-of-the-international-health-regulations-(2005)-emergency-committee-regarding-theoutbreak-of-novel-coronavirus-(2019-ncov))

World Health Organisation (2020b). *WHO Director-General's Opening Remarks at the Media Briefing on COVID-19*. Available from

<https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020>

Υπουργική απόφαση Υ.Α. Δ1α/ΓΠ.οικ. 20021/2020 (ΦΕΚ 956/Β' 21.3.2020)
Ανακτήθηκε από <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ygeia/astheneies/koine-upourgike-arophase-dia-gr-oik-20021-2020.html>

Υπουργική απόφαση Υ.Α. Δ1α/ΓΠ.οικ. 24343/2020 (ΦΕΚ 1294/Β' 10.4.2020)
Ανακτήθηκε από <https://www.elinyae.gr/ethniki-nomothesia/ya-d1agpoik-243432020-fek-1293b-1042020>

Υπουργική απόφαση Υ.Α. Δ1α/ΓΠ.οικ. 28237/2020 (ΦΕΚ 1699/Β' 4.5.2020)
Ανακτήθηκε από <https://www.elinyae.gr/ethniki-nomothesia/ya-d1agpoik-282372020-fek-1699b-452020>

Υπουργική απόφαση Υ.Α. 111525/ΓΔ4/2021 (ΦΕΚ 4188/Β' 10.9.2021) Ανακτήθηκε από https://elinyae.gr/sites/default/files/2021-10/4188b_2021.pdf

Υπουργική απόφαση Υ.Α. 120126/ΓΔ4/2020 (ΦΕΚ 3882/Β' 12.9.2020) Ανακτήθηκε από <https://www.elinyae.gr/ethniki-nomothesia/ya-120126gd42020-fek-3882b-1292020>

Ζαϊμάκης, Γ. & Παπαδάκη Μ. (2021). *Τηλεκπαίδευση εκτάκτου ανάγκης σε συνθήκες πανδημίας του Covid 19: Η εμπειρία φοιτητών/τριών της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κρήτης*. Ανακτήθηκε από https://www.uoc.gr/files/items/8/8363/za%CF%8Amakis-papadaki_tilekpaideysi_analytiko.pdf

Zaranis, N. (2014). The use of ICT in the first grade of primary school for teaching circles, triangles, rectangles and squares. *Proceedings of the 2014 Workshop on Interaction Design in Educational Environments*, 81-88. doi:<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.906.66&rep=rep1&type=pdf>

Zaranis, N., Kalogiannakis, M., & Papadakis, S. (2013). Using mobile devices for teaching realistic mathematics in kindergarten education. *Creative Education*, 4, 1-10. doi:<https://www.scirp.org/html/34168.html>

Παράρτημα

Ανώνυμο ερωτηματολόγιο γονέων

Πανεπιστήμιο Κρήτης

Σχολή Επιστημών Αγωγής

Ανώνυμο Ερωτηματολόγιο για γονείς

Αγαπητοί γονείς,

Το παρόν ερωτηματολόγιο εξετάζει τις στάσεις και τις πεποιθήσεις των γονέων παιδιών προσχολικής ηλικίας σχετικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση κατά την διάρκεια της πανδημίας. Η έρευνα πραγματοποιείται στο πλαίσιο της εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Επιστήμες της Αγωγής: Παιδαγωγική και Διδακτική Πράξη» του Παιδαγωγικού Τμήματος Προσχολικής Αγωγής του Πανεπιστημίου Κρήτης. Η διάρκεια συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου είναι περίπου 5 λεπτά. Δεν υπάρχουν σωστές και λανθασμένες απαντήσεις.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για την πολύτιμη βοήθεια και τη συμμετοχή σας,

Καραταράκη Ιωάννα

1) Δημογραφικά στοιχεία

1.1. Φύλο: Άνδρας Γυναίκα

1.2. Ηλικία : 20-29 30-39 40-49 50+

1.3. Τίτλοι σπουδών:

Δευτεροβάθμια εκπ/ση Τριτοβάθμια εκπ/ση Μεταπτυχιακό Διδακτορικό

1.4. Επαγγελματική ιδιότητα:

Δημόσιος Υπάλληλος Ιδιωτικός Υπάλληλος Ελεύθερος επαγγελματίας

Άνεργος

1.5. Το φύλο του παιδιού σας: Αγόρι Κορίτσι

1.6. Πόσα παιδιά έχετε; Ένα Δύο Τρία παραπάνω

1.7. Σε ποια τάξη φοιτούσε το παιδί σας κατά την διάρκεια της πανδημίας Covid-19;

Νηπιαγωγείο Προνηπιαγωγείο

1.8. Το παιδί σας φοιτούσε σε Νηπιαγωγείο: Δημόσιο Ιδιωτικό

2) Χρήση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

2.1. Κατά την διάρκεια της πανδημίας, πόσες μέρες την εβδομάδα συμμετείχε το παιδί σας στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Ποτέ Μία φορά την εβδομάδα 2-3 φορές την εβδομάδα Κάθε μέρα

2.2. Πόσο χρόνο παρακολουθούσε το παιδί σας το εξ αποστάσεως μάθημα;

0-20 λεπτά 20-40 λεπτά 40 λεπτά και πάνω όλο το διαδικτυακό μάθημα

2.3. Ποιοι ήταν οι κύριοι θεματικοί άξονες από τους οποίους πραγματοποιούνταν

δραστηριότητες στο παιδί σας κατά την διάρκεια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;
(πολλαπλή επιλογή)

- Γλωσσικές δραστηριότητες (αφήγηση, προφορική & γραπτή έκφραση)
- Μαθηματικές δραστηριότητες Δραστηριότητες σχετικά με το Περιβάλλον/
Φυσικές επιστήμες (ανθρωπογενές & φυσικό περιβάλλον)
- Τέχνες (εικαστικά, θέατρο, φυσική αγωγή, μουσική)
- Άλλο (διευκρινίστε παρακαλώ) _____

2.4. Πόσο συχνά χρησιμοποίησε το παιδί σας τις παρακάτω μεθόδους, οργανωμένες από τον/ την εκπαιδευτικό;

	Ποτέ	Μία φορά την εβδομάδα	2-4 φορές την εβδομάδα	Κάθε μέρα
Ασύγχρονες δραστηριότητες σε πλατφόρμες (π.χ. eclass, e-me κ.α.)				
Εκπαιδευτικές εφαρμογές (π.χ διαδικτυακοί σύνδεσμοι ή apps με εκπαιδευτικά παιχνίδια)				
Αποστολή εκπαιδευτικού υλικού προς εκτύπωση				
Άλλο (διευκρινίστε παρακαλώ):				

2.5. Πόσο συχνά αλληλεπιδρούσε το παιδί σας με τον/ την εκπαιδευτικό κατά την διάρκεια του εξ αποστάσεως μαθήματος;

Καθόλου Μερικές φορές Συχνά Πολύ συχνά Πάντα

2.6. Πόσο συχνά αλληλεπιδρούσε το παιδί σας με τους συμμαθητές του κατά την διάρκεια του εξ αποστάσεως μαθήματος;

Καθόλου Μερικές φορές Συχνά Πολύ συχνά Πάντα

2.7. Πόσο συχνά αλληλεπιδρούσατε εσείς με τον/την εκπαιδευτικό κατά την διάρκεια του εξ αποστάσεως μαθήματος του παιδιού σας;

Καθόλου Μερικές φορές Συχνά Πολύ συχνά Πάντα

2.8. Πόσο συχνά παρακολουθούσατε μαζί με το παιδί σας το εξ αποστάσεως μάθημά του;

Καθόλου Μερικές φορές Συχνά Πολύ συχνά Πάντα

3) Στάσεις και πεποιθήσεις ως προς την εξ αποστάσεως εκπαίδευση

3.1. Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην εκπαίδευση

	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε, συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι πιο αποτελεσματική					
Το περιεχόμενο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι καλύτερο από αυτό					

της παραδοσιακής εκπαίδευσης					
Το διδακτικό αποτέλεσμα της εξ αποστάσεως είναι καλύτερο από αυτό της παραδοσιακής εκπαίδευσης					
Τα παιδιά βρίσκουν πιο ενδιαφέρουσα την εξ αποστάσεως εκπαίδευση					
Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι ακατάλληλη για παιδιά προσχολικής ηλικίας					
Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από το διαδικτυακό περιβάλλον/ πλατφόρμα					
Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση υστερεί στην δημιουργία μαθησιακής ατμόσφαιρας					
Το διαδικτυακό μαθησιακό περιεχόμενο-υλικό είναι αναποτελεσματικό					

3.2. Η αξία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση:	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε, συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
Συμβάλλει στην γλωσσική ανάπτυξη των παιδιών					
Μπορεί να ωφελήσει στην ανάπτυξη του <u>πρώιμου γραμματισμού*</u> (*η διαδικασία μέσα από την οποία τα μικρά παιδιά κατανοούν σταδιακά τις λειτουργίες του προφορικού και του γραπτού λόγου)					
Βοηθά στην κατανόηση των Φυσικών Επιστημών					
Ωφελεί στην ανάπτυξη της σκέψης των παιδιών					
Βοηθά τις κοινωνικές δεξιότητες των παιδιών					
Βοηθά την ανεξαρτησία των παιδιών					
Βλάπτει την όραση των παιδιών					

Βοηθά στην καλλιτεχνική έκφραση των παιδιών					
Βλάπτει την υγεία των παιδιών με την μείωση της δραστηριότητας (κινητικής π.χ.)					

3.3. Ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την οικογένεια

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε, συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
Μου έμαθε πως να εκπαιδεύω το παιδί μου					
Με έχει εμπνεύσει με εκπαιδευτικές ιδέες, ώστε να βοηθώ το παιδί μου					
Βοηθά την σχέση μου με το παιδί μου					
Με βοήθησε να γνωρίσω εκπαιδευτικές δραστηριότητες που δεν γνώριζα					

Μου προκαλεί άγχος					
Μου στερεί χρόνο από τον χρόνο με το παιδί μου					
Με επιβάρυνε οικονομικά					

4) Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση μετά την πανδημία Covid-19

4.1. Ποιες είναι οι προσδοκίες σας από την εξ αποστάσεως εκπαίδευση μετά την πανδημία του Covid-19;

	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε, συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
Θα ήθελα το παιδί μου να κάνει εξ αποστάσεως εκπαίδευση και μετά την πανδημία Covid-19					

4.2. Σε ποιους τομείς θα επιτρέπατε στο παιδί σας να συνεχίσει την εξ αποστάσεως εκπαίδευση μετά την πανδημία; (πολλαπλή επιλογή)

- Γλωσσικές δραστηριότητες   Μαθηματικές δραστηριότητες
- Δραστηριότητες σχετικά με το Περιβάλλον/ Φυσικές επιστήμες
- Λογοτεχνία (π.χ. αφήγηση παραμυθιών)   Τέχνες (εικαστικά, θέατρο, φυσική αγωγή, μουσική)
- Άλλο (διευκρινίστε παρακαλώ) _____

5) Έχετε κάποια άλλα σχόλια ή απόψεις για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση που δεν αναφέρθηκαν;

Σας ευχαριστώ πολύ για την συμμετοχή σας στην έρευνα.

Ο χρόνος που αφιερώσατε στην συμπλήρωση του ερωτηματολογίου θα βοηθήσει στην συλλογή πολύτιμων πληροφοριών για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην προσχολική ηλικία.

Εάν επιθυμείτε να σας αποσταλούν ηλεκτρονικά τα αποτελέσματα της έρευνας μπορείτε να συμπληρώσετε παρακάτω την ηλεκτρονική σας διεύθυνση:

.....